

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
KATEDRA GEOGRAFIE

Bc. Petr WOLF

**PROBLÉMOVÉ OBLASTI REGIONÁLNÍHO
ROZVOJE ZÁBŘEŽSKA
A JEJICH ŘEŠENÍ**

**Problems of regional development of the region Zábřežsko
and their solutions**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Zdeněk SZCZYRBA, Ph.D.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracoval sám pod vedením doc. RNDr. Zdeňka SZCZYRBY, Ph.D. a že jsem veškerou použitou literaturu a zdroje uvedl v seznamu použité literatury a použitých zdrojů.

V Zábřehu dne 20. dubna 2012

.....

podpis autora

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petr WOLF**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Problémové oblasti regionálního rozvoje Zábřezska a jejich řešení**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce bude identifikovat relevantní problémové oblasti regionálního rozvoje regionu Zábřezska a navrhnout optimální a reálné varianty jejich řešení. Základem pro takto definovaný cíl bude analýza regionálně-rozvojové dokumentace a odborné literatury. Následně se autor zaměří na vybrané problémové okruhy regionálního rozvoje Zábřezska, přičemž některé z nich budou pravděpodobně identifikovány až na základě empirického šetření, které autor provede ve vybraných cílových skupinách - obyvatelstvo, podnikatelská sféra, zástupci veřejného i neveřejného sektoru. Předpokládá se aktivní komunikace diplomanta s cílovými skupinami aktérů regionálního rozvoje na místní a regionální úrovni. Pro návrh konkrétních opatření regionálního rozvoje Zábřezska autor použije metodu skupinového interview v reprezentativní struktuře aktérů a decizní sféry regionálního rozvoje zájmového regionu.

Doporučená osnova práce 1) Úvod, cíle a hypotézy práce, metody zpracování 2) Regionálně geografická literatura k řešenému tématu 3) Analýza regionálně-rozvojové dokumentace s důrazem na zájmový region 4) Empirický výzkum identifikující problémové oblasti regionálního rozvoje Zábřezska 5) Příprava a realizace skupinového interview hledající způsoby a možnosti řešení relevantních regionálně-rozvojových okruhů 6) Diskuze k poznatkům, závěr, summary

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 20 000 - 24 000 slov
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Majerová, V., Majer, E.: Empirický výzkum v sociologii venkova a zemědělství. Praha : Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007. Šilhánková, V.: Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2007. Wokoun, R. a kol.: Regionální rozvoj a jeho management v České republice. Praha : Oeconomica, 2007. Wokoun, R. a kol.: Regionální rozvoj : východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování. Praha : Linde, 2008. Odborné časopisy: Regionální studia, Geografie, Urbanismus a územní rozvoj ad. Portál: MMR

Vedoucí diplomové práce: **Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: **2. prosince 2009**

Termín odevzdání diplomové práce: **10. dubna 2011**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 2. prosince 2009

Podpis studenta:

Petr Waj

Datum:

2.12.2009

Podpis vedoucího práce:

Jiří Štěrba

Datum:

2.12.2009

Děkuji vedoucímu diplomové práce doc. RNDr. Zdeňku SZCZYRBOVI, Ph.D.
za odborné vedení a cenné rady při zpracování daného tématu. Dále bych rád poděkoval
všem účastníkům empirického šetření, kteří výraznou měrou přispěli k úspěšnému
vypracování této diplomové práce.

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. CÍLE A METODIKA PRÁCE	10
3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA	14
3.1 Koncept regionu.....	14
3.2 Regionální rozvoj.....	15
3.3 Regionální politika.....	16
3.4 Rozvoj venkova	17
4. ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ.....	20
5. SOCIOEKONOMICKÁ ANALÝZA ÚZEMÍ	23
5.1 Obyvatelstvo a sídelní struktura	23
5.1.1 Sídelní struktura a rozmístění obyvatelstva	23
5.1.2 Vývoj počtu obyvatel.....	27
5.1.3 Pohyb obyvatelstva	29
5.1.4 Struktura obyvatel podle věku	31
5.1.5 Struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva	33
5.1.6 Vzdělanostní struktura obyvatelstva	36
5.2 Trh práce	38
5.3 Zemědělství.....	43
5.4 Průmysl	45
5.5 Služby a cestovní ruch	50
5.6 Doprava.....	53
5.6.1 Dopravní dostupnost	53
5.6.2 Dopravní poloha obcí správního obvodu.....	56
5.6.3 Dopravní obslužnost	57
5.7 Dojíždka do zaměstnání	59
6. VYMEZENÍ HOSPODÁŘSKY SLABÝCH OBCÍ.....	61
7. EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ A NÁVRH OPATŘENÍ.....	66
8. INVESTIČNÍ ZÁMĚR SPOLEČNOSTI WANEMI CZ A.S.	85
8.1 Kapacitní údaje záměru	85
8.2 Počátky záměru a jeho změny	86
8.3. Negativa a přínosy záměru pro rozvoj regionu.....	87
9. SWOT analýza – zhodnocení rozvojových předpokladů	89
10. ZÁVĚR	91
11. SUMMARY	93
12. ZDROJE.....	95
13. SEZNAM PŘÍLOH.....	101

1. ÚVOD

V České republice se problematika regionálního rozvoje dostala do popředí zájmu přibližně od poloviny 90. let minulého století, v souvislosti se snahou našeho státu o vstup do Evropské unie. Regionální rozvoj je poměrně mladou vědní disciplínou, která umožnila jiným vědním oborům získat nový prostor pro aplikaci svých poznatků a teoretických přístupů. Obecně jsou pro regionální rozvoj nejvýznamnějšími vědními obory ekonomie, geografie, sociologie, politologie (politické vědy), demografie a územní plánování (Damoborský in Wokoun et al., 2008). Výzkum v této oblasti si vyžaduje interdisciplinární přístup a ze současných empirických věd je tuto podmínku schopna splnit především geografie, která se zabývá interakcí mezi lidskou společností a krajinnou sférou. Regionální rozvoj je značně komplexní problematikou a díky tomuto přístupu se jím může geografie zabývat v celé jeho šíři.

Současný stav rozvoje regionů je výsledkem působení prostorových, sociálních a ekonomických faktorů a je mezi nimi možné identifikovat rozdíly v dosažené úrovni socioekonomického rozvoje. V současnosti můžeme za klíčový faktor ovlivňující socioekonomický rozvoj regionů považovat lidské zdroje, které mají tendenci působit na ostatní důležité faktory. Jejich význam je zesílen především v rozvoji venkovských oblastí, mezi které můžeme zařadit i region Zábřežsko.

Hodnocení rozvojového potenciálu regionu Zábřežsko bylo jedním z hlavních motivů pro vypracování této diplomové práce. Jejím cílem je v přiměřeném rozsahu poskytnout komplexní pohled na aktuální problémy regionálního rozvoje Zábřežska a navrhnout optimální varianty jejich řešení. Práce je z pohledu struktury rozdělena do několika částí. Úvodní část práce vymezuje základní teoretický rámec, který je vstupem do problematiky regionálního rozvoje. Autor se zde zabývá regionem, jakožto základním konceptem v geografii a následně stručně zmiňuje problematiku regionálního rozvoje a regionální politiky. Taktéž jsou zde diskutována specifika regionálního rozvoje ve venkovských oblastech.

Druhá část práce má především analytický charakter. Věnuje se nejen kvantitativní charakteristice nejdůležitějších socioekonomických charakteristik obyvatelstva, ale také jednotlivým sektorům hospodářství. Dále hodnotí dopravní polohu a obslužnost jednotlivých obcí regionu.

Při zpracování další kapitoly byl využit syntetický přístup. Jejím cílem bylo vymezit problémová území (resp. obce) prostřednictvím syntézy dostupných statistických dat. Výsledkem syntézy byly indexy umožňující kvantifikovat dosaženou úroveň socioekonomického rozvoje jednotlivých obcí regionu a dále je klasifikovat.

Další část práce představuje empirické šetření, které bylo provedeno ve dvou krocích. Tím prvním bylo dotazníkové šetření realizované mezi představiteli obcí za účelem zjištění jejich konkrétních názorů a návrhů v oblasti regionálního rozvoje. Výstupy z dotazníkového šetření byly následně využity jako vstupní data pro řízený skupinový rozhovor s vybranými respondenty, se kterými byly předem určené problémové okruhy dále diskutovány. Jako nástroj strategie budoucího rozvoje regionu byla v závěru práce vypracována SWOT analýza.

2. CÍLE A METODIKA PRÁCE

Cílem této diplomové práce je identifikovat problémové oblasti regionu Zábřežsko a navrhnout opatření pro zkvalitnění jeho dosavadních regionálně-rozvojových aktivit. Jednou ze základních metod pro takto definovaný cíl byla analýza regionálně-rozvojové dokumentace a odborné literatury zaměřené na regionální rozvoj, regionální politiku a rozvoj venkovských oblastí. Tato metoda dominovala především při studiu a zpracování teoretické části práce.

Pro naplnění prvního dílčího cíle, tedy identifikace problémových oblastí regionu, byla nejprve využita analýza dostupných statistických dat za jednotlivé obce regionu. Samotná analýza dat však nedokáže postihnout celou šíři takto komplexní problematiky. Proto bylo při vymezení problémových oblastí využito syntetického přístupu, který dokáže lépe identifikovat její širší souvislosti a zákonitosti.

Dalším dílčím cílem práce byl návrh optimálních opatření pro dané problémové oblasti, realizovaný v její empirické části. Jeho základem byla aktivní komunikace s aktéry regionálního rozvoje na místní i regionální úrovni. V rámci empirického šetření bylo využito dvou sociologických metod. V první řadě to bylo dotazníkové šetření, jehož cílovou skupinou byli představitelé jednotlivých obcí regionu. Kromě návrhů řešení umožnilo dotazníkové šetření některé problémové okruhy blíže charakterizovat a dále identifikovat rozvojové problémy, které přímo nevyplývaly z analýzy statistických dat. Pro zpřesnění navrhovaných opatření bylo využito další sociologické metody – řízeného skupinového rozhovoru s vybranými respondenty. Jeho úkolem bylo získat vyjádření k vybraným otázkám, resp. problémovým okruhům regionálního rozvoje na Zábřežsku. Dále bylo pro naplnění tohoto dílčího cíle využito SWAT analýzy, tj. analýzy silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení regionu vycházející z poznatků získaných při analýze dat i empirickém šetření.

Metodika vymezení hospodářsky slabých obcí

Území regionu Zábřežsko je tvořeno velikostně odlišnými obcemi s různými socioekonomickými charakteristikami a k jejich diferenciaci lze použít celou řadu možných přístupů – od využití jednoho ukazatele (např. míra nezaměstnanosti) až po využití více ukazatelů s odstupňovanými váhami. V současnosti je však většina

aplikovaných přístupů vícekritériálních. Jejich aplikací v jednotlivých krajích ČR se zabývala např. Chabičovská (2008).

Pro nalezení disparit socioekonomického rozvoje obcí na Zábřežsku byly využity poznatky z metodického přístupu, který byl realizován při vymezení hospodářsky slabých oblastí Libereckého kraje (Krajský úřad Libereckého kraje, 2007). V rámci této studie byly nejprve vybrány dílčí socioekonomické ukazatele, jejichž výběr a váhy byly konzultovány s vybranými odborníky z různých institucí (např. ČSÚ, Poradenské centrum pro venkov, Agentura regionálního rozvoje a.j.). Přehled těchto ukazatelů včetně jejich vah poskytuje Tab. 1 v příloze.

Metodika hodnocení těchto ukazatelů pak spočívá v jejich srovnání s určitou kritickou hodnotou, v tomto případě s průměrnými hodnotami za SO ORP Zábřeh (tj. SO ORP Zábřeh = 100 %). Výsledné relativní hodnoty jednotlivých ukazatelů byly vynásobeny příslušnou váhou, kdy součet všech vah se rovná 100. Pro vytvoření finálního syntetického ukazatele, který odráží postavení obce v rámci správního obvodu, je použit vážený součet relativních hodnot (vztažených k hodnotám za SO ORP Zábřeh) jednotlivých ukazatelů. Výsledné syntetické ukazatele jednotlivých obcí byly nakonec vzestupně seřazeny a následně rozděleny do 4 kategorií:

- hospodářsky slabé obce (méně než 7 500 bodů)
- hospodářsky podprůměrné obce (7 501–9 000 bodů)
- neutrální obce (9 001–11 000 bodů)
- rozvojové obce (více než 11 000 bodů)

V analytické části této diplomové práce byly dále použity indexy pro dílčí charakteristiky obyvatelstva. Prvním z nich je index stáří, který udává poměr mezi poproduktivní a předproduktivní složkou obyvatelstva. Mezi předproduktivní složku obyvatelstva patří osoby s věkem v rozmezí 0-14 dokončených let, poproduktivní složku pak tvoří osoby starší 65 let. Pro stanovení indexu ekonomické závislosti byl

použit vzorec $I_{ez} = \frac{x_1 + x_3}{x_2}$, kde x_1 je počet obyvatel ve věku 0 – 14 let, x_2 je počet

obyvatel ve věkové kategorii 15 – 64 let a x_3 je počet obyvatel starších 65 let. Index závislosti I (i_{z1}) je poměrem x_1 a x_2 a index závislosti II (i_{z2}) je podílem x_3 a x_2 . Počet obsazených pracovních míst (OPM) je dán vzorcem $OPM = Z + D - V$, kde Z je počet zaměstnaných žijících v obci, D jsou zaměstnané osoby dojíždějící za prací do obce

a V jsou zaměstnaní vyjíždějící z obce za prací. Intenzita salda pracovní vyjížděky je vyjádřena ukazatelem obsazených pracovních míst na 1 000 zaměstnaných osob. Jednotlivé obce byly dále klasifikovány podle indexu pracovní funkce, který je vyjádřen podílem počtu OPM a počtu EAO v obci. Podle výsledného indexu pak byly obce zařazeny do kategorií uvedených v Tab. 1.

Tab. 1: Klasifikace obcí podle pracovní funkce

index pracovní funkce	kategorie obce
0,00 – 0,25	obec s funkcí výrazně obytnou
0,26 – 0,50	obec s funkcí obytnou
0,51 – 0,75	obec s funkcí obytně pracovní
0,76 – 1,00	obec s funkcí pracovní obytnou
1,01 – 1,25	obec s funkcí pracovní
1,26 a více	obec s funkcí výrazně pracovní

Zdroj: vlastní zpracování

Metodika určení dopravní polohy obcí SO ORP Zábřeh

Při hodnocení dopravní dostupnosti, resp. dopravní polohy obcí je třeba vycházet z existující dopravní sítě, přičemž není hodnocena její kvalita. Níže popsany postup pro stanovení dopravní polohy obcí regionu Zábřežsko vychází z metodiky hodnocení dopravní polohy obcí na území SO ORP Znojmo (Binek et al., 2007). Pro určení dopravní polohy obcí bylo nejprve nutné identifikovat obce v zázemí měst, která mají alespoň 10 000 obyvatel. Tyto obce mají obecně velmi dobrou dopravní dostupnost a proto jejich poloha nebyla hodnocena. Vzhledem k nízkému počtu obyvatel nebylo zázemí vymezováno pro město Štítý. Zázemí města Zábřeh bylo vymezeno na základě dvou kritérií, přičemž obě současně musely obce splňovat:

- vzdálenost v km od středu města Zábřeh do 8 km
- vyjíždějící za prací z obce do města z celkového počtu pracujících: 50 % a více; 45–49 % a nejméně 55 % vyjíždějících do města z celkového počtu vyjíždějících; méně než 45 %, ale v obci alespoň 500 obsazených pracovních míst a obou směrný pohyb za prací (z venkovské obce do města a naopak)

Ostatní obce mimo zázemí města Zábřeh byly na základě své dopravní polohy zařazeny do 3 kategorií: obce s velmi dobrou dopravní polohou, obce s průměrnou dopravní polohou a obce se špatnou dopravní polohou. Dopravní poloha jednotlivých obcí byla stanovena na základě metody bodování, kdy pro přidělení bodů byla rozhodující existence předem stanovených dopravních prvků. Jejich přehled pro silniční i železniční infrastrukturu lze nalézt v Tab. 2 v příloze.

Tvorba mapových výstupů byla realizována v prostředí ArcGIS 9.2. Pro jejich finální úpravu byl použit program Corel PHOTO-PAINT X4. Veškeré dílčí výpočty, tabulky a grafy byly zpracovány pomocí tabulkového kalkulátoru Microsoft Excel. Pro sestavení základního textu i závěrečné kompozice diplomové práce byl použit textový editor Microsoft Word.

3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1 Koncept regionu

Region je jedním ze základních konceptů v geografii, v níž má své místo již od antických dob. Přestože patří mezi původní geografické koncepty, byl později přejat i dalšími vědními obory, jako je regionální věda, prostorová ekonomie, či prostorová sociologie. Nejjednodušeji je možné region definovat jako část geografické sféry, tedy jako výsledek prostorové, či územní diferenciaci geografické sféry a můžeme pro něj použít termín prostorová jednotka (Toušek et al. 2008).

Lauko (in Bašovský a Lauko, 1990) považuje region za složitý dynamický prostorový systém, který vznikl na zemském povrchu na základě interakce přírodních a socioekonomických jevů. Žítek (2004) rozlišuje 2 možnosti přístupu k problematice regionu. V sociálním pojetí je region územní jednotka, ve které se odehrávají základní životní funkce obyvatelstva (práce, bydlení, vzdělávání, zájmová aktivita, zdravotní a sociální zabezpečení aj.). V geografickém pojetí se jedná o geograficky ohraničené území, které se od ostatních odlišuje souborem přírodních daností, strukturou obyvatelstva, strukturou ekonomiky apod. Podobně jako Žítek u svého geografického pojetí definuje region Anděl (1996), a to jako složitý dynamický prostorový systém (či dílčí geografický systém), který se formuje na zemském povrchu na základě určitých znaků, které jej odlišují od okolí. Zatímco Laukova definice zdůrazňuje komplexnost a syntetičnost regionů, Žítek a Anděl zdůrazňují jeho individualitu a specifičnost.

Komplexnější pohled na region nabízí Klapka a Tonev (in Toušek et al. 2008), kteří vychází z několika definic a region je podle něj více či méně omezený složitý dynamický prostorový systém, který:

- vznikl na základě interakce přírodních a sociálně-ekonomických jevů a procesů
- vykazuje určitý typ organizační jednoty, která jej odlišuje od ostatních regionů

Pro úplnost je dále možné uvést definici regionu tak, jak ho definuje zákon č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje. Pro účely tohoto zákona se regionem rozumí územní celek vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován podle tohoto zákona.

Z výše uvedených definic regionu je patrné, že při jeho vymezení je nutné zohlednit jeho značný interdisciplinární rozměr. Jedná se totiž o velice složitý systém, který je možno prostorově diferencovat na přírodním, politickém (administrativním), ekonomickém, sociálním či kulturním základě, případně pomocí kombinace těchto faktorů (Klapka a Tonev in Toušek et al. 2008).

3.2 Regionální rozvoj

Problematika regionálního rozvoje se v posledních letech stala jedním z ústředních témat studia geografie. V oblasti geografické teorie se objevila řada publikací, které reflektují vývoj regionálního rozvoje a reagují na jeho současné potřeby. Regionální rozvoj je však poměrně mladou vědní disciplínou a jeho vymezení je značně problémové. Výzkum v této oblasti si vyžaduje interdisciplinární přístup a tuto podmínku je schopna splnit právě geografie. Podle Blažka (in Wokoun et al., 2008) geografie zachycuje nejširší podmíněnosti nejen ekonomického, ale také celého společenského rozvoje, a to při současném zohlednění regionálních specifík. Společně s geografii má pro studium této problematiky význam také ekonomie, která postihuje základní vnitřní podmíněnosti regionálního rozvoje a odpovídající mechanismy jeho možných regulací (financování územních samospráv, daňová a investiční politika apod.).

Přestože se zájem o problematiku regionálního rozvoje v posledním desetiletí zvýšil, neexistuje v současnosti žádná obecně uznávaná definice tohoto pojmu. Podle Skokana (2003) představuje regionální rozvoj komplex procesů, které probíhají v rámci regionu a přispívají zejména k pozitivním změnám v sociálně ekonomické situaci regionu. Poněkud odlišně přistupuje k vymezení definice regionálního rozvoje Damborský (in Wokoun et al., 2008), který regionální rozvoj chápe ve dvou základních přístupech – praktickém a akademickém. Dle praktického chápání je regionálním rozvojem míněno vyšší využívání a zvyšování potenciálu daného systematicky vymezeného prostoru (území) vznikající v důsledku prostorové optimalizace socioekonomických aktivit a využití přírodních zdrojů. Akademický přístup chápe regionální rozvoj jako aplikaci nauk, zejména ekonomie, geografie a sociologie, řešících jevy, procesy, vztahy systematicky vymezeného prostoru (území), které jsou ovlivněny přírodně-geografickými, ekonomickými a sociálními podmínkami v daném regionu.

Strategie regionálního rozvoje ČR (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2006) pod pojmem regionální rozvoj rozumí růst socioekonomického potenciálu a konkurenceschopnosti regionů vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel. Výše uvedené definice regionálního rozvoje jsou sice nejednotné, přesto však u nich lze identifikovat řadu společných rysů. Všechny zdůrazňují interdisciplinární charakter regionálního rozvoje a snaží se o jeho prostorové vymezení. Z ekonomického pohledu definuje regionální rozvoj Stimson (in Stimson et al., 2006) jako aplikaci ekonomických nástrojů a zdrojů dostupných v daném území, jejichž výsledkem je udržitelný rozvoj a požadované ekonomické výsledky regionu, které splní očekávání podnikatelské sféry, obyvatelstva i návštěvníků.

Teorie regionálního rozvoje se v posledních desetiletích vyvíjely a v současnosti jich existuje celá řada. Podle Blažka a Uhlíře (2002) se tradičně dělí do dvou skupin. První skupinou jsou teorie regionální nerovnováhy (tzv. konvergenční teorie), které vycházejí z principu snižování rozdílů mezi regiony. Druhou základní skupinou jsou teorie regionální nerovnováhy (tzv. divergenční teorie), které naopak za základní tendenci regionálního rozvoje považují zvyšování meziregionálních rozdílů. Přestože je tato klasifikace regionálních teorií velmi obecná, je v odborné literatuře využívána nejčastěji.

3.3 Regionální politika

Regionální politika a regionální rozvoj spolu velmi úzce souvisejí a také se navzájem ovlivňují. Obecně je možné tvrdit, že regionální politika reflektuje současné potřeby regionálního rozvoje, který na ni zpětně působí. Přestože existuje celá řada definic regionální politiky, žádná z nich zatím nebyla akceptována za všeobecně přijatelnou. Podle Skokana (2003) představuje regionální politika reakci na existující meziregionální rozdíly, tj. regionální disparity, které byly vytvořeny v důsledku historického vývoje. Důsledkem těchto disparit je existence tzv. problémových regionů. Dle Wokouna (2003) je možné regionální politiku definovat jako určitou koncepční a cílevědomou činnost jisté veřejné autority (místních a regionálních orgánů, vlád, řídicích orgánů EU) usilující o eliminaci negativních důsledků teritoriálně nerovnoměrného ekonomického rozvoje a probíhajících strukturálních změn. Johnston (2000) označuje regionální politiku za součást státní politiky, která ovlivňuje rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo jeho částí.

Regionální politika v jeho pojetí zahrnuje opatření, která napomáhají nárůstu ekonomické aktivity v území s vysokou nezaměstnaností a na druhé straně opatření sloužící k řízení ekonomických aktivit v územích s nadprůměrným ekonomickým růstem. Podle výše uvedených definic je tedy regionální politika jedním z hlavních prostředků, kterými se veřejné autority snaží o snížení rozdílů mezi regiony.

Za prvořadý cíl regionální politiky považuje Skokan (2003) vytvoření podmínek vedoucích k postupnému snížení nebo alespoň zmírnění nadměrných rozdílů ve vývoji jednotlivých regionů a dosažením vyvážené regionální struktury přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti regionální a národní ekonomiky v mezinárodním měřítku. Od těchto cílů jsou pak zpravidla odvozovány nástroje regionální politiky, které je možno dělit na:

- makroekonomické (fiskální politika, monetární politika a protekcionismus)
- mikroekonomické (relokace pracovních sil a relokace kapitálu)
- ostatní (administrativní a institucionální)

Většinou autorů jsou obecně přijímány dva základní přístupy, resp. typy regionální politiky (Wokoun et al., 2008). Tradiční přístup je založený na státním intervencionismu do otázek regionální politiky a na všeobšáhle koordinaci vztahů mezi státem a regiony a mezi odvětvími a regiony. Oproti tomu základem akceleračního přístupu je uvolňování tržních sil v regionech na celém území státu a důvěra v soukromý sektor. Přestože se v praxi se oba uvedené přístupy prolínají, pro řešení problematiky disparit je preferován tradiční přístup. Wokoun dále uvádí možný pohled na regionální politiku dle Gorzelaka a Kuklińského (1992). V jejich pojetí lze rozlišit dva základní typy regionální politiky. Pojišťovací regionální politika je orientovaná na zmírnění ekonomických a sociálních problémů v zaostávajících a strukturálně postižených regionech a na posílení vnitřní soudržnosti státu. Strategická regionální politika je zaměřena na dosažení vnější konkurenceschopnosti státu jako celku tím, že bude posílena konkurenceschopnost a atraktivita jádrových aglomerací daného státu.

3.4 Rozvoj venkova

Rozvoj venkovských oblastí je v současnosti velmi aktuálním tématem, které se dostalo do popředí zájmu regionálních i zemědělských politik států po celé Evropě. V odborné literatuře existuje celá řada možných přístupů k řešení této

problematiky a odlišnosti lze nalézt již při samotném vymezení venkovského prostoru. Venkovský prostor můžeme definovat jako geografické území charakterizované nízkou hustotou obyvatel, ve kterém relativní nadbytek půdy a přírodních zdrojů vede ke specifickým kombinacím zastavěných ploch a otevřeného prostoru (Pělucha et al., 2009). Tato definice venkova je však velmi obecná a neumožňuje exaktní vymezení prostředí na venkovské a městské. Stanovení konkrétní hranice mezi městským a venkovským prostředím je velmi problematické a existuje řada definic a kritérií, která se liší v závislosti na charakteru dané sídelní struktury a také na účelu vymezení¹. V českých podmínkách se za venkovské nejčastěji považují obce s počtem obyvatel nižším než 2 000. Tento kvantitativní přístup však může být za určitých okolností velmi nepřesný. V sídelní struktuře ČR totiž nelze popřít existenci obcí venkovského charakteru s počtem obyvatel vyšším než 2 000 a naopak měst s počtem nižším.

Podle Binka (in Binek et al., 2007) je venkov specifickým prostředím, jehož charakteristické rysy se utvářely dlouhodobě a za přispění mnoha faktorů. Proto je nezbytné zabývat se otázkami jeho rozvoje v širších souvislostech a přístup k řešení poznanych problémů by měl být komplexní, respektující širší územní i socioekonomické vztahy. Nutnost komplexního pohledu na tuto problematiku zdůrazňuje i Léon (2005), který rozvoj venkova definuje jako implementaci politických, ekonomických a sociálních návrhů sjednocených na kolektivní vizi budoucnosti venkovských regionů. Jeho cílem je pak celkové zlepšení kvality života venkovských obyvatel. Přiblížení zdrojů, které venkov nabízí pak navíc může prospět celé populaci.

Podle Pěluchy (in Pělucha et al., 2009) byl venkovský prostor v minulých desetiletích vnímán především prizmatem základny pro zemědělský sektor s poměrně vysokou mírou zaměstnanosti venkovského obyvatelstva, a proto i zemědělská politika byla v tomto smyslu považována za dostatečnou regionální politiku pro venkovské oblasti. Současné trendy na mezinárodní úrovni však naznačují zcela zásadní obrat výchozích podmínek politiky rozvoje venkova, jedná se zejména o vliv globalizace, zdokonalení informačních technologií, snižování dopravních nákladů, zvýšení váhy nezemědělských aktivit ve venkovských oblastech.

Podpora rozvoje venkovských oblastí v EU od roku 2007 spadá pod Společnou zemědělskou politiku, konkrétně do jejího II. pilíře. Vazby mezi obecnými cíli rozvoje

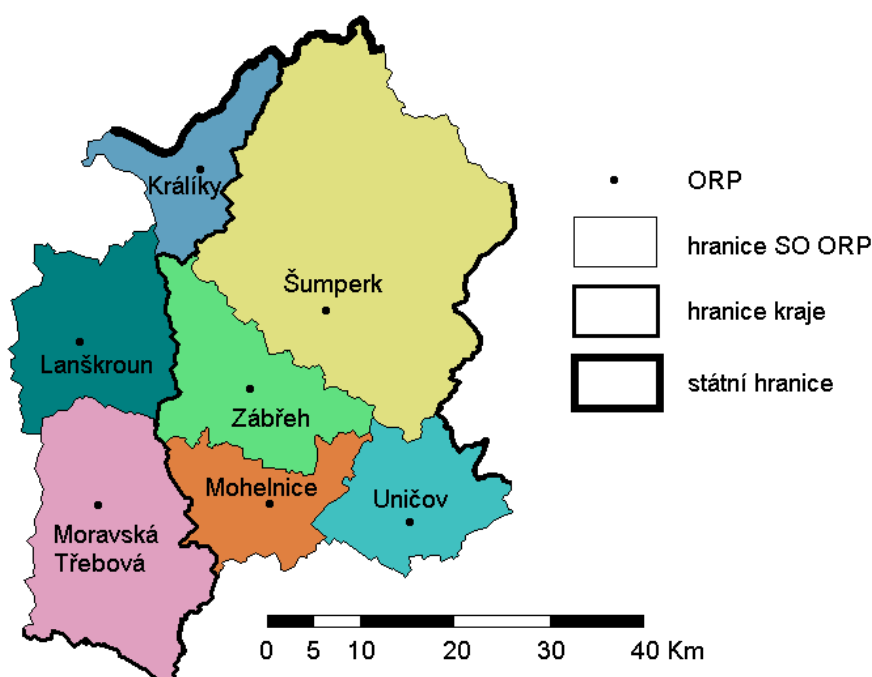
¹ Problematikou vymezení venkovských oblastí se zabývali např. Binek et al. (2007), Perlín et al. (2010) a ČSÚ (2009).

evropského venkova a cíli rozvoje venkova ČR řeší Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007–2013 (NSPRV). Realizačním dokumentem zmíněného strategického plánu je potom Program rozvoje venkova ČR na období 2007–2013 (Bínek a Svobodová, 2009).

Existence a realizace PRV přispívá k dosažení cílů stanovených NSPRV, tj. k rozvoji venkovského prostoru České republiky na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření. Program dále umožňuje vytvořit podmínky pro konkurenceschopnost České republiky v základních potravinářských komoditách. Program také podporuje rozšiřování a diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem rozvíjet podnikání, vytvářet nová pracovní místa, snížit míru nezaměstnanosti na venkově a posílit soudržnost jeho obyvatel (Ministerstvo zemědělství České republiky, 2007).

4. ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

Zájmovým územím této diplomové práce je region Zábřežsko, který lze vymezit administrativními hranicemi správního obvodu obce s rozšířenou působností Zábřeh (dále jen SO ORP). Region leží v severozápadní části Olomouckého kraje a s celkovou rozlohou 26 717 ha patří mezi jeho plošně nejmenší správní obvody. SO ORP Zábřeh sousedí celkem s šesti jinými správními obvody, z toho tři náleží do Olomouckého kraje a tři do Pardubického kraje (viz obr. 1). Spolu se sousedními SO ORP Šumperk a Mohelnice je součástí okresu Šumperk.

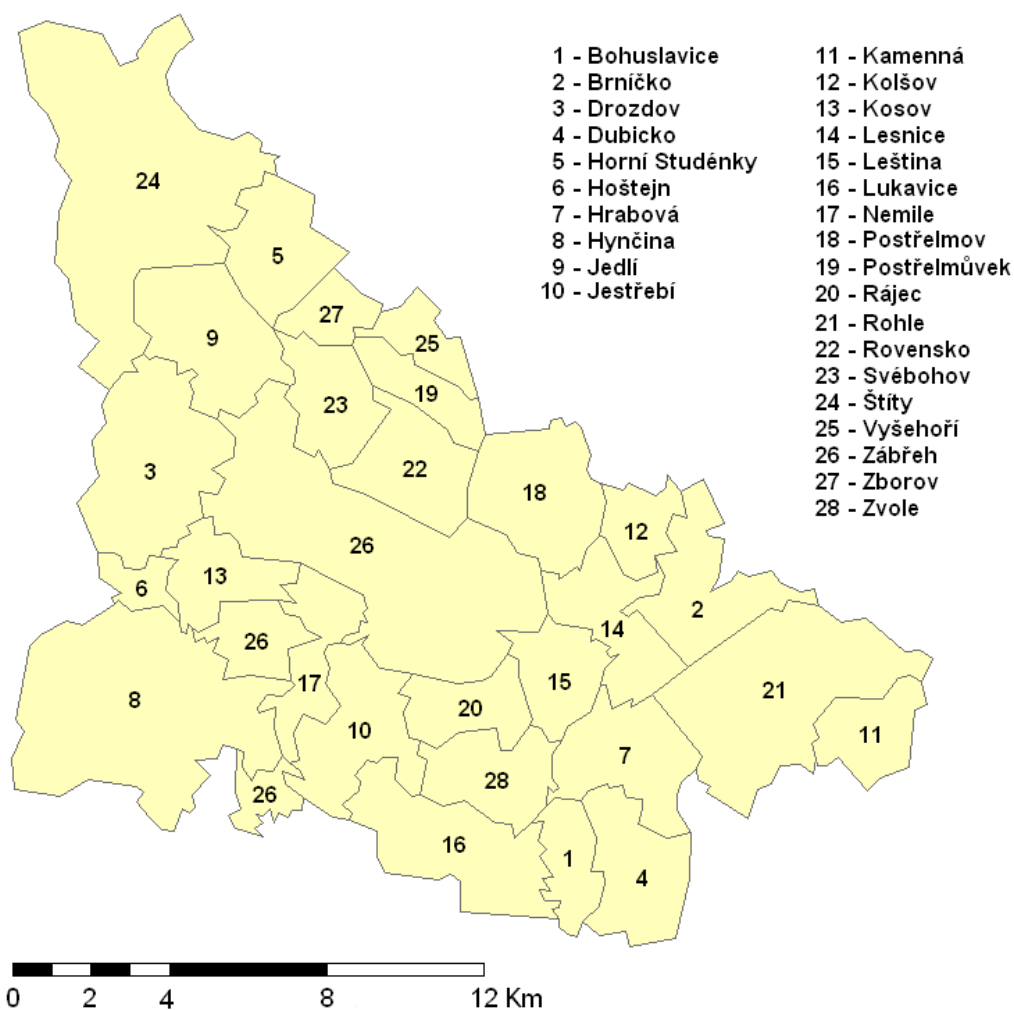
Obr. 1: Širší vymezení polohy SO ORP Zábřeh
Zdroj: vlastní zpracování

Na území regionu bylo k 31. 12. 2010 evidováno celkem 26 717 obyvatel², z čehož necelá polovina ve venkovských obcích. Přirozeným a administrativním centrem regionu je se 14 004 obyvateli město Zábřeh³, které je současně obcí s rozšířenou působností a obcí s pověřeným obecním úřadem. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností v rámci samosprávy vykonávají samostatnou působnost a

²http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?childsel0=4&cisl0tab=DEM1030CU&kapitola_id=370&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&childsel0=4&pro_3_39=7113

³ Pozn.: k území města dále náleží místní části Dolní Bušínov, Hněvkov, Pivonín a Václavov

v přenesené působnosti zabezpečují výkon státní správy. Jsou tedy mezičlánkem přenesené působnosti státní správy mezi krajskými úřady a obecními úřady. Jejich vznik souvisí se zrušením okresních úřadů, jejichž působnost od 1.1. 2003 tyto obecní úřady převzaly podle zákona č. 314/2002 Sb. Správní obvody obcí s rozšířenou působností a správní obvody pověřených obecních úřadů jsou vymezeny vyhláškou ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb. výčtem obcí, které do nich spadají. Tento výčet byl aktualizován vyhláškou Ministerstva vnitra č. 388/2004 Sb. Podle této vyhlášky tvoří území regionu celkem 28 obcí, z toho dvě se statutem města – Zábřeh a Štítý.

Obr. 2: Vymezení obcí SO ORP Zábřeh
Zdroj: vlastní zpracování

Podle ustanovení § 49 zákona č. 128/2000 Sb. mají obce právo být členy svazku obcí. Svazek obcí Mikroregionu Zábřežsko byl založen pod názvem Sdružení obcí mikroregionu Zábřežsko již v roce 1999. Na základě zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

byl oficiální název upraven a mikroregion tak od roku 2001 vystupuje pod názvem Svazek obcí Mikroregionu Zábřežsko. Jeho cílem je především rozvoj hospodářského, sociálního a kulturního života, rozvoj samosprávy obcí, společné úsilí o zvýšení dotací pro Mikroregion, vzájemná spolupráce a informace při využívání nabídek zahraničních investic i společenských a kulturních aktivit⁴.

Svazek obcí Mikroregionu Zábřežsko tvoří souvislé území obcí SO ORP Zábřeh spolu s obcemi sousedního SO ORP Šumperk – Chromeč a Sudkov. Jeho členskou základnu tak tvoří 30 obcí o celkovém počtu 28 450 obyvatel a rozloze 27 764 ha⁵. Základním dokumentem pro koordinaci rozvojových aktivit subjektů na Zábřežsku je Integrovaná strategie rozvoje regionu Zábřežsko 2007 – 2013. Dále slouží jako podklad pro čerpání dotací na financování těchto aktivit a jako opora při předkládání rozvojových záměrů (Bartošová a Zívala, 2008). Na aktualizaci této strategie se podílí další organizace prioritně zaměřená na rozvoj regionu, a to MAS Zábřežsko o.p.s.

⁴ <http://www.zabrezsko.cz/o-mikroregionu>

⁵ Pozn.: vlastní výpočet podle <http://vdb.czso.cz>, stav obyvatel k 31.12. 2010

5. SOCIOEKONOMICKÁ ANALÝZA ÚZEMÍ

5.1 Obyvatelstvo a sídelní struktura

Lidské zdroje jsou klíčovým faktorem rozvoje a mají významnou roli i pro ostatní důležité rozvojové oblasti regionu. Cílem následující podkapitoly je prostřednictvím statistických dat zachytit nejdůležitější socioekonomické charakteristiky obyvatelstva (rozmístění obyvatelstva, vývoj počtu obyvatel, pohyb obyvatelstva, strukturu obyvatelstva podle věku, vzdělání i ekonomické aktivity) a posoudit tak kvalitu lidských zdrojů zájmového území. Dílčím cílem je zhodnocení vývoje a současného stavu sídelní struktury. Pro vypracování této podkapitoly byla použita především data ze Sčítání lidu, domů a bytů (dále jen SLDB) z let 1991 a 2001, jejichž poskytovatelem je Český statistický úřad. Tato data jsou zpracována do přehledných tabulek, grafů a kartogramů (resp. kartodiagramů).

5.1.1 Sídelní struktura a rozmístění obyvatelstva

Sídelní struktura

Vývoj sídelní struktury na území dnešního správní obvodu ORP Zábřeh byl v minulosti ovlivněn řadou územně-správních změn, z nichž ty nejvýznamnější proběhly v období socialismu v souvislosti s integrací obcí. V její první vlně byly v roce 1949 k městu Zábřeh připojeny obce Ráječek, Rudolfov a Skalička, které svým zastavěným územím plynule navazovaly na město a tímto byla tato integrace zcela odůvodněná.

Další vlny integrace obcí však již neodrážely pouhou snahu o zjednodušení a zefektivnění státní správy a staly se spíše symbolem její postupné centralizace. Toto usměrňování systému osídlení centrální vládou v některých případech nerespektovalo místní specifické poměry, což mělo za následek četné problémy pro nově přiřčené obce, které se rázem ocitly na okraji zájmu. Počátkem roku 1976 bylo město Zábřeh integrováno s obcemi Nemile (včetně Lupěného), Hněvkov, Václavov a Pivonín a o rok později bylo k městu připojeno významné rekreační středisko Dolní Bušínov spolu s dřívější osadou Krchleby. Další integrovanou obcí se v roce 1980 stal 9 km vzdálený Drozdov spolu s Drozdovskou pilou. Toto spojení od sebe poměrně dost vzdálených sídel bylo však spíše formální. Katastr města Zábřeha se tímto dostal až na západní

okraj tehdejšího Severomoravského kraje a šumperského okresu (Bartoš et al., 2004). Samotný proces integrace se netýkal pouze areálu města, ale probíhal i v dalších obcích regionu. Počátkem roku 1976 se obec Hrabová stala součástí sousedního Dubicka, podobně jako obec Postřelmůvek, která byla sloučena s Rovenskem. Další integrovanou obcí se v tomto roce stalo Vyšehoří, které se formálně připojilo k poměrně vzdálenému Bludovu⁶. Celý integrační proces na území dnešního správního obvodu ORP Zábřeh byl ukončen v roce 1985, kdy byly obce Zborov a Horní Studénky připojeny k městu Štítý.

Období po roce 1989 je obecně spjato se společenskými, ekonomickými i politickými změnami, které vrátily obcím samosprávu. Tím byl umožněn přechod k opačnému procesu dezintegrace. Již v jeho první vlně v roce 1990 se od města Zábřeh osamostatnily obce Drozdov (včetně Drozdovské pily), Krchleby, Lupěné a Nemile. Další významnou územně-správní změnou bylo ve stejném roce osamostatnění obcí Horní Studénky, Hrabová a Postřelmůvek, které o dva roky později následovalo Vyšehoří spolu se Zborovem (Růžková et al., 2006).

Současná sídelní struktura území správního obvodu ORP Zábřeh je charakteristická značnou členitostí a velkým počtem venkovských sídel do 500 obyvatel zejména v jeho jihozápadní části. V dlouhodobém vývoji se většina sídel vyznačovala postupným vylidňováním a koncentrací do města Zábřeh. Tento vývoj byl typický zejména pro období do 90. let minulého století a v posledních letech došlo k jeho stabilizaci. Srovnání sídelní struktury správního obvodu ORP Zábřeh v letech 1961 a 2001 podle velikostní typologie popisuje níže uvedená Tab. 2.

Tab. 2: Velikostní skupiny obcí a podíl obyvatelstva bydlícího v nich na celkové populaci obvodu ORP Zábřeh v letech 1961 a 2001

velikostní kategorie	počet obcí		podíl obyvatelstva (%)	
	1961	2001	1961	2001
0-199	0	1	0	0,6
200-499	10	10	13,9	10,5
500-999	13	12	31,7	23,6
1000-1999	3	2	13,9	6,9
2 000 a více	2	3	40,5	58,4

Zdroj: *Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005 – I. Díl*. ČSÚ Praha, 2006; vlastní výpočty.

⁶ Pozn.: obec Bludov je v současnosti obcí začleněnou do SO ORP Šumperk

Pro potřeby této diplomové práce vychází vymezení venkovských sídel z varianty použité Českým statistickým úřadem pro vymezení venkova v Olomouckém kraji (ČSÚ, 2009). Za venkovské jsou zde považovány všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel bez ohledu na statut sídla. Tuto podmínku v regionu nesplňují pouze tři sídelní útvary: města Zábřeh, Štíty a obec Postřelmov. Podle tohoto vymezení spadalo na základě výsledků posledního sčítání lidu do venkovského prostoru 89,3 % obcí regionu, které představovaly 72,3 % jeho výměry a žilo v nich 41,6 % obyvatel. Určitou zajímavostí je, že město Štíty tuto hranici překročilo o pouhých 29 obyvatel.

Rozmístění obyvatelstva

Současný stav rozmístění obyvatelstva regionu Zábřežsko je výsledkem dlouhodobého působení řady socioekonomických i přírodních procesů. K prvním významnějším změnám v jeho novodobé historii došlo po ukončení druhé světové války v souvislosti s hromadným odsunem německého obyvatelstva, které tehdy v regionu tvořilo významnou národnostní menšinu. Toto masivní vysídlování mělo zásadní vliv jak na samotné rozmístění obyvatelstva, tak i na jeho depopulaci především ve venkovských oblastech.

Vývoj rozmístění obyvatelstva na Zábřežsku v průběhu období socialismu je obecně spojen s koncentrací venkovského obyvatelstva do města Zábřeh. Tento proces byl do značné míry ovlivněn snahou tehdejších ústředních plánovacích orgánů o snižování regionálních rozdílů. Toto úsilí mělo sice za následek snižování rozdílů mezi okresy, ale současně přispívalo k prohlubování polarity mezi okresními a dalšími vybranými městy a jejich venkovským zázemím (Binek et al., 2007). Jedním z hlavních nástrojů tohoto procesu bylo umístování průmyslových závodů do předem určených měst. Konkrétně v Zábřehu byla lokalizována řada významných průmyslových podniků, které však vyžadovaly dostatek pracovní síly. V souvislosti s touto poptávkou byla od 60. let minulého století ve městě realizovaná výstavba panelových sídlišť (Bartoš et al., 2004). Hlavním důsledkem tohoto procesu rozmístování obyvatelstva bylo snižování počtu obyvatel venkovských obcí ve prospěch města. Tento trend se postupně zastavil až po roce 1990, kdy na rozmístění obyvatelstva začaly mít vliv jiné faktory a procesy.

Obr 3: Výstavba sídliště na ulici Křížkovského v Zábřehu
Zdroj:
Zábřeh – 750 let. Bartoš et al., 2004.

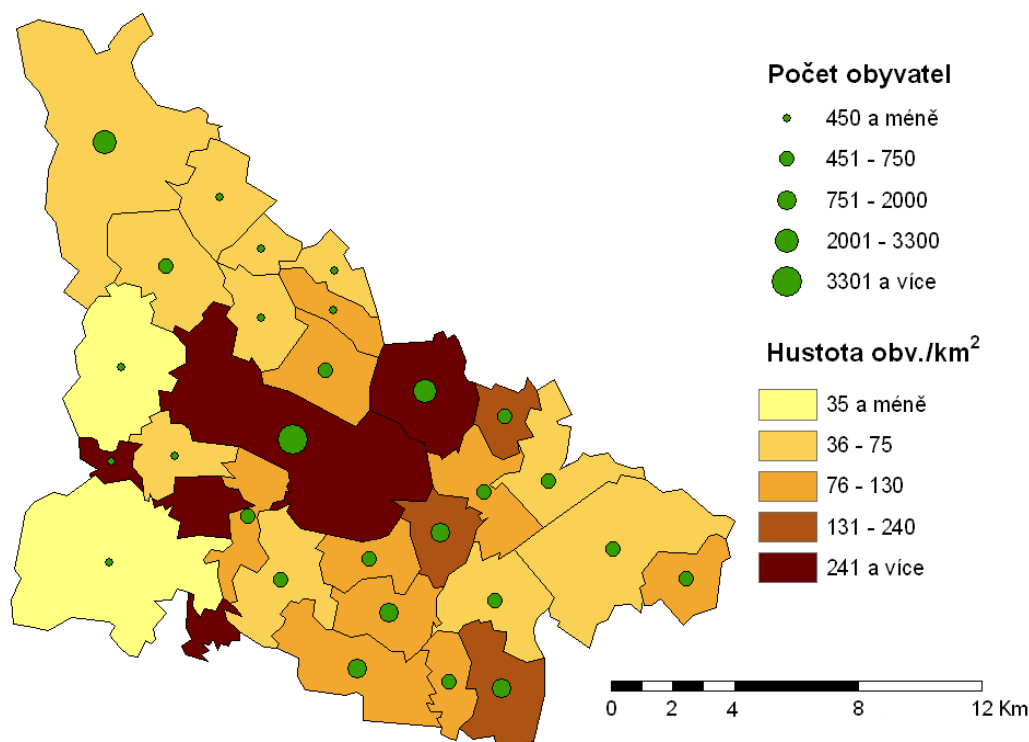

Obr 4: Výstavba sídliště Antonína Zápotockého v Zábřehu
Zdroj:
Zábřeh – 750 let. Bartoš et al., 2004.

Jedním ze základních ukazatelů rozmístění obyvatelstva je hustota zalidnění, která byla v minulosti pro rozvoj některých obcí značně limitujícím faktorem. Stanovení koeficientu rozpočtového určení daní pro jednotlivé obce se před platností novely zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní⁷, určovalo na základě jejich počtu obyvatel, aniž by přitom byla zohledněna jejich rozloha. Tím často docházelo k znevýhodňování populačně malých a zároveň plošně rozsáhlých obcí, které vzhledem k rozloze své zastavěné plochy potřebovaly více finančních prostředků na budování a údržbu své technické infrastruktury, veřejných prostor i staveb občanské vybavenosti. Situace se změnila s přijetím novely zákona o rozpočtovém určení daní, který je z výše uvedených důvodů doplněn o kritérium celkové výměry obce. Přesto však podle Netolického (2008) toto kritérium zcela nereflektuje výdajové potřeby obcí v závislosti na velikosti jejich území. V praxi jsou výdaje obcí determinovány především výměrou zastavěného území obce, kde obec nejvíce investuje do údržby veřejné infrastruktury.

V zájmovém území je obyvatelstvo rozloženo značně nerovnoměrně a je soustředěno pouze do několika významnějších obcí. Konkrétně se jedná o Zábřeh, Postřelmov, Hoštejn, Leštinu a Dubicko, jejichž hustota zalidnění je nad celostátním průměrem. V těchto obcích žije téměř 63 % obyvatel celého mikroregionu, ačkoliv zaujímají pouze 23,5 % jeho rozlohy. Zásadní změny a trendy v rozmístění obyvatelstva z pohledu časového vývoje charakterizované výše potvrzuje i výsledná hodnota indexu heterogenity, která v roce 2001 činila 83,5 %, což činí oproti roku 1961 nárůst o 7,6 %.

⁷ Pozn.: novela byla publikována jako zákon č.377/2007 Sb. s účinností od 1. ledna 2008

Obr. 5: Hustota zalidnění obcí SO ORP Zábřeh v roce 2001

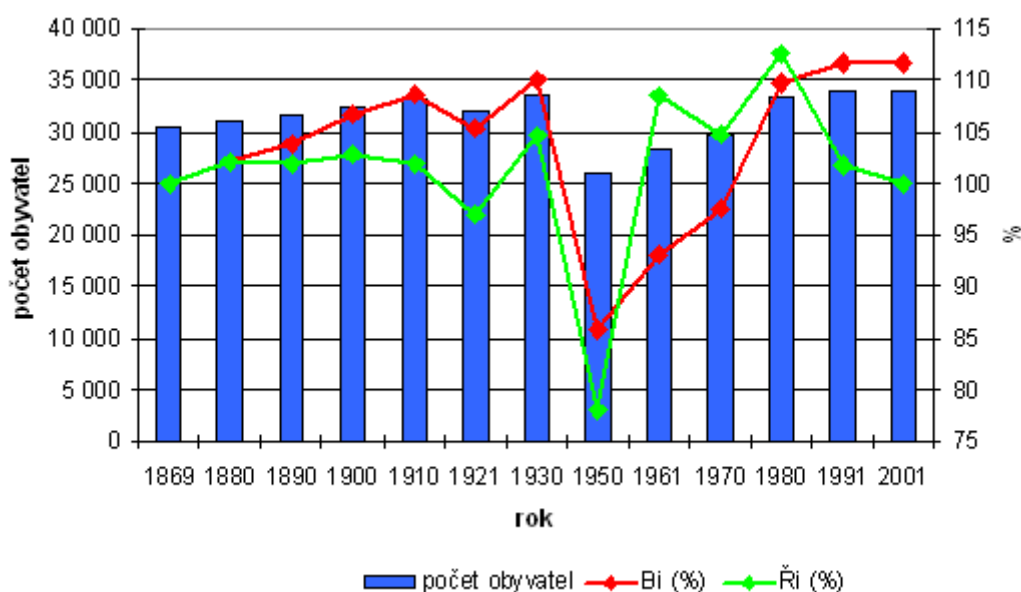
Zdroj: SLDB 2001. Okres Šumperk. ČSÚ Praha, 2003; <http://vdb.czso.cz>; vlastní výpočty a zpracování.

5.1.2 Vývoj počtu obyvatel

Počet obyvatel obce patří mezi nejdůležitější ukazatele, které mají přímý vliv na její rozvoj. Slouží pro stanovení koeficientu rozpočtového určení daní, klasifikaci obce podle velikostí typologie a má vliv i na další důležité socioekonomické charakteristiky. Snižování počtu obyvatel patří mezi nejzávažnější problém, se kterým se především venkovské obce v současnosti potýkají. S tímto negativním procesem totiž souvisí i další charakteristiky obyvatelstva. Obce s nižším počtem obyvatel se potýkají se stárnutím obyvatelstva více a také vzdělanostní úroveň jejich občanů je nižší (viz Binek et al., 2007). Přehled vývoje počtu obyvatel za jednotlivé obce SO ORP Zábřeh poskytuje v příloze řazená Tab. 4. Pro možnost vzájemného srovnání jsou údaje použité v této podkapitole přepočteny podle správního rozdělení České republiky k 1. 1. 2005.

Zájmové území vykazuje od 2. poloviny 19. století, s výjimkou období po 2. světové válce, postupný populační růst (viz Obr. 6). Charakteristický je pro celé sledované období odlišný vývoj města Zábřeh a ostatních obcí. Zatímco počet obyvatel ve městě téměř permanentně rostl, v jeho zázemí postupně docházelo ke snižování počtu obyvatel, který zaznamenalo celkem 18 obcí. V předválečném období i během

2. světové války byl region typický relativně vysokým zastoupením obyvatelstva německé národnosti. V souvislosti s jeho hromadným odsunem po roce 1945 došlo k výraznému snížení počtu obyvatel spolu se změnami v národnostní struktuře. Opětovný populační růst, který lze sledovat od roku 1950, dosáhl nejvyšší dynamiky mezi lety 1961–1980 zejména v souvislosti s výstavbou nových panelových sídlišť ve městě Zábřeh a v menší míře také v obci Postřelmov.

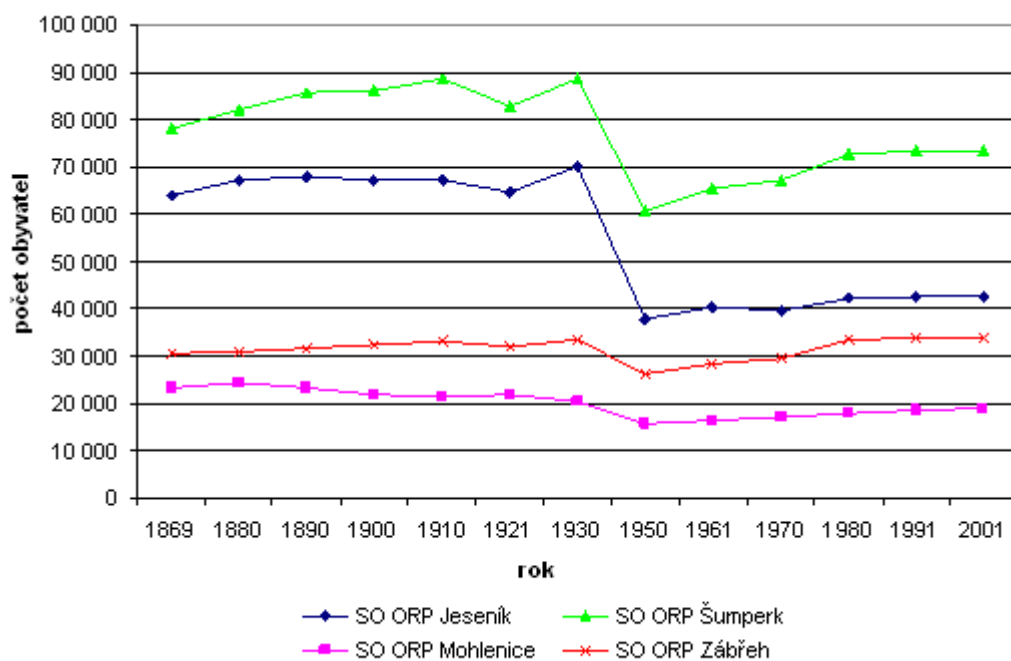
Obr. 6: Vývoj počtu obyvatel v SO ORP Zábřeh v letech 1869–2001⁸
Zdroj: *Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005 – I. Díl*. ČSÚ Praha, 2006; vlastní zpracování.

Ve sledovaném období měl SO ORP Zábřeh v rozsahu dnešního správního území největší počet obyvatel v roce 1991, kdy zde bylo evidováno 33 935 obyvatel (viz SLDB 1991). Při porovnání tohoto údaje s rokem 1869, získáme relativní nárůst počtu obyvatel o 11,7 %. Pokud se opřeme o data získaná z posledních dvou sčítání lidu, můžeme konstatovat, že počet obyvatel SO ORP Zábřeh se od roku 1991 téměř nezměnil. V roce 2001 byl zaznamenán pokles o pouhých 6 obyvatel. Jak již bylo výše uvedeno, počet obyvatel ve městě Zábřeh se ve sledovaném období postupně zvyšoval. Další obce, které kopírovali tento trend byly Dubicko, Leština, Kolšov a Postřelmov. Naopak nejvyšší procentuální pokles počtu obyvatel zaznamenaly obce na okraji správního obvodu, zejména pak Hynčina a Rohle.

Vývoj počtu obyvatel v ostatních správních obvodech obcí s rozšířenou působností šumperského okresu probíhal až na výjimky podobně jako u SO ORP

⁸ Bi – bazický index, Ři – řetězový index

Zábřeh. Charakterizuje ho postupný růst do roku 1910 a prudký úbytek mezi roky 1930 a 1950, který je nejvíce patrný u SO ORP Šumperk a SO ORP Jeseník. Právě pro tyto správní obvody byl charakteristický vysoký podíl německého obyvatelstva, které bylo po 2. světové válce masově vysídlováno. Dalším typickým společným rysem je nárůst počtu obyvatel od 60. let minulého století, spojený s výstavbou panelových sídlišť ve městech, který dosahuje nejvyšší dynamiky u SO ORP Šumperk. Jediným správním obvodem, který za celé sledované období zaznamenal populační nárůst je SO ORP Zábřeh.

Obr. 7: Vývoj počtu obyvatel vybraných SO ORP v letech 1869–2001

Zdroj: *Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005 – I. Díl*. ČSÚ Praha, 2006; vlastní zpracování.

5.1.3 Pohyb obyvatelstva

Z pohledu přirozené měny prochází v posledních pěti letech SO ORP Zábřeh demograficky příznivějším obdobím, kde je patrný vliv silnějším ročníků na rostoucí porodnost. S ohledem na věkovou strukturu obyvatelstva však bude mít tento trend spíše přechodný charakter. Stejně jako v celé České republice je i pro sledované území dlouhodobým problémem nízká úroveň porodnosti. Nejvyšší hodnoty dosáhla hrubá míra porodnosti (dále jen hmp) v roce 2008 (12,0 ‰), kdy se oproti roku 1995 zvýšil počet živě narozených o více než 17 %. Hrubá míra úmrtnosti (dále jen hmú) se v průběhu sledovaného období, tedy mezi roky 1995–2009, udržuje na relativně stabilní

úrovni, kdy nejvyšší hodnoty dosáhla v roce 2002 (10,4 ‰). Poměrně příznivá bilance mezi mírou porodnosti a úmrtnosti se odrazila ve výsledném přirozeném přírůstku zejména v posledních pěti letech.

Méně optimistický vývoj je možné sledovat u mechanického pohybu obyvatelstva, jehož hodnoty jsou za posledních šest let velmi neuspokojivé a region se tak pro stávající i nově příchozí obyvatelstvo jeví neatraktivní. Tento trend platí jak pro samotné město Zábřeh, tak i pro obce v jeho zázemí. Migrační saldo, což je poměr mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých, bylo téměř ve všech sledovaných letech záporné a jeho celková hodnota mezi lety 1995 a 2009 (-613) je hlavním důvodem klesajícího počtu obyvatel regionu.

Tab. 3: Pohyb obyvatelstva v SO ORP Zábřeh v letech 1995–2009

	střední stav obyvatelstva	počet živě narozených	počet zemřelých	hmp ⁹ (‰)	hmú ¹⁰ (‰)	přirozený přírůstek	migrační saldo	celkový přírůstek ¹¹
1995	34 316	344	316	10,0	9,2	28	7	35
1996	34 270	314	300	9,2	8,8	14	-60	-46
1997	34 219	291	310	8,5	9,1	-19	-32	-51
1998	34 190	318	304	9,3	8,9	14	-43	-29
1999	34 105	270	303	7,9	8,9	-33	-52	-85
2000	34 091	302	322	8,9	9,4	-20	6	-14
2001	33 895	290	331	8,6	9,8	-41	-15	-56
2002	33 814	297	350	8,8	10,4	-53	-28	-81
2003	33 868	344	317	10,2	9,4	27	27	54
2004	33 720	278	346	8,2	10,3	-68	-80	-148
2005	33 674	313	308	9,3	9,1	5	-51	-46
2006	33 626	335	317	10,0	9,4	18	-66	-48
2007	33 567	362	325	10,8	9,7	37	-96	-59
2008	33 597	403	301	12,0	9,0	102	-72	30
2009	33 591	375	323	11,2	9,6	52	-58	-6

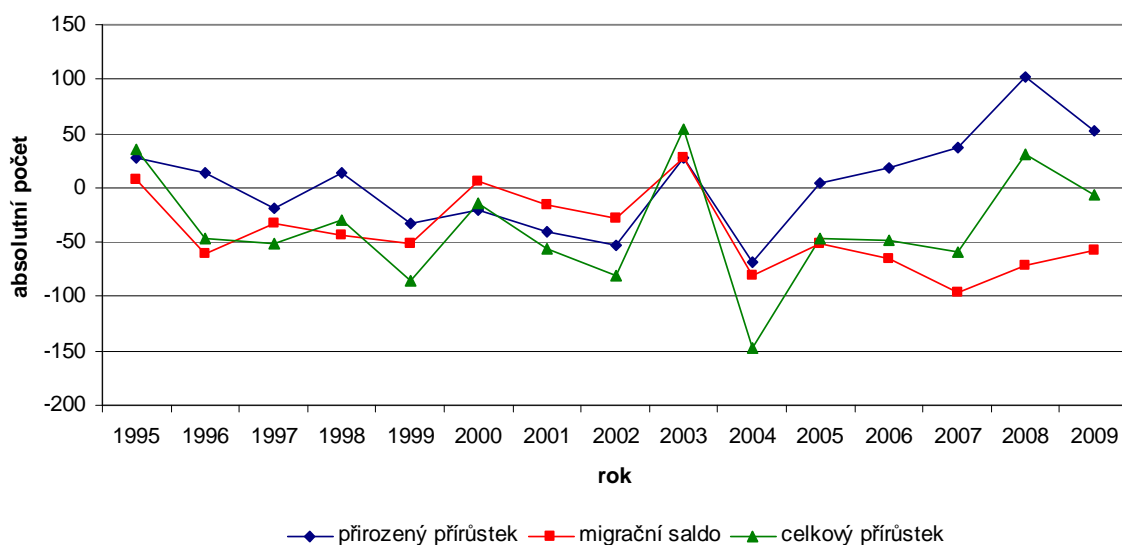
Zdroj: <http://vdb.czso.cz>; <http://www.czso.cz>; vlastní výpočty.

Příčinu migrační neatraktivity lze pravděpodobně hledat v nedostatku pracovních příležitostí a také špatnou dopravní dostupností některých obcí správního obvodu. I přes neuspokojivé hodnoty výše uvedeného mechanického pohybu, které do velké míry ovlivnily výsledné hodnoty celkového úbytku obyvatel v regionu, se v posledních devíti letech jeho počet obyvatel výrazněji neměnil a je možné jej označit za relativně stabilní. Přesto je třeba hledat určitá východiska, která by měla za cíl zatraktivnit region pro nově příchozí obyvatelstvo.

⁹ hmp: hrubá míra porodnosti

¹⁰ hmú: hrubá míra úmrtnosti

¹¹ resp. úbytek při záporných hodnotách

Obr. 8: Vývoj přirozeného, mechanického a celkového přírůstku v SO ORP Zábřeh v letech 1995–2009

Zdroj: <http://vdb.czso.cz>; vlastní výpočty a zpracování.

Přestože demografický vývoj probíhá v různých regionech České republiky velmi podobně, jsou úmrtnostní poměry regionu Zábřežsko ve srovnání s vyššími územními celky příznivější. Ve všech sledovaných letech byla hmú zájmového regionu vždy nejnižší, ačkoli se její hodnota zvýšila o 0,2 ‰ (viz Tab. 4). Absolutní počet narozených se v České republice mezi lety 2000 a 2009 zvýšil téměř o třetinu, což odpovídá nárůstu hmp z 8,9 ‰ na 10,2 ‰. Podobným tempem rostla porodnost i v ostatních územních celcích, zatímco hmú se měnila pouze v řádech desetin promile.

Tab 4: Hmp a hmú ve vybraných územních jednotkách v letech 2000, 2005 a 2009

	rok 2000		rok 2005		rok 2009	
	hmp (%)	hmú (%)	hmp (%)	hmú (%)	hmp (%)	hmú (%)
Česká republika	8,9	10,6	10,0	10,5	11,3	10,2
Olomoucký kraj	8,6	10,5	9,7	10,1	11,1	10,4
okres Šumperk	9,0	10,0	9,5	9,8	11,0	10,0
SO ORP Zábřeh	8,9	9,4	9,3	9,1	11,2	9,6

Zdroj: <http://vdb.czso.cz>; <http://www.czso.cz>; vlastní výpočty.

5.1.4 Struktura obyvatel podle věku

Struktura obyvatelstva podle věku a pohlaví patří mezi základní ukazatele v demografii. Zejména věková struktura ovlivňuje řadu dalších demografických charakteristik a zároveň tvoří předpoklad pro budoucí populační vývoj. Největším

problémem v současnosti na celorepublikové úrovni je stárnutí populace. Hlavním důvodem tohoto negativního trendu je proměna společnosti spojená se změnou životního stylu obyvatel, díky čemu se v současnosti rodí stále menší počet dětí. Naopak neustále se zvyšující kvalita zdravotní péče má za následek vyšší věk, kterého se lidé dožívají. Výše uvedené domněnky potvrzují údaje z Tab. 5, která vyjadřuje relativní zastoupení hlavních věkových skupin na celkovém počtu obyvatel zájmového regionu.

V průběhu sledovaného období je patrný neustálý pokles relativního zastoupení předproduktivní složky populace, což přispívá ke stárnutí obyvatelstva. Od roku 1991 se její podíl snížil o výrazných 8,9 %. Naopak podíl osob starších 65 let se v tomto období zvýšil o 4 % a v roce 2009 byl dokonce vyšší, než u předproduktivní složky. Díky tomu dosáhl index stáří hodnoty typické pro regresivní typ populace.

Tab. 5: Věková struktura obyvatel SO ORP Zábřeh v letech 1991, 2001 a 2009

rok	celkem	0-14		15-64		65+	
		abs.	%	abs.	%	abs.	%
1991	33 935	7 910	23,3	22 283	65,7	3 742	11,0
2001	33 929	5 970	17,6	23 676	69,8	4 283	12,6
2009	33 591	4 831	14,4	23 704	70,6	5 056	15,0

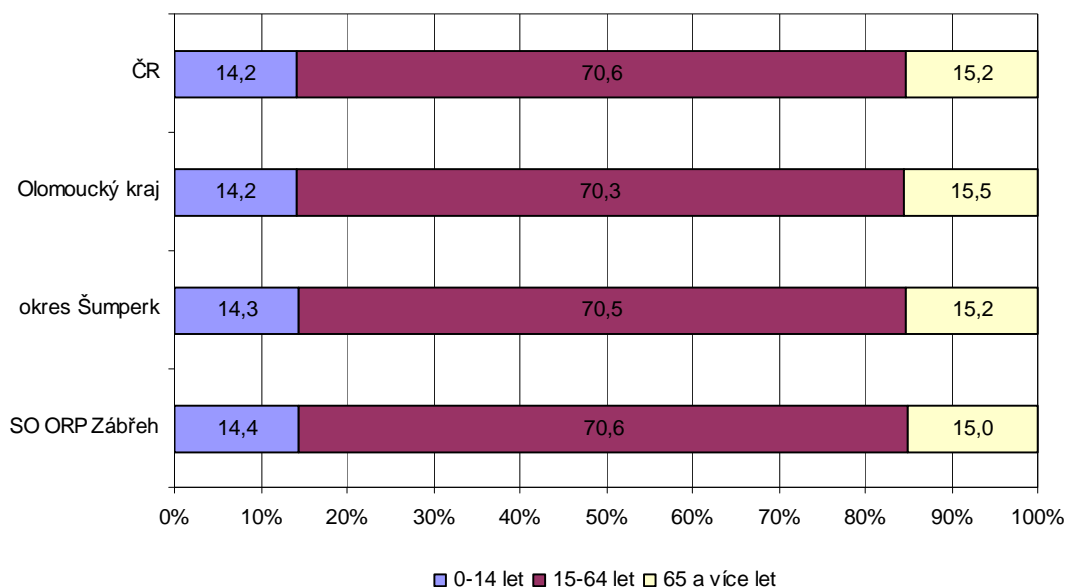
Tab. 5: pokračování

rok	index stáří (%)	index závislosti I (%)	index závislosti II (%)	index ekonomické závislosti (%)
1991	47,3	35,5	16,8	52,3
2001	71,7	25,2	18,1	43,3
2009	104,7	20,4	21,3	41,7

Zdroj: *SLDB 1991: Okres Šumperk*. Okresní statistická správa v Šumperku, 1993; *SLDB 2001. Okres Šumperk*. ČSÚ Praha, 2003; <http://www.czso.cz>; vlastní výpočty. Pozn.: počet obyvatel v produktivním věku v roce 1991: ženy 15–54, muži 15–59 let.

Z pohledu indexu stáří byly v roce 2001 nejvíce progresivní obce Hoštejn (42,6 %), Lukavice (48,0 %), Kosov (52,5 %) a Dubicko (54,0 %). Tyto obce patří z hlediska nové výstavby mezi velmi atraktivní lokality regionu a dlouhodobém časovém horizontu zaznamenaly nárůst počtu obyvatel (vyjma Kosova). Obce, jejichž struktura populace má výrazně regresivní charakter jsou typické postupným snižováním počtu obyvatel, nízkou hustotou zalidnění a poměrně špatnou dopravní dostupností s městem Zábřeh. Jedná se konkrétně o Zborov (120,7 %), Vyšehoří (116,7 %) a Hynčín (116,1 %).

Srovnání s vyššími územními celky potvrzuje fakt, že věková struktura populace je na všech hierarchických úrovních administrativních jednotek České republiky téměř shodná. Zájmový region vykazuje nejvyšší relativní zastoupení obyvatelstva mladšího 15 let, poproduktivní složka populace je nejvíce zastoupena v Olomouckém kraji. Jedná se však o rozdíly v řádech desetin procenta.

Obr. 9: Srovnání věkové struktury obyvatelstva vybraných územních celků v roce 2009
Zdroj: <http://vdb.czso.cz>; vlastní výpočty a zpracování.

5.1.5 Struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva

Při hodnocení ekonomické aktivity regionu Zábřežsko je již na začátku této podkapitoly nutné upozornit na určitý nesoulad mezi městem Zábřeh a ostatními obcemi regionu. Ve městě je koncentrována značná část obyvatelstva, což obecně vede k vyšší poptávce po výrobcích a službách a podnikatelská aktivita je zde ve srovnání s ostatními obcemi nadprůměrná. Přesto se v těchto obcích měnila struktura zaměstnanosti podobně jako ve městě, i když s určitým zpožděním (viz Binek et al., 2007).

Mezi posledními dvěma sčítáními lidu se v regionu výrazně změnila struktura obyvatelstva zaměstnaného v jednotlivých sektorech národního hospodářství, což odpovídá celorepublikovým trendům. Obecně lze tvrdit, že v primárním a sekundárním sektoru se podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva (dále jen EAO) snížil a tato uvolněná pracovní síla postupně nacházela uplatnění v terciárním sektoru, který expandoval. K těmto změnám došlo zejména v důsledku transformace hospodářství v 90. letech. Strukturu EAO na úrovni obcí v letech 1991 a 2001 blíže popisují v příloze řazené Obr. 27 – 32.

Tab. 6: Struktura EAO v SO ORP Zábřeh v letech 1991 a 2001

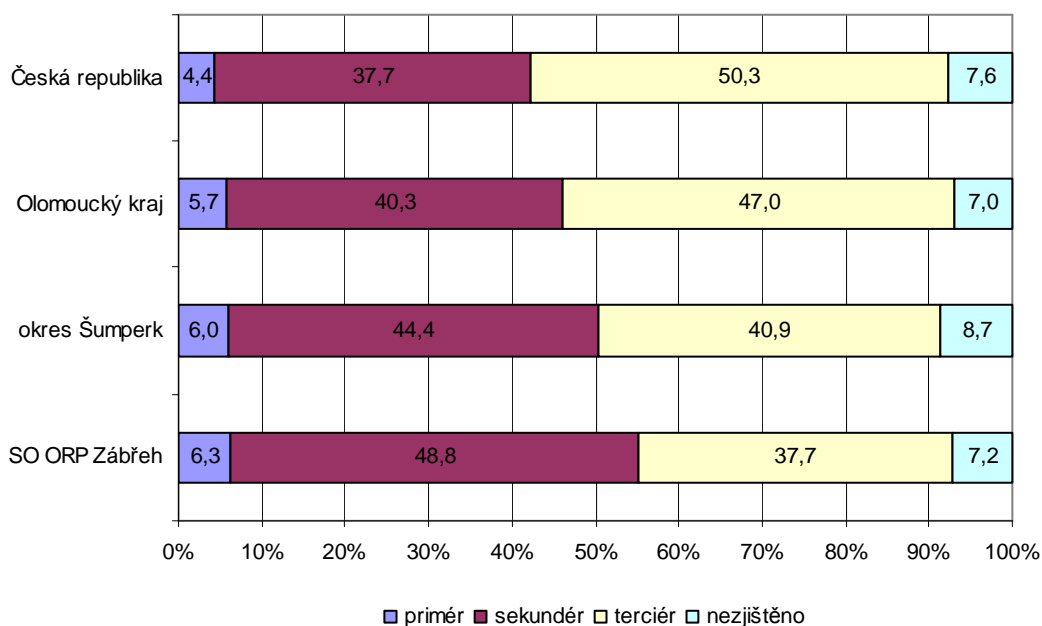
rok	EAO celkem		I. sektor		II. sektor		III. sektor		nezjištěno	
	abs.	% ¹²	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
1991	17 586	51,8	2 504	14,3	8 690	49,4	5 368	30,5	1 024	5,8
2001	16 885	49,8	1 060	6,3	8 236	48,8	6 371	37,7	1 218	7,2

Zdroj: *SLDB 1991: Okres Šumperk*. Okresní statistická správa v Šumperku, 1993; *SLDB 2001. Okres Šumperk*. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty.

Primární sektor je důležitý zejména pro menší obce, které nemají příliš silnou vazbu na město Zábřeh a je tak určitým stabilizujícím prvkem pro nevyjíždějící obyvatelstvo. Obecně se jeho význam v průběhu sledovaného období postupně snižoval a v současnosti je tento stav ustálený (viz Tab. 6). Primární sektor je z pohledu struktury EAO na Zábřežsku nejvíce zastoupen především v periferních obcích, kde stále představuje významný sektor zaměstnanosti a do jisté míry se podílí na jejich rozvoji. Takto lze ve správním obvodu vyčlenit obce spíše zemědělského charakteru, nebo obce návazné na zemědělství. Jedná se zejména o Hynčinu, Rohli, Bohuslavice, Jedlí a také Dubicko. Poměrně zarážející je vysoký podíl obyvatelstva zaměstnaného v primárním sektoru u města Štítý, který souvisí s celkovým charakterem této periferní části regionu, která je dlouhodobě orientována na zemědělství.

Z hlediska zaměstnanosti má na Zábřežsku dominantní postavení sekundární sektor, ve kterém v roce 2001 pracovalo 48,8 % EAO. Vysoký podíl pracujících v průmyslu a stavebnictví se týká i menších obcí, kde tento trend obecně souvisí s relativně vysokou intenzitou dojížděky do města Zábřeh a do obcí s významnými průmyslovými podniky. Stejně jako u primárního sektoru, vykazuje region i v případě sekundární sféry oproti České republice a vybraným územním celkům podstatně vyšší zaměstnanost (viz Obr. 10). Přesto vývoj v regionu do určité míry kopíroval celorepublikové trendy a během sledovaného období se podíl zaměstnaného obyvatelstva v sekundární sféře snížil, i když pouze nepatrně. Vysokým podílem zaměstnanosti v sekundárním sektoru se vyznačuje obec Kamenná (70,5 %), kde je významným zaměstnavatelem místní závod Kovové tkaniny Kamenná a výrazně nadprůměrný je také tento podíl v obci Lukavice (63,1 %), kde sídlí závod Olšanských papíren a.s. Naopak nejnižší hodnoty v regionu vykazují výše uvedené obce zemědělského charakteru (Hynčina a Rohle) a také město Zábřeh, kde je sekundární sektor z pohledu struktury zaměstnanosti srovnatelný s terciární sférou.

¹² Pozn.: podíl na celkovém počtu obyvatel

Obr. 10: Srovnání struktury EAO v SO ORP Zábřeh s vyššími územními celky v roce 2001

Zdroj: SLDB 2001. Okres Šumperk. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty a zpracování.

Na celorepublikové úrovni došlo v průběhu posledních dvaceti let k výraznému přesunu ekonomických aktivit ve prospěch terciárního sektoru a jeho rostoucí význam je v průběhu sledovaného období dobře patrný i u SO ORP Zábřeh. Přesto je díky více rozvinutému sekundárnímu sektoru terciární sféra ve srovnání s celorepublikovou úrovní značně poddimenzovaná. Obecně zaměstnanost ve službách na úrovni menších obcí výrazně zaostává za městem a terciární sektor je zde nerozvinutý. Pro venkovské obyvatelstvo je tak podobně jako u sekundární sféry charakteristická dojíždka do města za prací ve službách. Nejvyšší podíl zaměstnanosti v sektoru služeb lze v roce 2001 sledovat u města Zábřeh (45,1 %) a dále pak u obcí Hoštejn (44,2 %), Kosov (41,7 %) a Vyšehoří (40,8 %), kde je patrná silná vazba právě na Zábřeh. Naopak nejnižšími hodnotami se vyznačují obce na okraji správního obvodu – Kamenná (15,8 %) a Hynčina (19,0 %). V případě obce Lukavice je nízký podíl zaměstnanosti ve službách (21,4 %) značně ovlivněn vysokým podílem EAO v sekundárním sektoru.

Změny v sektorové skladbě zaměstnanosti, ke kterým došlo v regionu během sledovaného období, korespondují s celorepublikovými trendy pouze do určité míry. Charakterizuje je snižování zaměstnanosti v primárním sektoru a částečně nárůst zaměstnanosti v terciární sféře. Zastoupení sekundárního sektoru se během sledovaného

období změnilo pouze nepatrně. Největším problémem regionu je v současnosti nedostatečný nárůst zaměstnanosti v sektoru služeb a značná nerovnoměrnost v prostorovém rozmístění jednotlivých sektorů.

5.1.6 Vzdelanostní struktura obyvatelstva

Vzdelanostní struktura obyvatelstva je velmi úzce spjata se zaměstnaností a měla by alespoň do určité míry korespondovat s poptávkou na trhu práce. Ten se však vyvíjí velmi dynamicky a je často velmi obtížné dosáhnout určité shody mezi jeho nabídkou a poptávkou. Samotná analýza situace na trhu práce je součástí další podkapitoly.

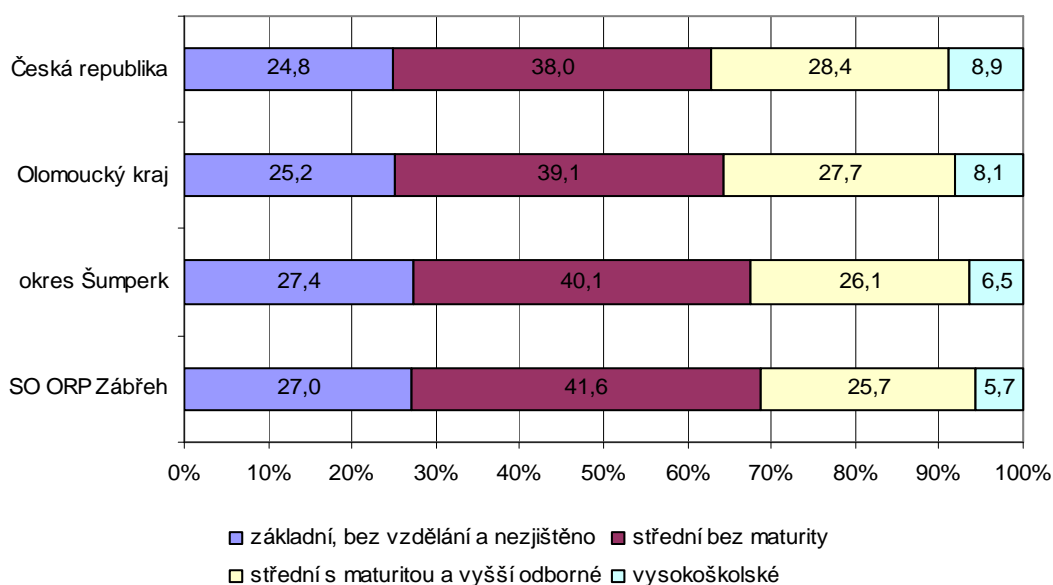
Tab. 7: Struktura obyvatelstva patnáctiletého a staršího podle nejvyššího ukončeného vzdělání v SO ORP Zábřeh v letech 1991 a 2001

rok	obyv. 15 +	základní, bez vzdělání, nezjištěno		střední odborné (bez maturity)		úplné střední s maturitou a VOŠ		vysoko- školské		syntetic. ukazatel vzdělan.
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	
1991	26 025	9 893	38,0	9 672	37,2	5 322	20,5	1 138	4,3	1,9
2001	27 959	7 544	27,0	11 630	41,6	7 182	25,7	1 603	5,7	2,1

Zdroj: *SLDB 1991: Okres Šumperk*. Okresní statistická správa v Šumperku, 1993; *SLDB 2001. Okres Šumperk*. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty.

Zejména v důsledku společenských změn po roce 1989 zaznamenala vzdelanostní struktura SO ORP Zábřeh v průběhu sledovaného období výrazné zlepšení. Tomuto pozitivnímu trendu nejvíce přispěl nárůst podílu osob se středoškolským vzděláním s maturitou a vyšším odborným vzděláním, a to konkrétně o 5,2 %. Naopak nejvýrazněji se snížil podíl osob bez vzdělání, se základním neukončeným vzděláním, se základním vzděláním a nezjištěným vzděláním, jehož hodnota klesla o 11 %. Relativně nejvíce zastoupenou vzdelanostní skupinou byly vyučené a středoškolsky vzdělané osoby bez maturity, jejíž podíl se během sledovaného období zvýšil o 4,4 %. Přesto se do budoucna v této kategorii očekává postupné snižování jejího podílu, které obecně souvisí s úbytkem zájemců o učební obory, přestože je o ně ze strany místních zaměstnavatelů poměrně vysoký zájem. V souvislosti s celorepublikovým vývojem byl mírný nárůst zaznamenán i u vysokoškolsky vzdělaných osob a tento trend by měl pokračovat i v následujících letech. Pozitivní vývoj úrovně vzdelanosti regionu se v průběhu sledovaného období odrazil ve výsledné hodnotě syntetického ukazatele, jehož hodnota se zvýšila o 0,2.

Vzdělanostní charakteristiky jednotlivých obcí víceméně korespondují s prostorovým rozmístěním vzdělávacích institucí v regionu, z nichž většina je soustředěna v Zábřehu. Menší obce se obecně vyznačují vyšším podílem nižších stupňů vzdělání na rozdíl od města, kde jsou více zastoupeny osoby s úplným středním vzděláním s maturitou a vyšším vzděláním. Celkově je nižší úroveň vzdělanosti obyvatel patrná zejména u obcí, které mají horší dopravní dostupnost do města. Tento negativní trend se týká zejména Hynčiny, Rohle, Kamenné a v širším slova smyslu také Lukavice, jejichž syntetický ukazatel vzdělanosti dosahuje nejnižších hodnot v regionu. Opačná situace panuje v Zábřehu a obcích v jeho bezprostřední blízkosti, resp. v obcích s dobrou dopravní dostupností do města, kde je vzdělanostní struktura daleko příznivější (viz Tab. 8 v příloze).

Obr. 11: Srovnání vzdělanostní struktury obyvatelstva SO ORP Zábřeh s vyššími územními celky v roce 2001

Zdroj: *SLDB 2001. Okres Šumperk*. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty a zpracování.

Z výsledků posledního sčítání lidu vyplývá, že pro SO ORP Zábřeh je ve srovnání s vyššími územními celky typický nižší podíl vysokoškolsky vzdělaných osob a naopak relativně vysoké zastoupení osob s učňovským vzděláním a středním vzděláním bez maturity (viz Obr. 11). Přes pozitivní vývoj míry vzdělanosti mezi posledními dvěma sčítáními lidu region tak nedosahuje celorepublikové úrovně, ani ostatních vyšších územních celků.

5.2 Trh práce

Podobně jako u některých předcházejících charakteristik je třeba i situaci na trhu práce posuzovat zvláště z pohledu venkovských obcí a města Zábřeh. Podle Binka (in Binek et al., 2007) je totiž situace na trhu práce ve venkovském prostoru poměrně specifická. Vzdělávací instituce a hlavní zaměstnavatelé jsou lokalizováni do měst a jejich využitelnost pro obyvatelstvo venkova je závislá na poloze v dopravní síti a na dopravní dostupnosti. Samotná analýza a vyhodnocení dopravní polohy jednotlivých obcí je součástí podkapitoly 5.6 – Doprava.

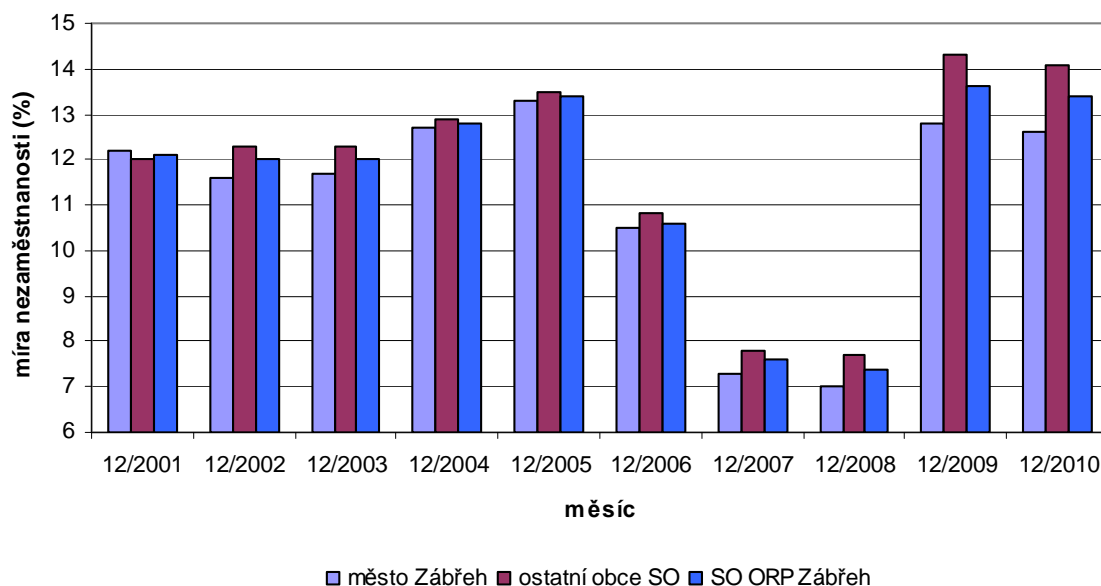
Míra registrované nezaměstnanosti představuje jeden z nejdůležitějších ukazatelů trhu práce. Podle oficiální metodiky ČSÚ vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných registrovaných úřady práce na disponibilní pracovní síle (v procentech)¹³. Z důvodu nedostupnosti dat se míra nezaměstnanosti v obcích, mikroregionech, ORP a POU počítá na základě ekonomicky aktivních obyvatel a dosažitelných uchazečů o zaměstnání ke konci příslušného měsíce za danou územní jednotku¹⁴. Tato metodika výpočtu je však do jisté míry nepřesná. Ekonomická aktivita obyvatelstva se totiž zjišťují pouze při sčítání lidu a zejména v druhé polovině dekády jsou tato data neaktuální a mohou se výrazně lišit od skutečnosti. Vzhledem k tomu, že za období mezi roky 2001–2004 nejsou dostupné údaje za jednotlivé správní obvody obcí s rozšířenou působností, byla míra nezaměstnanosti vypočtena z údajů zjištěných za jednotlivé obce SO ORP Zábřeh.

Z pohledu míry nezaměstnanosti lze v regionu sledovat určitou diferenci mezi městem Zábřeh a ostatními obcemi, která se nejvíce projevila na konci sledovaného období (viz Obr. 12). V jeho první polovině míra nezaměstnanosti celého regionu postupně rostla a v prosinci roku 2005 dokonce překročila 13% hranici. V následujících třech letech byl však zaznamenán pozitivní trend v podobě poklesu míry nezaměstnanosti a na konci roku 2008 se její hodnota dostala na nejnižší úroveň za celé sledované období (7,4 %). Další vývoj nezaměstnanosti byl významně ovlivněn hospodářskou recesí, která se nejvíce podepsala pod její dynamický nárůst v roce 2009, což odpovídá celorepublikovým trendům. Obecně lze rok 2009 označit za období s nejrychleji rostoucím počtem nezaměstnaných nejen v regionu, ale i v celé České republice. Přestože se v roce 2010 se situace na trhu práce mírně zlepšila, je vysoká

¹³ http://vdb.czso.cz/vdbvo/mi/mi_ukazatel.jsp?kodukaz=5805

¹⁴ <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>

míra nezaměstnanosti jedním z největších současných problémů rozvoje regionu Zábřežsko. Problematický je zejména nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce, který je zejména způsoben změnami v profesní i kvalifikační struktuře na straně poptávky, na které zatím nabídka práce nedokázala pružně zareagovat. Tato nerovnováha má největší dopad na odvětví, které byly v minulosti v regionu dominantní a v současnosti jsou spíše na útlumu, nebo dokonce zanikly.

Obr. 12: Vývoj míry nezaměstnanosti ve městě Zábřeh a ostatních obcích SO ORP Zábřeh k 31.12. v letech 2001–2010

Zdroj: <http://portal.mpsv.cz>; vlastní výpočty a zpracování.

Míra nezaměstnanosti regionu byla v průběhu sledovaného období významně ovlivněna zánikem některých větších zaměstnavatelů a s tím souvisejícím hromadným propouštěním. Řada středních a menších podniků byla navíc v důsledku hospodářské recese nucena redukovat počty pracovních míst, což se projevilo na rostoucí míře nezaměstnanosti v průběhu roku 2009. Tato pravděpodobně nejméně příznivá situace pro region z pohledu zaměstnanosti má svůj počátek již v prosinci roku 2004, kdy společnost Unilever ČR, s.r.o. oznámila ukončení výroby ve své provozovně v Zábřehu a důsledky tohoto kroku jsou patrné i v současnosti. V rámci restrukturalizace společnosti, která se zabývala výrobou vaječných výrobků a majonéz firmy Hellmann's a homogenizovaných polévek značky Knorr (Bartoš, 2004), bylo v zábřežské provozovně propuštěno 220 zaměstnanců a její produkce byla přesunuta

do Nelahozevsi¹⁵. Zrušení této provozovny mělo zásadní vliv i na činnost dalších podnikatelských subjektů, které se společností kooperovaly zejména v oblasti logistiky. Novým vlastníkem uzavřeného výrobního areálu se v roce 2006 stala na základě výběrového řízení společnost TWIST, spol. s r.o., zabývající se výrobou termoplastů pro automobilový a elektrotechnický průmysl. V průběhu následujících dvou let zde získalo práci 240 zaměstnanců¹⁶, z nichž většinu tvořili právě bývalí pracovníci společnosti Unilever ČR s.r.o. Vlivem hospodářské krize, která se odrazila ve snížení zakázkové náplně, byla však společnost nucena postupně snižovat počty zaměstnanců a v roce 2010¹⁷ ukončila svou činnost. Její výrobní areál zůstal až do začátku roku 2011 nevyužíván a v současnosti slouží pro logistické a výrobní účely společnosti SULKO s.r.o.

Obr. 13: Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo v SO ORP Zábřeh v letech 2005–2010

Zdroj: <http://portal.mpsv.cz>; vlastní výpočty a zpracování.

S rostoucí mírou nezaměstnanosti v posledních dvou letech se současně snižoval počet volných pracovních míst, který je dobře patrný od konce roku 2008. V průběhu let 2005–2010 se snížil o více než polovinu a nejnižší hodnoty dosáhl v roce 2009. Nesoulad mezi počtem dosažitelných uchazečů a volných pracovních míst se projevil v nárůstu počtu nezaměstnaných připadajících na 1 volné pracovní místo. Za pozornost stojí zejména dynamický nárůst tohoto ukazatele v průběhu roku 2009. Na konci roku

¹⁵ <http://sumpersky.rej.cz/clanky/clanek-2429/>

¹⁶ http://www.denik.cz/ekonomika/zabrezsko_ztrata_prace20081231.html

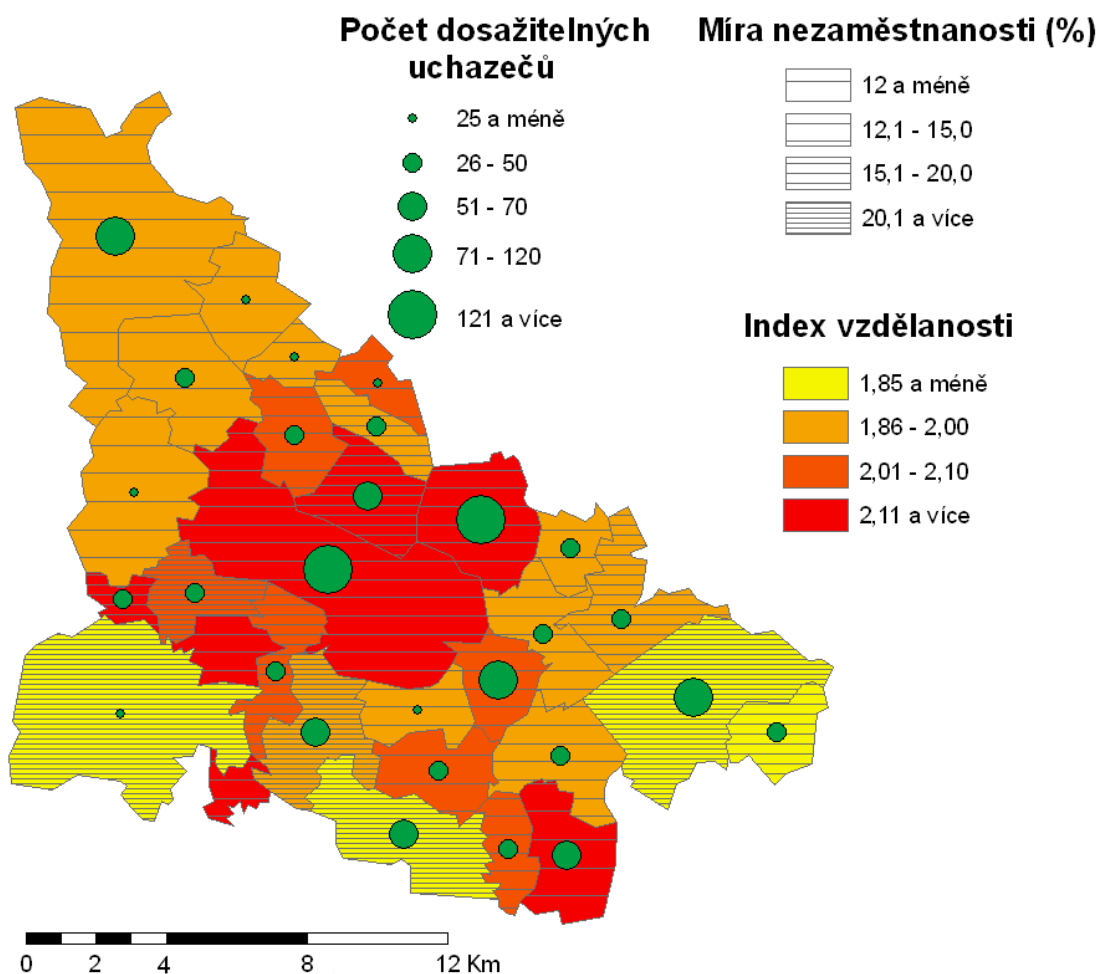
¹⁷ <https://isir.justice.cz>

2010 připadalo na 1 volné pracovní místo 38,4 uchazečů o práci, což činí téměř 2,2 násobek tohoto ukazatele za celou Českou republiku.

Při hodnocení míry nezaměstnanosti na úrovni obcí je možné v rámci regionu identifikovat výrazné vnitroregionální rozdíly. Tato diference je dobře patrná již při samotném srovnání mezi obcí s nejnižší (Horní Studénky) a nejvyšší mírou nezaměstnanosti (Kosov), kde se sledovaný ukazatel ke konci roku 2010 lišil o výrazných 20,8 %. Jedním z důvodů těchto rozdílů je pravděpodobně také použitá metodika výpočtu míry nezaměstnanosti, protože tyto obce mají velmi podobné charakteristiky obyvatelstva důležité pro trh práce i polohu vzhledem k dopravní síti.

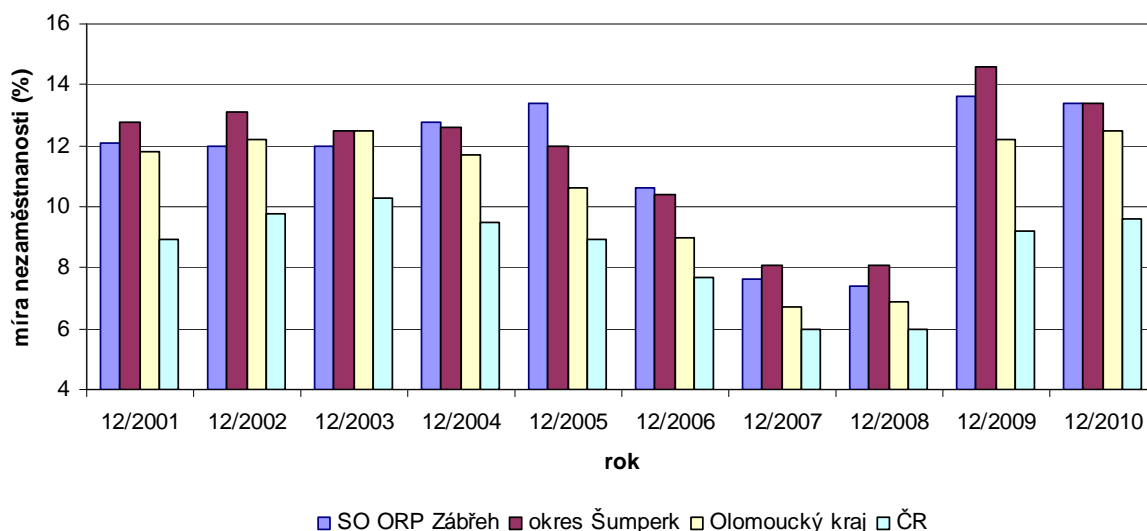
Nejnižší míra nezaměstnanosti byla k 31.12. 2010 kromě výše zmíněných Horních Studének (6,5 %) zaznamenána také v Jedlí (10,0 %), Štíttech (10,8 %) a Drozdově (10,9 %). Všechny tyto obce se nacházejí v severozápadní části regionu a jejich dalším společným rysem je vysoký podíl obyvatelstva zaměstnaného v sekundární sféře, které ve většině případů dojíždí za prací do města Zábřeh. Naopak nejméně příznivá situace byla zjištěna v obci Kosov (27,3 %). Podle výsledků sčítání lidu v roce 2001 bylo v této obci zjištěno celkem 132 ekonomicky aktivních obyvatel, z nichž se ke konci loňského roku 36 ucházelo o zaměstnání. Další obce, které následovaly tento negativní trend byly Rohle (27,1 %), Lukavice (25,4 %), Jestřebí (23,1 %) a Hynčina (22,6 %). Patrně nejzávažnější příčinou vysoké nezaměstnanosti v těchto obcích je vysoký podíl obyvatel se základním a neukončeným vzděláním, který ve všech případech tvořil více než jednu třetinu obyvatelstva staršího patnácti let. U obce Hynčina dokonce dosáhl velmi nepříznivé hodnoty 46,1 %.

Již v předešlé kapitole byla zdůrazněna vzájemná provázanost mezi trhem práce a vzdělanostními charakteristikami obyvatelstva, protože dosažená úroveň vzdělání má velmi důležitou roli pro uplatnění na trhu práce. Podobně jako u ekonomické aktivity se i vzdělanostní charakteristiky obyvatelstva zjišťují pouze při sčítání lidu, proto se v některých případech může jednat o neaktuální údaje. Z Obr. 14 je patrné, že obce s nižšími hodnotami indexu vzdělanosti, mají obecně vyšší míru nezaměstnanosti (pokud vyloučíme faktor polohy obce v rámci dopravní sítě regionu). Při srovnání těchto dvou ukazatelů se jako nejvíce problémové jeví obce v okrajových částech regionu: Hynčina, Lukavice a Rohle. Podobně neuspokojivých hodnot v tomto ohledu dosáhly také obce Brníčko, Jestřebí, Kamenná a Postřelmůvek. Za určitou výjimku lze považovat obec Kosov, kde hodnota indexu vzdělanosti nekoresponduje s vysokou mírou nezaměstnanosti.

Obr. 14: Srovnání míry nezaměstnanosti v obcích SO ORP Zábřeh k 31.12. 2010 a vzdělanostní úrovně obyvatelstva zjištěné na základě SLDB 2001
 Zdroj: SLDB 2001. Okres Šumperk. ČSÚ Praha, 2003; <http://portal.mpsv.cz>; vlastní výpočty a zpracování.

Míra nezaměstnanosti SO ORP Zábřeh se dlouhodobě pohybuje nad celorepublikovou úrovní. Její vývoj ve všech sledovaných letech prakticky kopíroval trend vývoje nezaměstnanosti v celé České republice i ostatních sledovaných územních celcích (viz Obr. 15). Nejvyšší míru nezaměstnanosti si téměř po celé sledované období zachovává okres Šumperk, zejména vlivem nadprůměrných hodnot v SO ORP Jeseník. Velmi podobných hodnot dosahoval i samotný SO ORP Zábřeh. Na tomto místě je však nutné připomenout odlišnou metodiku výpočtu míry nezaměstnanosti na úrovni SO ORP. Míra nezaměstnanosti Olomouckého kraje vykazovala o něco pozitivnější vývoj, zejména díky nízkým hodnotám v SO ORP Olomouc a SO ORP Prostějov. Přesto se tyto územní celky se svou vysokou mírou nezaměstnanosti značně odlišují od hodnot tohoto ukazatele v České republice.

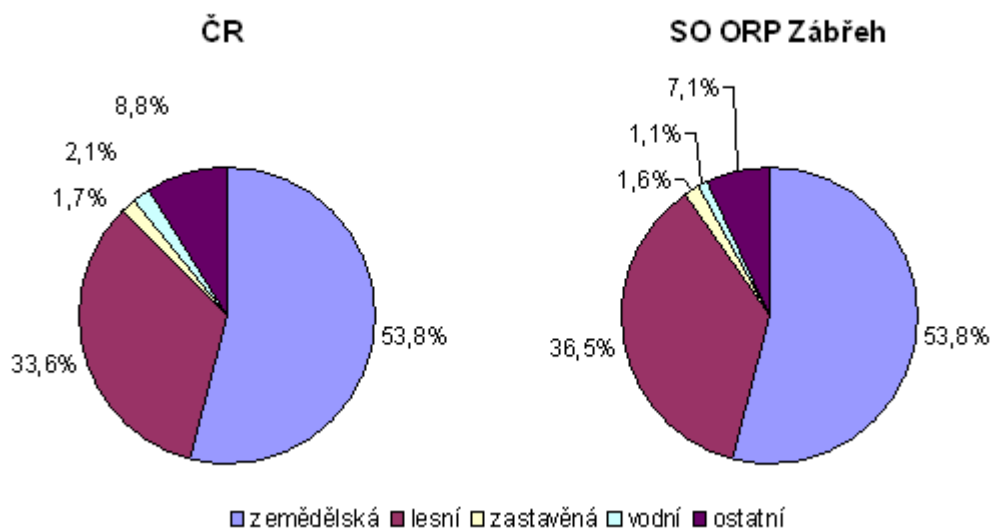
Obr. 15: Srovnání vývoje míry nezaměstnanosti SO ORP Zábřeh s vyššími územními celky k 31.12. v letech 2001–2010
Zdroj: <http://portal.mpsv.cz>; vlastní zpracování.

5.3 Zemědělství

Hospodářský význam zemědělství je v zájmovém regionu zesílen celkovým charakterem sídelní struktury, kde venkovské obce představují více než 70 % jeho výměry a žije zde téměř polovina obyvatel. Zemědělská výroba představuje odvětví, které se nejen významně podílí na celkové zaměstnanosti venkovských obcí regionu, ale váže na sebe řadu dalších podnikatelských aktivit, které se podílí na jejich rozvoji.

Podle kategorizace zemědělského území používaného v České republice od 1. 1. 2004 zasahují do území regionu celkem 4 výrobní zemědělské oblasti (dále jen ZVO). Nejméně příznivé podmínky pro zemědělství lze na základě této kategorizace identifikovat v jeho severozápadní části, kam zasahuje horská ZVO. Západní část území náleží do bramborářsko-ovesné výrobní oblasti a je typická poměrně vysokým zastoupením lesních porostů spolu se značným sklonem svahů. Tyto přírodní předpoklady jsou pro intenzivní zemědělské využívání velmi limitující. Území ležící severně od města Zábřeh je již méně členité a patří do bramborářské ZVO, která na jihu plynule přechází do níže položených částí regionu spadajících do řepařské ZVO. Nejpriznivější podmínky pro intenzivní zemědělskou činnost tak mají obce ležící v jihovýchodní části regionu (Němec et al., 2009).

Využití půdního fondu regionu Zábřežsko má podobný charakter jako v celé České republice (viz Obr. 16). Zájmovému území dominuje zemědělská půda, která zaujímá více než polovinu jeho rozlohy¹⁸. Rozloha orné půdy tvoří 64,1 % zemědělského půdního fondu, což je v rámci České republiky spíše podprůměrný podíl.

Obr. 16: Srovnání využití ploch v České republice a SO ORP Zábřeh k 31.12. 2008
Zdroj: <http://vdb.czso.cz>; *Situační a výhledová zpráva: Půda*. Ministerstvo zemědělství, 2008; vlastní výpočty a zpracování.

Strukturální změny v ekonomice po roce 1989 spojené s přechodem k tržnímu hospodářství se projevily i v zemědělství regionu Zábřežsko. V průběhu transformačního procesu počátkem 90. let minulého století zde bylo zaevidováno několik zemědělských družstev a dalších právnických osob. Navíc zde začala působit řada samostatně hospodařících rolníků, kteří v současnosti svoji půdu pronajímají větším zemědělským podnikům. Zdrojem níže uvedených údajů o jednotlivých společnostech je online databáze firem HBI (www.hbi.cz), pokud není uvedeno jinak. V roce 1993 byl původní zemědělský velkozávod JZD československo-sovětského přátelství v Zábřehu převeden na nový subjekt Agrodružstvo Zábřeh. Ten v současnosti zaměstnává 54 pracovníků, z toho 19 v živočišné výrobě¹⁹. Mezi další významné zemědělské subjekty v regionu patří od roku 1995 i Zemědělské družstvo Jedlí, jehož činnost zasahuje i do katastru sousedních obcí (Svébohov, Drozdov a Zborov). Akciová společnost ZEAS Březná a.s. se sídlem ve Štítech, se od roku 1993 zabývá zejména zemědělskou prvovýrobou a prodejem krmiv a v roce 2007 zaměstnávala 84 pracovníků. Jihovýchodní části regionu z pohledu zemědělské výroby dominuje

¹⁸ http://www.czso.cz/lexikon/mos_vdb.nsf/okresy/CZ0715/

¹⁹ <http://www.agrobest.cz/img/pdf/newsletter/Agrobest%20zpravodaj%20jaro%202011.pdf>

Dubická zemědělská a.s., která v roce 2009 patřila s celkovým počtem 197 pracovníků mezi nejvýznamnější zaměstnavatele v odvětví. Mezi hlavní činnosti této společnosti patří kromě živočišné a rostlinné výroby také služby v dopravě a prodej pohonných hmot. Hospodářskou činností v lesnictví se zabývá Zábřežská lesní a.s., která v roce 2009 zaměstnávala 56 pracovníků. Mezi hlavní činnosti podnikání této společnosti patří těžební a pěstební práce, výkup dřeva a rekultivace skládek. Lesnictvím, těžbou dřeva a službám v myslivosti se věnuje také menší společnost Lesy Jedlí, s.r.o.

5.4 Průmysl

Počátky průmyslové výroby na Zábřežsku sahají do druhé poloviny 19. století, kdy zde začaly vznikat první průmyslové podniky. Jedním z nejdůležitějších předpokladů pro rozvoj průmyslu bylo dokončení výstavby železnice z Olomouce do Prahy, která probíhala v letech 1842–1845. Výhodná poloha města Zábřeh na železniční trati spolu s postupným zrušením cechů vytvořila základ pro vznik prvních továren v regionu, které se zabývaly především textilní výrobou. Existence železnice začaly následně využívat i další obce a na počátku 20. století byla v Lukavici založena první papírna (Bartoš et al., 2004).

Tkalcovny hedvábí, textilky a přádelny spolu s barvírny představovaly největší průmyslové podniky i v meziválečném období. Po ukončení 2. světové války a následným nástupem komunistického režimu byly nejvýznamnější průmyslové podniky postupně znárodněny. Textilní továrna Wilhelm Brass se v 50. letech stala součástí n.p. Perla Česká Třebová. Tkalcovna hedvábí Hermann Schefter se spolu s filiálkou v Šumperku v roce 1958 začlenila do n.p. Hedva Moravská Třebová. Firma Skrat, zabývající se výrobou elektromotorů, se díky četným reorganizacím stala součástí NHKG (Nová huť Klementa Gottwalda) v Ostravě. Továrna Alfa Separator byla po znárodnění v roce 1948 začleněna do n. p. MEZ Postřelmov a díky tomu změnila i sortiment výroby a zaměřila se především na elektrické rozvaděče. Závod na výrobu kovových tkanin a sítí v Kamenné byl v roce 1958²⁰ začleněn do výrobní jednotky Železářny a drátovny Bohumín a v tom samém roce vznikl n.p. Olšanské papírny, kam spadal papírenský závod v Lukavici, Olšanech, Aloisově, Jindřichově a dalších obcích. (Bartoš et al., 2004). Další významný mezník pro průmysl na Zábřežsku znamenala

²⁰ <http://www.zdb.cz/1/index.php?id=62>

výstavba závodu Průmyslu mléčné výživy (PMV), probíhající v letech 1949–1954. Mezi jeho hlavní sortiment patřilo sušeného a kondenzované mléko a později i kojenecká výživa (Hubálek, 1959).

Období transformace české ekonomiky po roce 1990 je obecně spojováno s přechodem od centrálně plánované ekonomiky k ekonomice tržní. Restrukturalizace českého hospodářství umožnila vznik soukromého sektoru a řada podniků ve vlastnictví státu byla privatizována a převedena na akciové či jiné společnosti. Vlivem těchto procesů a změn se však některá průmyslová odvětví dostala do útlumu a jejich negativní dopady na Zábřežsku se projeví zejména u textilního průmyslu. V roce 1993 byla založena akciová společnost Hedva a v rámci vnitřní reorganizace se její představenstvo rozhodlo ukončit výrobu v zábřežském závodě Hedva 03. Z podobných důvodů došlo k četným změnám i v textilním závodě Perla, kde zůstala zachována pouze výroba netkaných textilií. Po řadě změn ve městě Zábřeh dále působily MEP (dříve MEZ) Postřelmov, a. s., Českomoravské sladovny Jihlava, OLMA Olomouc a. s. (část bývalého PMV), Oseva Agro Brno, a. s., Zemědělské zásobování a nákup Šumperk a Nová Huť, která rozšířila svůj sortiment o elektrotechnickou výrobu. Drůbežářské závody získala akciová společnost Corn Product Corporation (CPC), později Unilever ČR, s.r.o., která se v místní provozovně zaměřila především na výrobu vaječných výrobků a majonéz firmy Hellmann's a homogenizovaných polévek značky Knorr (Bartoš et al., 2004).

V současnosti představuje průmysl z pohledu zaměstnanosti nejvýznamnější sektor hospodářství, a to především u venkovských obcí. Většina průmyslových podniků je lokalizována ve městě Zábřeh a do jisté míry navazují na dlouhodobou tradici zpracovatelského průmyslu v regionu. Hlavní bariérou pro další rozvoj průmyslu v regionu je nedostatečná připravenost průmyslových zón a dlouhodobá absence přímých zahraničních investic. Konkrétně ve městě Zábřeh v současnosti není kompletně připravena žádná průmyslová zóna a plochy pro průmyslovou výrobu jsou zde vymezeny pouze v územně plánovací dokumentaci.

V následujícím textu jsou uvedeny základní informace o nejvýznamnějších průmyslových podnicích na Zábřežsku, které jsou pro lepší přehlednost seřazeny sestupně podle počtu zaměstnanců. Hlavním zdrojem informací byla online databáze firem HBI (www.hbi.cz), webové prezentace jednotlivých společností a ústní informace na jejich sekretariátech. Z menší části text vychází z bakalářské práce Socioekonomický rozvoj města Zábřeh (Wolf, 2009).

Klein & Blažek s.r.o. – 650 zaměstnanců

Společnost Klein & Blažek s.r.o. se sídlem ve Štítech je v současnosti podle počtu zaměstnanců nejvýznamnějším zaměstnavatelem regionu. V roce 1994 byla po správním řízení realizována privatizace podniku, který byl z původního státního podniku JESAN přejmenován na Klein & Blažek, s.r.o. Výrobní program státního podniku JESAN Štíty, který sestával z výroby dílů pro sériovou výrobu automobilů a tradiční výroby drobných elektrotechnických výrobků (zvonků, gongů, transformátorků a jiných výrobků) se stal základem i pro činnost nové společnosti. V současnosti je společnost výrobcem především jednotlivých kovových lisovaných a obráběných, technicky náročných dílů s vysokou sériovostí pro automobilový průmysl.

Slovácké strojírný a.s. – 517 zaměstnanců²¹

Hlavní specializací této společnosti se sídlem v Uherském Brodu je strojírenská výroba (přesné a složité strojírenské součásti) a výroba strojírenských polotovarů. Její novodobá historie sahá do roku 1990, kdy vznikla samostatná akciová společnost se 100% účastí státu. V roce 1992 byly Slovácké strojírný, a.s. privatizovány formou kupónové privatizace na základě schváleného privatizačního projektu. V roce 2000 kapitálově vstoupila do společnosti MEP Postřelmov, a.s. a o devět let později proběhla fúze obou společností, které nadále vystupují pod názvem Slovácké strojírný, a.s. Výrazným impulsem pro další rozvoj společnost je rok 2006, kdy došlo nejprve ke 100% ovládnutí akcií společnosti NH Zábřeh, a.s. s následnou fúzí v listopadu 2006. Výrazně se tímto krokem rozšířily výrobní kapacity společnosti a její výrobně-technologické možnosti. Ke konci roku 2010 bylo v provozovně Zábřeh zaměstnáno 114 pracovníků, resp. 403 v provozovně Postřelmov.

OLMA a.s. – 491 zaměstnanců²²

Výrobní závod v Zábřehu se v období socialismu řadil mezi technologicky nejmodernější sušárenské kapacity v celé republice. Postupně však jeho rozvoj stagnoval a zařízení již přestalo odpovídat moderním požadavkům na výrobu sušeného mléka. Hlavní příčinou této skutečnosti byly neustále změny ve vlastnických

²¹ Pozn.: Uveden je celkový počet zaměstnanců v provozovnách na Zábřežsku (Zábřeh, Postřelmov). Ke konci roku 2010 společnost ve všech provozovnách zaměstnávala celkem 953 zaměstnanců.

²² Pozn.: Databáze firem HBI ani webová prezentace společnosti neuvádějí počet zaměstnanců za jednotlivé provozovny, pouze za společnost jako celek.

strukturách. V zábřežské mlékárně se vyráběla především dětská a kojenecká výživa známá pod značkou Sunar. V polovině 90. let minulého století ji odkoupila společnost Heinz, která závod na přelomu let 1999 a 2000 prodala a tradiční výrobu přesunula do anglického Kendalu. Novým majitelem závodu se tak stal Svaz výrobců mléka, který sdružoval zemědělce z okresů Šumperk, Jeseník, Bruntál a Ústí nad Orlicí²³. Areál však v jeho vlastnictví nezůstal dlouho, protože byl následně prodán společnosti Eligo a.s. se sídlem v Pardubicích. V roce 2003 došlo k prodeji první části mlékárny společnosti OLMA a.s., která o tři roky později odkoupila i její druhou část, sušárnu mléka. Od roku 2007 je tak OLMA a.s. vlastníkem celého areálu, do jehož rozvoje následně investovala více než 200 milionů Kč.

SULKO s.r.o. – 350 zaměstnanců

Výrobou a montáží plastových tvorových výplní se zábřežská společnost SULKO s.r.o. zabývá již od roku 1993. V současnosti se jedná o největšího samostatného výrobce plastových oken v České republice a také významného zaměstnavatele obyvatel regionu. Produkce tohoto závodu činí více než 15 000 okenních jednotek a 800 dveří měsíčně a kromě domácího trhu směřuje i do Belgie, Dánska, Německa a dalších zemí EU.

ŽDB GROUP a.s. - závod Pérovna a drátěná výroba Kamenná – 300 zaměstnanců

Provoz Pérovna a drátěná výroba vznikl v roce 2011 sloučením provozu Pérovna a závodu Kovové tkaniny Kamenná a je součástí akciové společnosti ŽDB a.s. V současnosti vyrábí široký sortiment kovových tkanin, svařovaných sítí a dalších speciálních výrobků využívaných především v automobilním, leteckém a stavebnickém průmyslu.

²³ <http://nosppp.cmkos.cz/?q=node/425>

HDO, spol. s r.o. – 261 zaměstnanců

Společnost HDO, spol. s r.o. je součástí nadnárodní skupiny HDO Group se sídlem v německém Paderbornu, která v rámci svých 3 poboček zaměstnává přibližně 1 000 zaměstnanců. Jeho hlavní výrobní náplní je povrchová úprava kovů a výroba sanitární techniky a v současnosti patří mezi největší zaměstnavatele na Zábřežsku. Kromě Zábřehu má HDO Group rozmístěny své výrobní kapacity také ve slovenské Myjavě.

JIP - Papírny Větrní, a.s., závod Lukavice – 220 zaměstnanců

Papírenský závod v Lukavici navazuje na dlouhodobou tradici výroby papíru v regionu a v průběhu svého vývoje prošel mnoha strukturálními a vlastnickými změnami spojenými také s rozšiřováním výroby a řadou investičních akcí. V roce 1994 byl dokončen proces privatizace státního podniku Olšanské papírny, kdy společnost Morpa a.s. předložila privatizační projekt s podnikatelským záměrem a vyhrála veřejnou soutěž vyhlášenou Fondem národního majetku. Závod v Lukavici tak téměř po dvě desetiletí patřil spolu se závody v Aloisově, Jindřichově, Vlčicích, Šumperku a později Olšanech pod jednu akciovou společnost Olšanské papírny a.s. V roce 2010 získal závod v rámci konkurzního řízení nového majitele, jímž se stala společnost JIP-Papírny Větrní, a.s., která zachovala stávající výrobu bílých i nebělených balících papírů a papírových sáčků.

VÁPENKA VITOŠOV s.r.o. – 190 zaměstnanců

VÁPENKA VITOŠOV s.r.o. se nachází poblíž obce Hrabová a patří mezi tři největší vápenky v České republice. Začátek průmyslové výroby vápna v lokalitě Vitošov se datuje rokem 1872, kdy zde byla postavena první šachtová pec. Stáří velmi kvalitního vitošovského vápence je odhadováno geology na 350–400 milionů let. V roce 1993 vstoupil do VÁPENKY VITOŠOV s.r.o. zahraniční partner a to významná německá firma FELS–WERKE GmbH. Základní sortiment tvoří vápenné a vápencové produkty určené pro hutní, chemický a energetický průmysl, zemědělství a ekologii.

MBG, spol. s r.o. – 85 zaměstnanců

Společnost MBG patří mezi významné dodavatele a výrobce vybavení interiérů prodejen. Od svého vzniku v roce 1993 se zabývá návrhem, výrobou a montáží vybavení prodejen a dále povrchovou úpravou kovových dílů práškovými barvami. V září roku 2009 se celá společnost včetně výrobních prostor přestěhovala do nového areálu poblíž plánované průmyslové zóny Leštinská, který poskytuje odpovídající technické zázemí i výrobní prostory.

M.K.R. PLUS, spol. s r.o. – 80 zaměstnanců

Společnost založená v roce 1991 je největším českým výrobcem pružin a pružících komponentů pro výrobu nábytku a navazuje tak na tradici výroby v závodě Kovona n.p. Více než 70 % její produkce směřuje na export do Polska, Lotyšska, Slovenska a Maďarska.

5.5 Služby a cestovní ruch

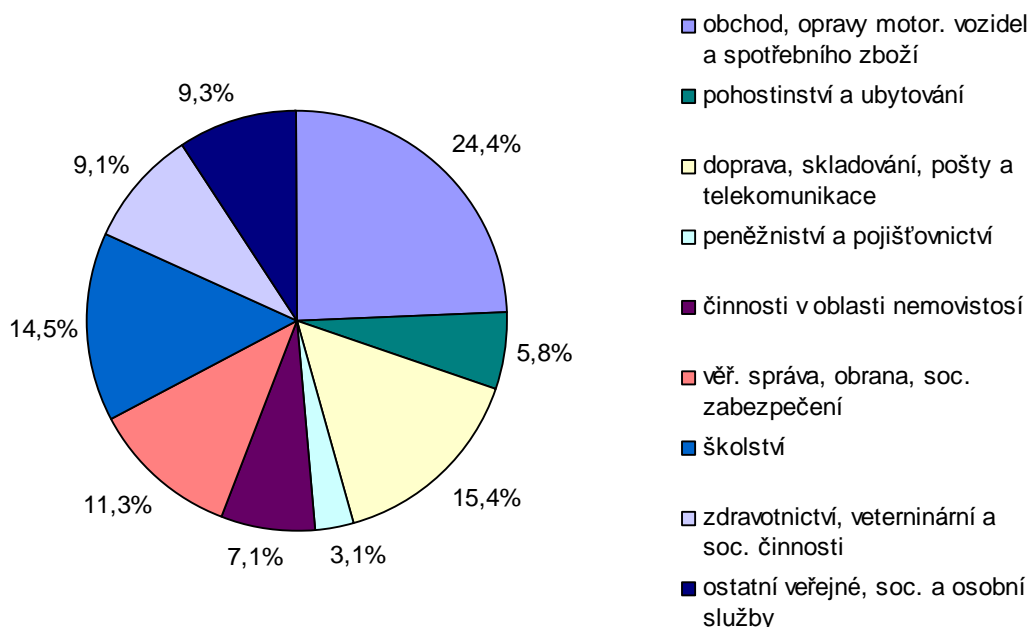
Služby

Zaměstnanost EAO regionu Zábřežsko v terciárním sektoru mezi posledními dvěma sčítáními lidu prokazatelně vzrostla. Přesto tyto hodnoty stále nedosahují celorepublikových hodnot a SO ORP Zábřeh je tak zejména díky vysokému počtu venkovských obcí spíše průmyslově-zemědělským regionem. Na tomto místě je však nutné zmínit, že data ze SLDB 2001 již nemusí přímo odpovídat skutečnosti a podíl obyvatelstva zaměstnaného ve službách bude podle celorepublikových trendů vyšší. Nejvyšší podíl EAO v sektoru služeb zaujímají osoby zaměstnané v obchodu, opravě motorových vozidel a spotřebního zboží (viz Obr. 17). Další významné zaměstnavatele v tomto sektoru představuje školství a veřejná správa.

Počet vzdělávacích zařízení v regionu je na poměrně dostačující úrovni a jsou koncentrována především ve městě Zábřeh. Ve školním roce 2009/2010 bylo provozováno 29 mateřských škol, s celkovým počtem 1 127 zapsaných dětí a 26 základních škol s 2 655 žáky²⁴. Mateřské školy chybí v populačně menších obcích – Hynčíně, Vyšehoří a Zborově. Bez základní školy je celkem pět obcí – Drozdov, Hynčina, Kosov, Vyšehoří a Zborov. Přímo ve městě Zábřeh se nachází dvě střední

²⁴ http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=441&vo=tabulka

odborné školy, dvě střední odborné učiliště a gymnázium. Kromě toho zde působí umělecká škola, tři speciální školy a středisko volného času. Vysoké školství je zastoupeno Vyšší odbornou školou automobilní v Zábřehu, jazyková škola v regionu chybí.

Obr. 17: Podíl obyvatelstva SO ORP Zábřeh zaměstnaného v jednotlivých oborech sektoru služeb

Zdroj: SLDB 2001. Okres Šumperk. ČSÚ Praha, 2003.

Všechny obce s výjimkou Hynčiny a Kamenné mají na svém území knihovnu a většina z nich disponuje kulturním zařízením. Navíc v Leštině a Zábřehu jsou kina s pravidelným programem. V Zábřehu je dále provozováno muzeum a galerie, která se nachází i v Rovensku. Ze čtyř koupališť a bazénů se tři nacházejí v Zábřehu a jedno ve Zborově. Mládež má prostor pro volnočasové aktivity v institucích pro volný čas dětí a mládeže v Postřelmově a v Zábřehu (Bartošová a Zívala, 2008).

Zdravotní péče je poskytována prostřednictvím 32 ordinací praktických lékařů působících v deseti obcích regionu. Specializovaná lékařská péče je koncentrována v Zábřehu, kde ovšem chybí nemocnice. Působí zde pouze 2 detašovaná pracoviště střediska záchranné služby a rychlé zdravotnické pomoci a poliklinika. Další odborné lékařské služby jsou tak poskytovány v nemocnici ve městě Šumperk. Mimo šesti lékáren v Zábřehu jsou také lékárny v Štíttech a v Postřelmově.

Sociální služby zabezpečuje celkem osm subjektů, z toho jsou čtyři ve městě Zábřeh. Jedná se o dva domy s pečovatelskou službou a dva domovy pro důchodce.

Domov důchodců poskytuje své služby také ve Štítech a Postřelmově, kde se nachází i dům s pečovatelskou službou. Dům sociální péče, kde je poskytována péče o klienty s Alzheimerovou chorobou se nachází v Jedlí (Bartošová a Zívala, 2008).

Cestovní ruch

Základním programovým dokumentem pro rozvoj cestovního ruchu v regionu Zábřežsko je Strategie rozvoje cestovního ruchu mikroregionu Zábřežsko (Blaško et al., 2005). Tento dokument navazuje na Marketingovou studii pro město Zábřeh a mikroregion Zábřežsko (Marek et al., 2005).

Oba tyto dokumenty se při hodnocení současného stavu cestovního ruchu shodují a za největší problém jeho rozvoje na Zábřežsku považují nedostatečný rozsah i strukturu ubytovacích služeb. Ubytovací kapacity se nacházejí ve městě Zábřeh, rekreační oblasti Dolní Bušínov, v Horních Studénkách a ve Štítech. Pouze nabídka ubytování v hotelech a pensíoněch (kapacita cca 140 lůžek) odpovídá požadavkům středně náročné a náročnější klientely, ostatní ubytovací zařízení (kapacita cca 350 lůžek) nabízí ubytování pro nenáročnou klientelu v ubytovnách a sezónní ubytování v kempech (Marek et al., 2005).

Naopak z hlediska hodnocení přírodního potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu má dle autorů region dobré předpoklady pro rozvoj pěší turistiky, cykloturistiky, vodní turistiky, jízdy na koni a v zimě zejména pro běžecké lyžování (Blaško et al., 2005). Pro nenáročné rekreační pobyty je vhodná zalesněná rekreační oblast v okolí přehrady Dolní Bušínov. Využití kulturněhistorických a technických památek pro další rozvoj cestovního ruchu nepřesahuje rámec regionu, zejména díky jejich nízkému potenciálu. Z technických památek sem lze zařadit památník dokončení trati Olomouc – Praha v Hoštejně a v současné době veřejnosti nepřístupnou budovu cihelny ve Štítech. Velké zastoupení v regionu mají především sakrální památky, které se nacházejí ve všech jeho obcích. Architektonicky zajímavý je zámek v Zábřehu, který dnes slouží pro účely Městského úřadu Zábřeh. Z hlediska lokální turistiky jsou atraktivní dvě zříceniny hradů – Hoštejn a především zachovalejší zřícenina Brníčko. V regionu se nachází také několik objektů lidové architektury a památných domů (Marek et al., 2005).

5.6 Doprava

5.6.1 Dopravní dostupnost

Dopravní dostupnost regionu Zábřežsko lze v rámci České republiky i Olomouckého kraje považovat za relativně dobrou. Zájmovým územím prochází celkem dvě železniční tratě celostátního významu, z nichž jedna je součástí tranzitního železničního koridoru. Méně příznivá je poloha Zábřežska v rámci silniční sítě, zejména díky absenci rychlostních a dálničních komunikací. Nejbližším silničním tahem vyšší kategorie je rychlostní silnice R35, vzdálená od města Zábřeh 16 km, resp. 8 km od administrativní hranice regionu. Letecká ani vodní doprava zde své zájmy nemají.

Silniční doprava

Celková délka silnic na Zábřežsku činí téměř 300 km, přičemž necelou polovinu tvoří silnice IV. třídy a místní komunikace. Spojení jednotlivých obcí s městem Zábřeh je v řadě případů omezeno nedostatečnou hustotou silniční sítě a také špatným technickým stavem dopravní infrastruktury (Bartošová a Zívala, 2008).

Nejvýznamnějším silničním tahem procházejícím zájmovým územím je silnice I. třídy I/44, která vede z Mohelnice (rychlostní silnice R35) přes Zábřeh, Šumperk, Jeseník a Mikulovice (státní hranice). Tato silnice je do budoucna plánovaná ve čtyřpruhovém uspořádání v úseku Mohelnice – Zábřeh – Šumperk. Dokončená je zatím stavba Postřelmov – obchvat v délce 3,24 km²⁵. Stavba Rájec – Zábřeh s délkou 2,106 km byla realizována pouze jako dvoupruhá a ve druhé fázi výstavby má být nahrazena východním obchvatem města Zábřeh s plánovanou délkou 5,72 km. Jeho funkcí bude především snížení intenzity dopravy v zastavěném území města a bude navazovat na hotový obchvat Postřelmova. Ve fázi přípravy je zatím úsek mezi Postřelmovem a Šumperkem. Realizace úseku mezi Rájcem a Vlachovem byla vzhledem k nedostatku finančních prostředků ze Státního fondu dopravní infrastruktury pozastavena a přesunuta na neurčito. Dalšími silnicemi I. třídy jsou silnice I/43 a I/11, které však prochází pouze v krátkém úseku katastrem města Štítý a jejich význam je pro rozvoj regionu minimální.

²⁵ <http://www.dalnice-silnice.cz/I/I-44.htm>

Tab. 8: Nejvýznamnější silniční tahy na území SO ORP Zábřeh

číslo silnice	trasa
I/11	Opava – Šumperk – Bludov – Jablonné nad Orlicí – Hradec Králové
I/43	Štíty – Lanškroun – Svitavy
I/44	Mohelnice – Zábřeh – Šumperk – Jeseník – Mikulovice
II/315	Úsov – Zábřeh – Lanškroun
II/368	Rovensko – Štíty – Moravská Třebová
II/369	Zábřeh – Vyšehoří
II/370	Zábřeh – Hrabišín

Zdroj: *Situační analýza Integrované strategie rozvoje regionu Zábřežsko na období 2007–2013*. Bartošová a Zívala, 2008.

Železniční doprava

Polohu regionu Zábřežsko v rámci železniční sítě je z pohledu dopravní dostupnosti velmi výhodná. Celková délka železničních tratí procházejících územím regionu činí 28,8 km a v současnosti je zde obsluhováno 6 železničních stanic a zastávek (Bartošová a Zívala, 2008). Největšího významu dosahuje železniční stanice Zábřeh na Moravě, která je důležitým přestupním uzlem pro cestující ve směru Bludov – Jeseník, resp. Šumperk.

Jižní částí zájmového území prochází dvoukolejná železniční trať č. 270 Bohumín – Přerov – Česká Třebová, která je podle zákona č. 266/1996 Sb. „o drahách“ zařazena do kategorie celostátních drah. Traťový úsek Červenka – Zábřeh je součástí přípojně větve II. tranzitního koridoru, která zajišťuje spojení I. a II. koridoru. Koridorové tratě jsou zahrnuty do plánu rozvoje evropské železniční infrastruktury. II. železniční koridor je dle mezinárodní dohody AGC (Dohoda o hlavních mezinárodních železničních tratích) součástí mezinárodní železniční magistrály E 65. V úseku trati procházející územím regionu proběhla mezi lety 2004 – 2008 „Optimalizace traťového úseku Zábřeh – Krasíkov“ a „Modernizace traťového úseku Červenka – Zábřeh“, včetně rozsáhlé rekonstrukce železniční stanice Zábřeh. Tyto modernizované úseky umožňují navýšení kapacity trati a zvýšení traťové rychlosti až na 160 km/h (Dujka et al., 2010).

Tab. 9: Základní parametry traťových úseků

traťový úsek	Zábřeh – Č. Třebová	Zábřeh – Olomouc	Zábřeh – Šumperk	Štíty – Králíky	
trakce	elektrická (stejnoseměrná)	elektrická (stejnoseměrná)	elektrická (stejnoseměrná)	dieslová	
provoz	pravostranný	pravostranný	-	-	
traťová rychlost	osobní	120 km/h	120 km/h	100 km/h	50 km/h
	nákladní	80 km/h	80 km/h	80 km/h	50 km/h

Zdroj: *Odůvodnění územního plánu : textová část*. Dujka et al., 2010; Sešitový jízdní řád 512. Olomouc, 2005.

Na konci roku 2009 byla dokončena elektrifikace stejnosměrnou soustavou na trati celostátního významu č. 291 ve směru Zábřeh na Moravě – Šumperk. Modernizovaný úsek v délce 13,46 km umožňuje přímé vedení železničních spojů ve směru od Olomouce a zrychlení dopravy na odbočné větvi ze Zábřehu na Moravě²⁶. Kromě výše uvedených celostátních drah prochází severozápadní částí správního obvodu méně významná regionální trať č. 024 Ústí nad Orlicí–Lichkov–Štíty/Międzyzlesie, která je částečně elektrifikovaná v úseku Ústí nad Orlicí–Lichkov. V úseku trati Lichkov–Štíty byly od prosince roku 2011 z důvodu nerentabilnosti všechny vlakové spoje zrušeny a nahrazeny autobusovou dopravou.

Cyklistická doprava

Zájmovým územím prochází v délce 11,5 km národní cyklotrasa Moravská stezka (č.51) vedoucí východně od města Zábřeh na levém břehu řeky Moravy. Celková délka této cyklotrasy II. třídy spojující města Olomouc a Hanušovice činí 85 km. Regionální význam má cyklotrasa III. třídy č. 521 Moravská Třebová – Štíty, vedoucí severozápadní částí regionu. Dále správním obvodem prochází tři cyklotrasy IV. třídy. Celková délka cyklotras na Zábřežsku činí 33,5 km (Marek et al., 2005). Dále je do budoucna navrženo celkem 8 místních cyklotras, které mají propojit již stávající trasy. V souvislosti s již realizovaným záměrem „Optimalizace traťového úseku Zábřeh – Krasíkov“ se uvažuje o využití původního zemního tělesa zrušeného úseku železnice pro trasu Z1 v úseku mezi obcemi Lupěné (Nemile) – Hněvkov (Dujka et al., 2010).

Tab. 10: Návrh místních cyklotras v SO ORP Zábřeh

č.trasy	úsek
Z 1	Hoštejn (521) – Zábřeh – Lesnice (51)
Z 2	Lupěné – Bušínov – Maletín (4063)
Z 3	Lupěné – Krchleby (6204)
Z 4	Zábřeh – Leština (51)
S 1	Štíty (521) – Svěbohov – Zábřeh
S 2	Horní Studénky – Cotkytle (4224)
S 3	Drozdov (521) – Václavov
S 4	Štíty (521) – Bohutín (51)

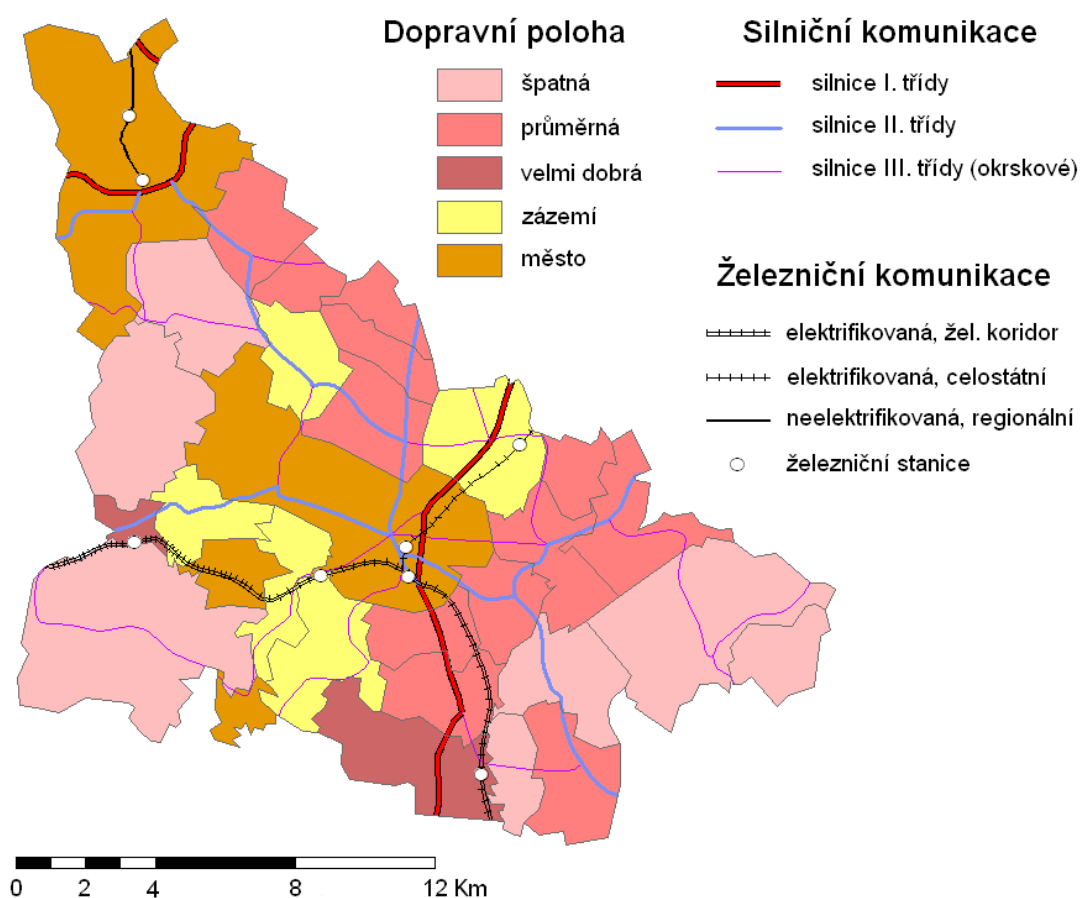
Zdroj: *Odůvodnění územního plánu : textová část*. Dujka et al., 2010.

²⁶

<http://www.elzel.cz/index.php?LA=CS&MN=Dokon%20ena+elektrizace+trati+Z%20E1b%20F8eh+na+Morav%20v%20EC+-+%208Aumperk&ProdID=00021F06FD45F0860002ECE1&DT=1&TXTID=176&PHPSESSID=4989332c0eb34902345ed6eed40cb58f>

5.6.2 Dopravní poloha obcí správního obvodu

Hodnocení dopravní polohy jednotlivých obcí správního obvodu vychází z metodiky popsané v kap. 2 a je založeno na dopravní dostupnosti. Obecně platí, že dopravní poloha obcí v zázemí města je velmi výhodná a proto nebyla bodově ohodnocena. Z ostatních obcí mimo zázemí města disponují nejvýhodnější dopravní polohou obce Lukavice (7 bodů) a Hoštejn (6 bodů), a to zejména díky napojení na železniční síť²⁷. Obce se špatnou dopravní polohou jsou koncentrovány ve východní a západní okrajové části správního obvodu (viz Obr. 18), z nichž nejméně příznivou dopravní polohu mají obce Hynčina, Kamenná a Rohle, které nezískaly ani jeden bod.

Obr. 18: Dopravní poloha obcí SO ORP Zábřeh v roce 2011

Zdroj: <http://www.mapy.cz>; vlastní výpočty a zpracování.

²⁷ Pozn.: pro možnost srovnání získalo město Štítý celkem 9 bodů, přestože městský prostor nebyl do hodnocení zařazen

5.6.3 Dopravní obslužnost

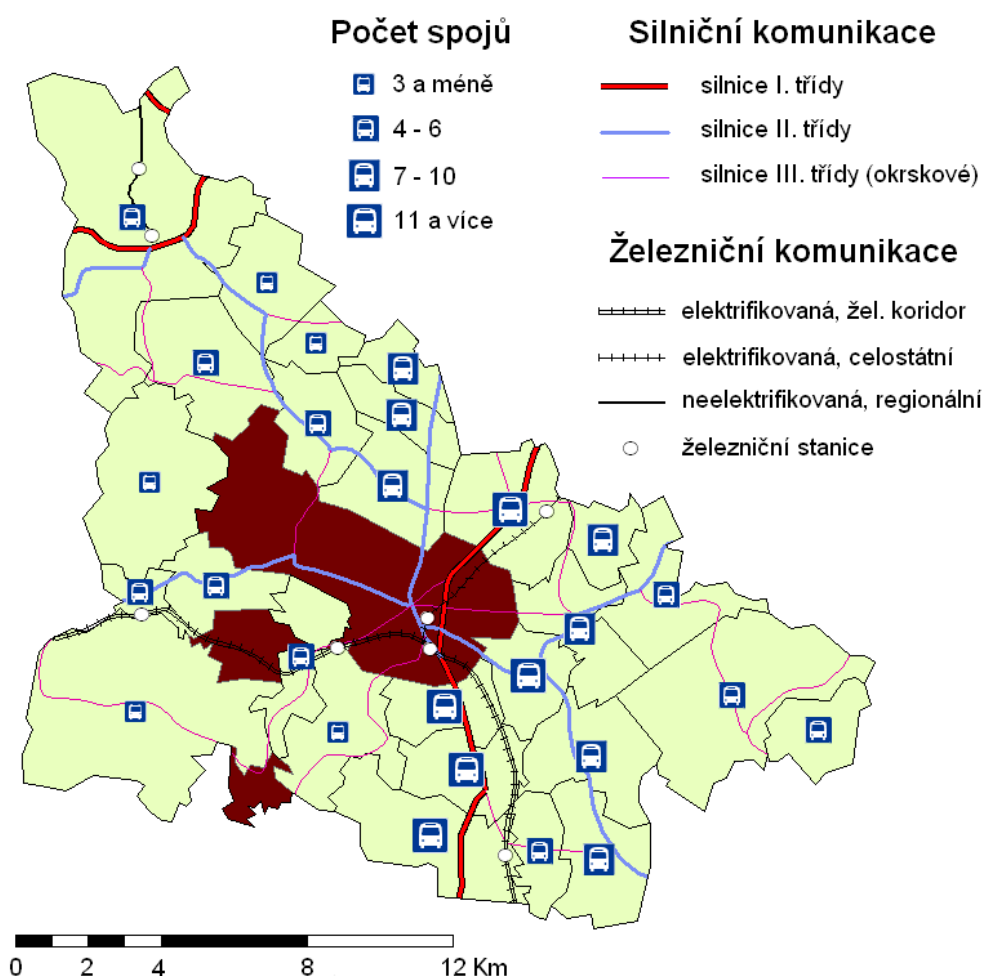
Hromadná osobní doprava je v zájmovém území zajišťována především autobusovými linkami. Vedení linek a rozmístění jednotlivých zastávek odpovídá současným potřebám, pouze v městě Zábřeh je navrženo nové umístění autobusového nádraží z důvodu snížení intenzity dopravy v centru města. Hromadnou autobusovou dopravu provozuje společnost Veolia Transport Morava a.s., která zajišťuje celkem 15 linek s 277 spoji příměstské dopravy a 2 linky dálkové dopravy s 9 spoji (Dujka et al., 2010). V Zábřehu jsou dále obsluhovány 3 linky městské hromadné dopravy. Všechny výše uvedené linky jsou zařazeny do Integrovaného dopravního systému Olomouckého kraje.

Dopravní obslužnost jednotlivých obcí regionu byla hodnocena prostřednictvím frekvence spojů hromadné dopravy do města Zábřeh (resp. z města Zábřeh při návratových spojích) ve třech časových úsecích, přičemž započítány byly pouze spoje s maximálně jedním přestupem. Tím došlo k alespoň částečné eliminaci pro cestující finančně i časově nevýhodných spojů. Na tomto místě je třeba zdůraznit význam železniční dopravy pro obce, které mají zřízenou železniční stanici nebo zastávku. Tím mají ve srovnání s ostatními daleko lépe zabezpečeno spojení s městem Zábřeh a tento rozdíl je nejvýraznější především v návratových spojích (14:30–19:00) a o sobotách. Výjimkou je město Štítý, které má vzhledem ke své poloze v železniční síti spojení s městem Zábřeh značně nevýhodné.

Charakteristickým rysem dopravní obslužnosti hromadnou dopravou na Zábřežsku je skutečnost, že s rostoucí vzdáleností od města Zábřeh a hlavních dopravních tahů klesá frekvence spojů hromadné dopravy. Tento poznatek platí především pro spoje v ranní špičce běžných pracovních dnů (viz Obr. 19). Se Zábřehem jsou tak v tomto časovém úseku nejlépe spojeny obce ležící v jeho bezprostřední blízkosti, které jsou koncentrovány v územním pásu procházejícím středem správního obvodu ve směru sever-jih. Naopak nejhůře obsluhované jsou populačně malé obce nacházející se v okrajových částech regionu.

Podobně jako u ranní špičky lze charakterizovat dopravní obslužnost jednotlivých obcí při návratových spojích běžných pracovních dnů. Ve sledovaném časovém úseku jsou ze Zábřeha nejhůře dostupné obce Bohuslavice a Hynčína s pouhými dvěma spoji, naopak nejvyššího počtu dosahují Postřelmov a Lukavice (viz Obr. 19 v příloze). Velmi pozitivně lze hodnotit obslužnost hromadnou dopravou ve večerních hodinách, protože po 18. hodině je možné se ze Zábřeha dopravit do téměř

75 % obcí správního obvodu. Frekvence dopravních spojů o sobotách dosahuje výrazně nižší úrovně. Celkem 10 obcí nemá s městem více než 3 spoje hromadné dopravy, navíc z Drozdova a Hynčiny není obsluhován žádný. Absolutně nejvyššího počtu spojů dosahují obce napojené na železnici (Postřelmov, Lukavice, Nemile a Hoštejn) a překvapivě i obce ležící mimo důležité dopravní tahy (viz Obr. 20 v příloze). Zejména spojení Postřelmova je o sobotách zajišťováno prostřednictvím 30 spojů, což je ve srovnání s ostatními obcemi výrazně nadprůměrná hodnota.

Obr. 19: Počet spojů hromadné dopravy z obcí SO ORP Zábřeh do Zábřehu v ranní špičce běžných pracovních dnů v roce 2011

Zdroj: <http://jizdnirady.idnes.cz/vlakyautobusy/spojeni/>.

Celkově je možné dopravní obslužnost regionu hromadnou dopravou hodnotit jako velmi dobrou, přestože jsou spojení s městem v některých případech zajištěna pouze s přestupem. Při zajišťování celkové dopravní obslužnosti obcí je největším problémem návaznost autobusových spojů na vlakové, která je především v ranních hodinách nedostatečná (Bartošová a Zívala, 2008).

5.7 Dojížd'ka do zaměstnání

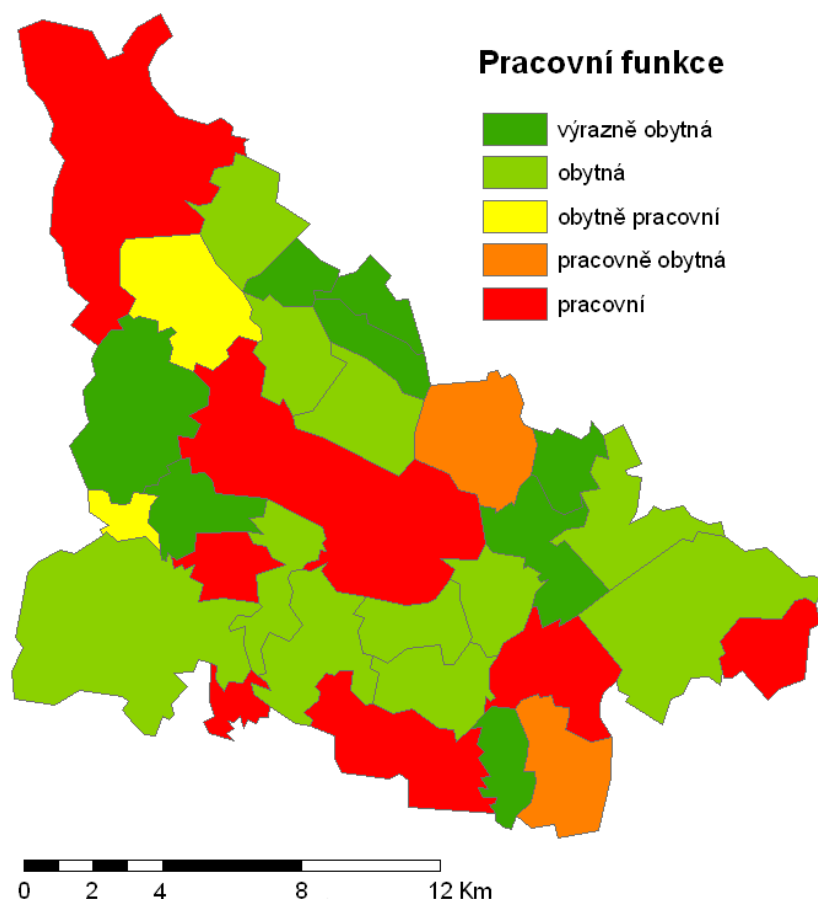
Vyjížd'ka (resp. dojížd'ka) do zaměstnání či školy je reakcí na územní nesoulad bydliště a nabídky pracovních nebo vzdělávacích možností a je ovlivněna řadou faktorů mezi které patří zejména sídelní struktura, rozmístění pracovních míst a škol a také dopravní infrastruktura²⁸.

Sčítáním lidu v roce 2001 bylo zjištěno, že z celkového počtu 15 147 zaměstnaných osob vyjíždělo v SO ORP Zábřeh do zaměstnání 7 888 osob. Při relativním vyjádření vyjížd'ky do zaměstnání prostřednictvím tzv. míry vyjížd'ky²⁹ dostáváme hodnotu 52,1 %. Pro srovnání činila hodnota tohoto ukazatele ve stejném roce pro celý okres Šumperk 45 %. Míra vyjížd'ky jednotlivých obcí regionu se značně liší a pohybuje se v intervalu mezi 33,1 – 89,6 % (viz Tab. 14 v příloze). Nejnižších hodnot vyjma Zábřehu (33,1 %) vykazovalo také město Štítý (33,9 %) a obec Kamenná (34,6 %). Vysoký podíl vyjíždějících na celkovém počtu zaměstnaných osob mají naopak obce Zborov (89,6 %), Postřelmůvek (88,4 %) a Vyšehoří (86,5 %). Nutné je také poznamenat, že převážná většina obcí regionu dosahovala hodnot přesahujících 75 %. Zábřežsko je regionem se záporným saldem dojížd'ky za prací, což potvrzuje i výsledná hodnota intenzity salda pracovní vyjížd'ky. Podle údajů ze SLDB 2001 bylo v regionu 834,3 obsazených pracovních míst na 1 000 zaměstnaných osob. Z hodnot tohoto ukazatele tedy vyplývá, že region je vyjížd'kový a část obyvatel musí hledat své uplatnění mimo jeho území.

Město Zábřeh má jako správní středisko regionu oproti ostatním obcím zcela odlišné postavení a jako jediné splňuje podmínky dojížd'kového centra. Navíc je současně hlavním směrem dojížd'ky pro 17 obcí regionu a celkem zde dojíždí do zaměstnání 3 001 osob. Dalším hlavním směrem dojížd'ky je město Mohelnice, konkrétně pro 4 obce ve východní části regionu a město Šumperk pro 3 obce včetně Zábřehu. Z celkového počtu 28 obcí má kladnou bilanci dojížd'ky a vyjížd'ky za prací pouze pět obcí, konkrétně Hrabová, Kamenná, Lukavice, Štítý a Zábřeh. Výrazně aktivní saldo má však pouze Zábřeh, zejména díky lokalizaci většího počtu významných zaměstnavatelů.

²⁸ [http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/EE0029FCA3/\\$File/412204u.pdf](http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/EE0029FCA3/$File/412204u.pdf)

²⁹ Pozn.: míra vyjížd'ky relativizována podílem zaměstnaným bydlících v obci

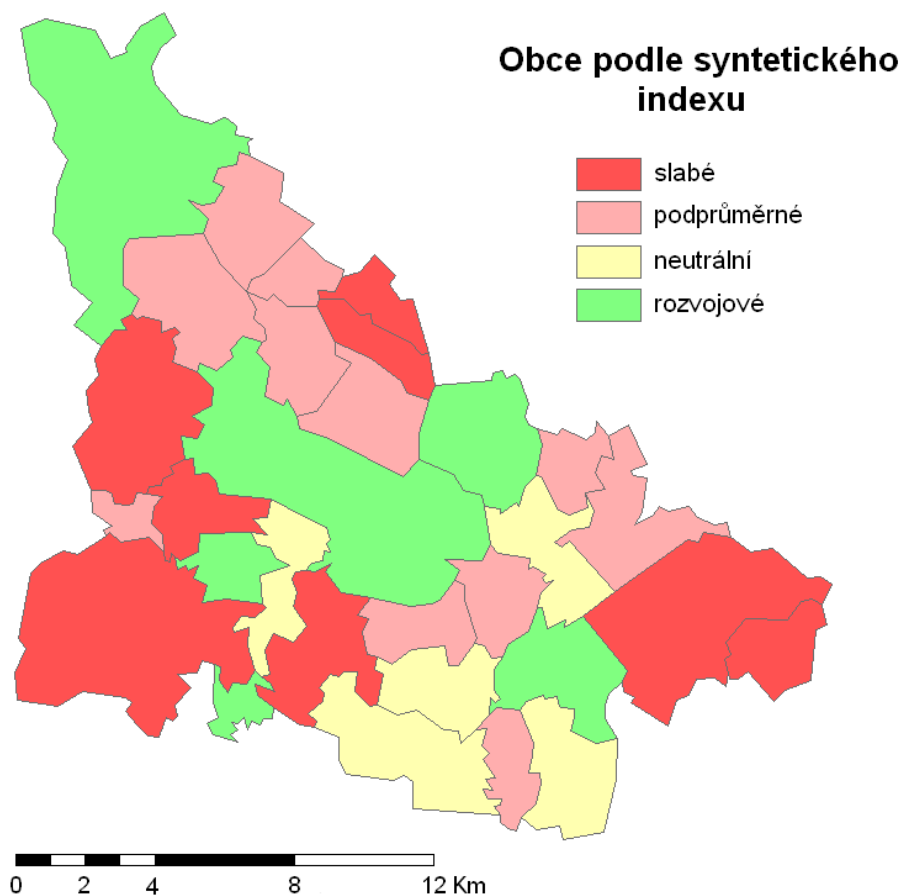

Obr. 20: Klasifikace obcí SO ORP Zábřeh podle pracovní funkce
 Zdroj: *SLDB 2001. Dojíždka do zaměstnání a škol. Okres Šumperk.*
 ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty.

Na základě údajů ze SLDB 2001 byla stanovena klasifikace obcí podle pracovní funkce, která vyjadřuje podíl mezi počtem OPM a zaměstnaných EAO ve sledovaných obcích. Výsledné hodnoty indexu pracovní funkce se pro jednotlivé obce pohybovaly v intervalu 0,11 – 1,21. Do kategorie obcí s výrazně obytnou funkcí spadaly populačně nejmenší obce regionu nacházející se v jeho okrajových částech. Celkem se jednalo o 8 obcí, z nichž výrazně nejnižší hodnoty indexu pracovní funkce dosáhl Zborov (viz Tab. 15 v příloze). Nejvíce zastoupenou kategorií jsou obce s obytnou funkcí, které jsou koncentrovány v územním pásu jižně od města Zábřeh ve směru západ-východ. Pracovní funkci plní celkem 5 obcí, které poskytují dostatek pracovních míst nejen pro své obyvatele, ale i okolní obce. Jejich společným rysem je existence minimálně 1 většího zaměstnavatele. V Hrabové je to VÁPENKA VITOŠOV s.r.o., v Kamenné závod Pérovna a drátěná výroba ŽDB GROUP a.s., v Lukavici závod JIP – Papírny Větrní, a.s. a ve Štítech společnost Klein & Blažek s.r.o.

6. VYMEZENÍ HOSPODÁŘSKY SLABÝCH OBCÍ

Jestliže jedním z dílčích cílů této diplomové práce má být identifikace problémových oblastí regionu Zábřežsko, je třeba nejdříve objektivně posoudit situaci na jeho území. Pro tento účel však není vhodné využít pouze analýzu statistických dat, protože jednotlivé ukazatele socioekonomického rozvoje jsou vzájemně provázány a ovlivňují se. Pro nalezení vnitroregionálních rozdílů a vymezení problémových území (resp. obcí) na Zábřežsku je tedy nutné využít syntetický přístup. Teprve poté je možné navrhnout konkrétní opatření pro zlepšení dosavadních rozvojových aktivit a přizpůsobit je aktuálním potřebám. V první řadě je důležité zmínit, že problémové jevy se nevyskytují samostatně, ale zpravidla dochází k jejich koncentraci do určitých území. Ke kumulaci těchto negativních jevů dochází především v obcích, jejichž rozvojový potenciál je velmi nepříznivý a můžeme je označit za hospodářsky slabé.

Obr. 21: Obce SO ORP Zábřeh podle syntetického indexu
Zdroj: vlastní výpočty a zpracování

Část hospodářsky slabých obcí na Zábřežsku vytváří relativně kompaktní územní celek v jeho jihozápadní části. Z hlediska rozvoje se jedná o nejvíce problematické obce regionu – Hynčinu, Kosov a Drozdov. Obec Hynčina je podle výsledného syntetického indexu hospodářsky nejslabší obcí celého regionu. Lze ji charakterizovat nízkou hustotou zalidnění, nedostatečnou dopravní obslužností a především vysokou mírou nezaměstnanosti. Naopak výše celkových příjmů na 1 obyvatele dosahuje ve srovnání s ostatními obcemi regionu nadprůměrných hodnot. Téměř shodnými problémy z hlediska rozvoje jsou postiženy také obce Kosov a Drozdov. Jediným podstatným rozdílem je výrazně nižší míra nezaměstnanosti v Drozdově, který má navíc jako jediný vybudovanou síť veřejné kanalizace. Pozitivním zjištěním je také mírně nadprůměrná intenzita podnikatelské aktivity v Kosově.

Obec Jestřebí má oproti výše uvedeným obcím z pohledu dílčích socioekonomických ukazatelů výhodnější postavení. Intenzita bytové výstavby v posledních letech je zde výrazně nadprůměrná, což svědčí o atraktivitě této obce nacházející se v těsné blízkosti města Zábřeh. Pro další rozvoj jí však chybí některé potřebné vstupy, což potvrdil i výsledný syntetický index. Velmi aktuálním tématem v obci je výstavba sítě veřejné kanalizace, které zatím brání nedostatek finančních prostředků. Dobudování technické infrastruktury by mohlo zkvalitnit podmínky pro místní podnikatelskou činnost a podpořit příliv dalších podnikatelských subjektů. Nízké celkové příjmy obce jsou také důvodem nedostatečné dopravní obslužnosti. Vyšší počet spojů veřejné dopravy obec není schopna ze svých prostředků v současné chvíli spolufinancovat.

Ostatní hospodářsky slabé obce tvoří početně stejné shluky v severní, resp. východní části regionu a obdobně jako v předchozích případech je u nich možné nalézt řadu společných rysů. Obce Postřelmůvek a Vyšehoří mají jedny z nejnižších celkových příjmů na 1 obyvatele, z čehož vyplývají i další problémové okruhy jejich rozvoje. Uvést můžeme nedostatečnou dopravní obslužnost a nedostupnost technické infrastruktury, která však překvapivě nebyla zásadní bariérou pro novou bytovou výstavbu ve Vyšehoří.

Obce Kamenná a Rohle dosáhly velmi podobných hodnot dílčích socioekonomických ukazatelů. Z toho analogicky vyplývá i shodná charakteristika jejich největších bariér rozvoje. Tou nejzásadnější je vysoká míra nezaměstnanosti obyvatelstva. Její hlavní příčinou je postupné snižování výrobních kapacit

v průmyslovém závodu ŽDB GROUP a.s. v Kamenné, který dlouhodobě patří mezi hlavní zaměstnavatele obyvatel této části regionu. Dalším společným rysem je podprůměrná intenzita bytové výstavby v období mezi roky 2005 – 2010, která svědčí o nízké atraktivitě této části regionu pro nově příchozí obyvatelstvo. Tento poznatek platí především pro Kamennou, kde ve sledovaném období nebyla realizována žádná nová bytová výstavba. Příčinou tohoto stavu je zejména větší dopravní vzdálenost nejen do města Zábřeh, ale i do ostatních měst v sousedních správních obvodech. Navíc ani jedna z uvedených obcí není plynofikována a nemá vybudovanou síť veřejné kanalizace.

Hospodářsky podprůměrné obce jsou s necelým 40% podílem nejpočetnější skupinou a z pohledu budoucího socioekonomického rozvoje je můžeme označit za potenciálně ohrožené. Nejvíce jsou koncentrovány v severní části regionu, kde tvoří kompaktní územní celek o počtu pěti obcí. Konkrétně se jedná o Horní Studénky, Jedlí, Rovensko, Svěbohov a Zborov. Jejich největšími společnými problémy z hlediska rozvoje jsou nedostatečná dopravní obslužnost a chybějící technická infrastruktura. Všechny uvedené obce zatím nebyly plynofikovány a mají velmi nízký podíl domů napojených na veřejnou kanalizační síť. Z těchto důvodů nejsou pro nově příchozí obyvatelstvo příliš atraktivní. Výjimkou je obec Rovensko, která je zejména díky malé dopravní vzdálenosti do města Zábřeh vyhledávanou lokalitou pro novou výstavbu.

Velmi shodnou charakteristiku dílčích socioekonomických ukazatelů mají také vzájemně sousedící obce Rájec a Leština. Obdobně jako Rovensko mají výhodnou polohu v blízkosti města Zábřeh a stávají se tak atraktivními lokalitami pro nově příchozí obyvatelstvo. Dalším pozitivním aspektem je nadprůměrný počet spojů veřejné dopravy a dostupná technická infrastruktura. Pouze obec Rájec nemá vybudovanou veřejnou kanalizační síť. Obec Leština leží v záplavovém území významného vodního toku Morava a v roce 1997 byl její intravilán výrazně zasažen povodněmi. Obec proto navrhla vybudovat ochranné hráze, které však byly dokončeny až v roce 2010. Z tohoto důvodu zde byla intenzita nové bytové výstavby v letech 2005 – 2010 druhá nejnižší v regionu. Do budoucna však existuje reálný předpoklad zlepšení tohoto nepříznivého vývoje. Realizace prvků protipovodňové ochrany obci umožnila vymezit nové zastavitelné plochy, které jsou v současnosti kompletně zasilovány a připraveny pro výstavbu rodinných domů.

Z pohledu atraktivity pro novou výstavbu mají o něco méně příznivější podmínky obce Brníčko a Kolšov. Dopravní obslužnost této části regionu je na spíše

podprůměrné úrovni a technická infrastruktura je zde dostupná pouze částečně. Chybí především napojení obcí na distribuční soustavu plynu. Brníčko má navíc velmi nízký podíl domů napojených na veřejnou kanalizační síť.

Obec Bohuslavice má díky dobré dostupnosti technické infrastruktury velmi příznivé podmínky pro bytovou výstavbu, což potvrzuje i její intenzita v letech 2005 – 2010. V ostatních dílčích socioekonomických ukazatelích však dosahuje spíše podprůměrných hodnot. Nejvíce problémovým okruhem jejího dalšího rozvoje jsou především nízké celkové příjmy na 1 obyvatele. S tímto problémem částečně souvisí nedostatečná dopravní obslužnost, která celkově patří mezi nejnižší v regionu. Hustě osídlená obec Hoštejn má naopak díky pravidelně obsluhované železniční zastávce počet spojů nadprůměrný. Plynofikaci obce zatím brání nedostatek finančních prostředků, způsobený nízkými příjmy.

Na tomto místě je vhodné připomenout, že hodnota syntetického indexu za celý správní obvod činila 10 000. Proto byly obce s hodnotou tohoto ukazatele v rozmezí 9 500 – 10 500 označeny za neutrální, protože jejich rozvojový potenciál je možné označit za vyvážený. Konkrétně se jedná o obce Dubicko, Lesnice, Lukavice, Nemile a Zvole. Jejich společným rysem je nízký podíl domů napojených na veřejnou kanalizační síť. Ostatní prvky technické infrastruktury tyto obce vybudovány mají. Obecně se jejich celkové příjmy na 1 obyvatele pohybují v mírně podprůměrných hodnotách. Výjimku tvoří Lesnice, která dosáhla nejvyšší hodnoty tohoto ukazatele za celý region. Naopak nejnižšími příjmy disponuje obec Nemile, což překvapivě neovlivnilo jinak příznivé hodnoty ostatních socioekonomických ukazatelů. Z dalších problémových okruhů je nutné zmínit velmi nízkou intenzitu bytové výstavby v Lukavici. V jejím novém územním plánu se již počítá s vymezením nových zastavitelných ploch, jejichž dostatek je podmínkou dalšího rozvoje obce.

Obce s hodnotou syntetického indexu vyšší než 10 500 jsou v regionu nejméně zastoupenou skupinou. Jejich rozvojový potenciál je v oblasti lidských zdrojů i ekonomických aktivit velmi vysoký a proto byly označeny za rozvojové. Absolutně nejvyšší hodnoty syntetického indexu podle očekávání dosáhlo město Zábřeh, jako přirozené centrum celého správního obvodu.

Ostatní rozvojové obce takto vysokých hodnot sice nedosáhly, přesto je jejich rozvojový potenciál ve většině oblastí velmi příznivý. Jedná se konkrétně o Hrabovou, Postřelmov a město Štítý. Určitá rizika z pohledu budoucího rozvoje těchto obcí vyplývají pouze z dílčích socioekonomických ukazatelů. Nejedná se však o závažnější

problémy, které by rozvoj těchto obcí výrazněji zpomalovaly. Město Štíty má vybudovány všechny prvky technické infrastruktury, pouze u veřejné kanalizační sítě je zaznamenán nižší podíl napojených domů.

Obec Hrabová zatím není napojena na distribuční soustavu plynu a lepšímu dopravnímu spojení s okolím brání nedostatek spojů veřejné dopravy. Nižší intenzita bytové výstavby u obce Postřelmov je důsledkem současného nedostatku zastavitelných ploch. Tato obec je vzhledem ke své poloze i občanské vybavenosti velmi atraktivní lokalitou pro nově příchozí obyvatelstvo. Situaci řeší změna územního plánu z roku 2010, která navrhuje nové zastavitelné plochy navazující na stávající zástavbu východně od obce.

7. EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ A NÁVRH OPATŘENÍ

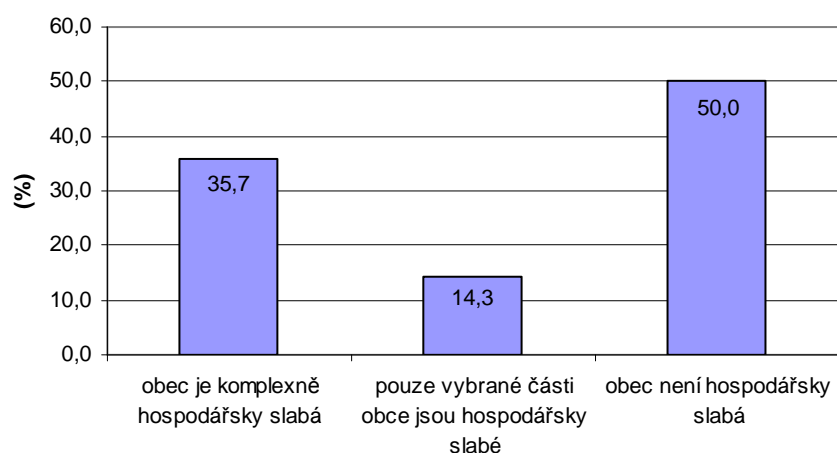
Analýza statistických dat do jisté míry odhalila ty oblasti, které mohou být z pohledu dalšího rozvoje regionu nejproblematictější. Pro jejich bližší identifikaci je však třeba využít i empirický přístup, který dotváří reálný obraz o situaci v regionu. Z tohoto důvodu byl pro potřeby této diplomové práce vytvořen dotazník, jehož obsah byl předem konzultován s vedoucím diplomové práce. Tímto došlo k eliminaci případných nedostatků, které by v průběhu vlastního šetření již nešlo napravit. Svou finální podobu dotazník získal koncem roku 2009 a obsahoval celkem 21 otázek rozdělených do tří tematických bloků (viz dále). Rozsah dotazníku byl 6 stran formátu A4. Forma dotazníku byla částečně převzata z výzkumného projektu zadaném Ministerstvem pro místní rozvoj na téma Inovační přístupy k řešení disparit v ekonomice ČR (Prskavcová a Řehořová, 2008). Za cílovou skupinu respondentů byli určeni představitelé obcí (starostové, příp. místostarostové), kteří jsou velmi dobře srozuměni s jejich aktuální situací. Tento požadavek se z podařilo z velké části naplnit, když pouze 3 dotazníky byly vyplněny jinými pracovníky obecních úřadů. Převážně se jednalo o obce s neuvolněnými starosty, kteří byli časově zaneprázdněni.

Samotné dotazníkové šetření probíhalo v první polovině roku 2010 především prostřednictvím elektronické komunikace. Počet odeslaných dotazníků korespondoval s počtem obcí SO ORP Zábřeh a v elektronické formě se jich navrátilo 23. Ve zbylých 5ti případech byl dotazník vyplněn formou osobní konzultace s představitelem obce. Celková návratnost tak dosáhla 100 %. Ve většině případů reagovali respondenti na dotazníkové šetření velmi pozitivně s příslibem, že jeho finální vyhodnocení jim bude po obhajobě diplomové práce zasláno. Někteří představitelé obcí dokonce vyslovili přání, aby výstupy z této diplomové práce mohly být využity pro potřeby obce v otázkách dalšího rozvoje a strategického plánování. Celkem osm otázek bylo uzavřeného typu a respondenti zde odpovídali pouze z nabízených možností. Pouze u dvou otevřených otázek dostali představitelé obcí možnost odpovídat vlastními slovy. Zbylých 11 otázek bylo koncipováno jako kombinace otevřeného a uzavřeného typu a podle situace v obci zde bylo možné doplnit i jinou, než nabízenou variantu.

Jak již bylo výše uvedeno, dotazník byl tematicky rozdělen do tří částí: Oblast popisu (A), Oblast návrhová a doporučující (B) a Oblast dodatková (C). První část dotazníku tvořily otázky týkající se hodnocení současného stavu v obci z pohledu

hospodářské situace a hlavní příčiny a projevy hospodářské „slabosti“ obcí. Přitom hned první otázka v oblasti popisu měla za cíl identifikovat obce, které nejsou podle jejich představitelů hospodářsky slabé. Pokud byla uvedena tato možnost, pokračovali respondenti po zodpovězení druhé otázky až částí dotazníku C: Oblast dodatková. Druhá část dotazníku byla určena pouze pro obce, které respondenti označili alespoň částečně za hospodářsky slabé. Jejím cílem bylo zjistit konkrétní návrhy představitelů obcí na zlepšení jejich hospodářské situace včetně způsobu financování a výhledu do budoucna. Cílem poslední části dotazníku bylo získat doplňkové informace reflektující současnou situaci nejen v obci, ale i v celém regionu.

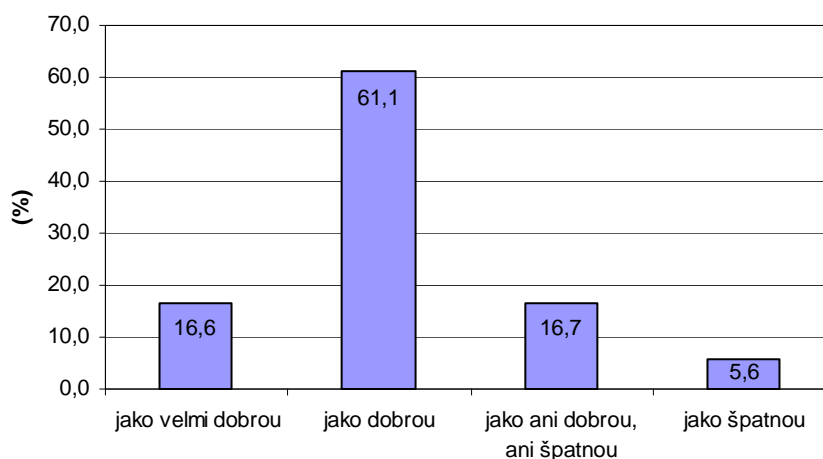
Výstupy získané z dotazníkového šetření i analýzy statistických dat dále posloužily jako podklad pro následný návrh konkrétních opatření pro zkvalitnění dosavadních regionálně-rozvojových aktivit. Pro tento účel byl v březnu roku 2012 uskutečněn řízený skupinový rozhovor s vybranými respondenty. Jeho cílem bylo získat vyjádření či komentář k předem vybraným problémovým okruhům z dotazníku, spolu s návrhem jejich možných řešení. Řízeného rozhovoru se zúčastnil starosta města Zábřeh RNDr. et Mgr. František John, Ph.D, starosta obce Rájec Vladimír Hroch a zastupitel za město Zábřeh Pavel Trhal. Jejich konkrétní návrhy a komentáře budou uvedeny níže u vybraných otázek dotazníku a pro lepší přehlednost vyznačeny kurzívou.

Obr. 22: Vnímáte Vaší obec jako tzv. hospodářsky slabou oblast?
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Vyhodnocení hned první otázky dotazníkového šetření přineslo poměrně překvapivý výsledek. Na otázku „Vnímáte Vaší obec jako tzv. hospodářsky slabou oblast?“ vybrala přesně polovina z celkového počtu 28 respondentů zápornou odpověď.

Zajímavé je srovnání této otázky s výsledným syntetickým indexem, kde nadprůměrných hodnot v rámci SO ORP dosáhlo pouze pět obcí, což je nesrovnatelně méně. Existuje tedy předpoklad, že i přes neuspokojivý stav některých ukazatelů vnímají představitelé obcí jejich současnou situaci pozitivně. Více než třetina respondentů ohodnotila svou obec za komplexně hospodářsky slabou, což s výsledným syntetickým indexem koresponduje daleko více.

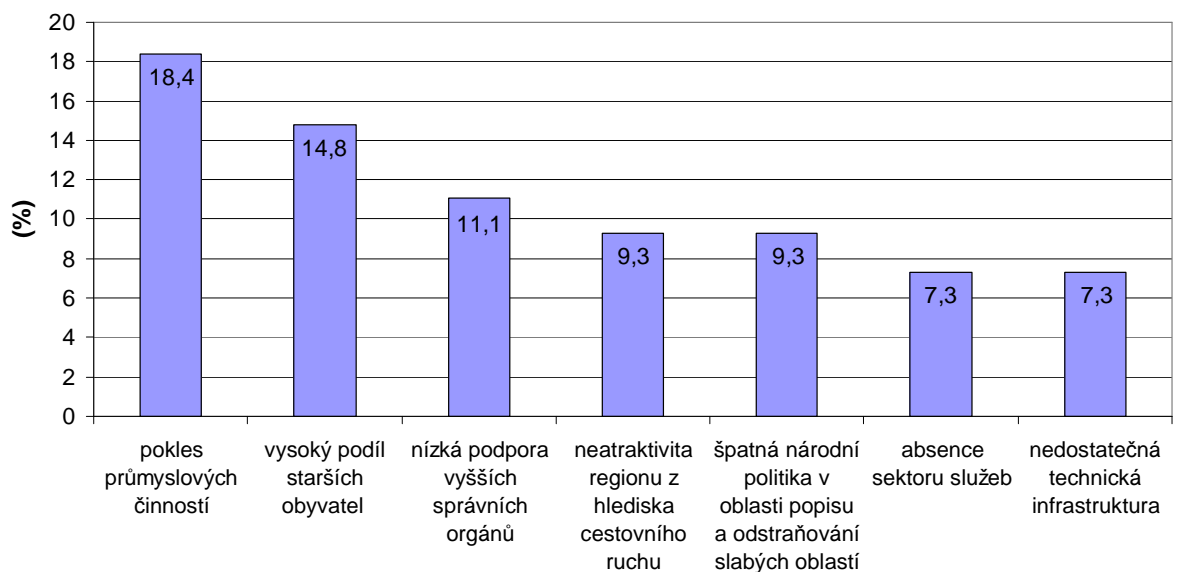
Obr. 23: Jak hodnotíte úroveň životního prostředí v obci?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Kvalita životního prostředí obcí na Zábřežsku byla respondenty hodnocena veskrze pozitivně. Více než 61 % představitelů obcí označilo úroveň životního prostředí za dobrou a 16,6 % jako velmi dobrou. Většina obcí na Zábřežsku je venkovského charakteru, kde lze vzhledem k nízké hustotě zástavby i automobilové dopravy dobrý stav životního prostředí předpokládat. Navíc v regionu dlouhodobě absentují významnější průmyslové zdroje, které by jeho kvalitu snižovaly. Ani jeden představitel obce nehodnotil stav životního prostředí jako velmi špatný, pouze u jediné obce regionu byl hodnocen jako špatný. V souvislosti s kvalitou životního prostředí je na Zábřežsku velmi aktuálním tématem připravovaná výstavba papírny a energetického zdroje na průmyslové zóně Leštinská v Zábřehu. Vzhledem významu a rozsahu tohoto záměru je mu věnována celá kapitola a bude podrobněji diskutován dále.

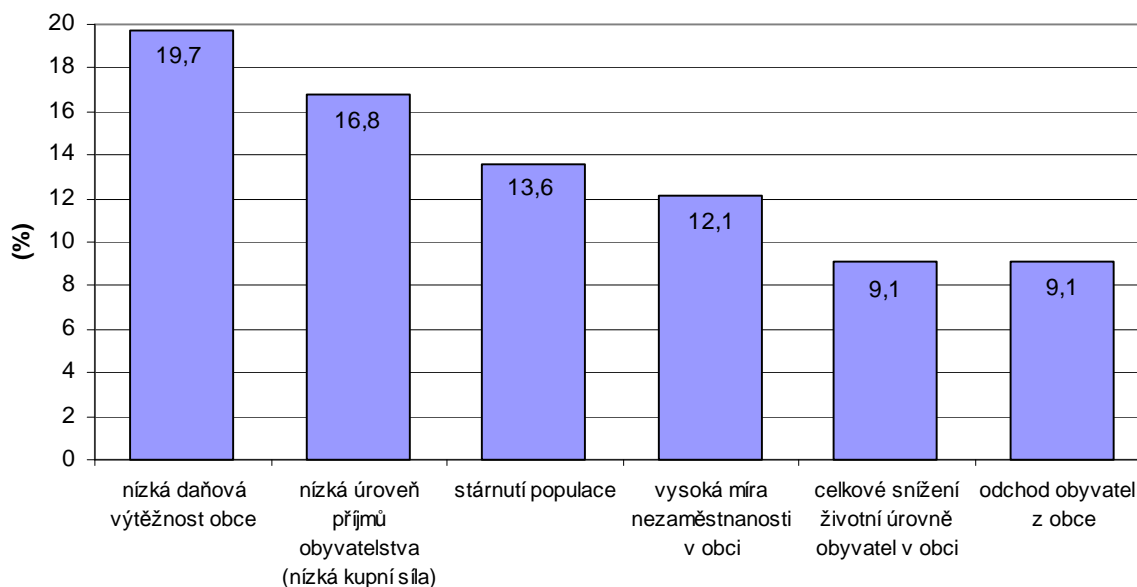
Podle starosty Františka Johna je hodnocení stavu životního prostředí jako dobrého značně subjektivní a je zaměřené především na jeho jednotlivé složky jako je krajina, kvalita vody apod. Z objektivního hlediska je na tom podle něj Zábřežsko nejhůře v oblasti znečištění ovzduší v rámci celého Olomouckého kraje. Zajímavou skutečnost uvedl zastupitel Pavel Trhal, který z pohledu snížené kvality ovzduší zmiňuje

především Mohelnickou brázdou. Tato sníženina je v posledních letech podle věštníku Ministerstva životního prostředí oblastí se zvýšenou koncentrací prachových částic PM_{10} a $PM_{2,5}$, které jsou nebezpečné zejména pro dýchací ústrojí člověka. Dále jako problémovou oblast zmínil vysokou intenzitu silniční dopravy, zejména na silnici I/44. Starosta obce Rájec Vladimír Hroch vidí pro zlepšení tohoto nepříznivého trendu nutnost výstavby obchvatů obcí ležících na této silniční komunikaci. Právě obec Rájec je jednou z mála, kde byl takový obchvat realizován a již nyní je možné identifikovat jeho velmi pozitivní dopady.

Obr. 24: Jaké jsou příčiny hospodářského poklesu Vaší obce?
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Jako nejčastější důvod hospodářské stagnace obcí na Zábřežsku uváděli respondenti pokles průmyslových činností, který byl pro region typický zejména pro období po roce 1989 v souvislosti s restrukturalizací českého hospodářství. Jak již bylo v předchozích kapitolách uvedeno, průmysl na Zábřežsku představuje z pohledu zaměstnanosti dlouhodobě nejvýznamnější sektor hospodářství a proto jsou veškeré tyto změny částečně příčinou rostoucí míry nezaměstnanosti regionu i dalších souvisejících negativních projevů. Z dalších důvodů, které respondenti uváděli je nutné zmínit vysoký podíl staršího obyvatelstva, což je pro celou Českou republiku velmi aktuální problematika a již byla výše diskutována. Třetím nejčastěji uváděným důvodem hospodářské stagnace je pro představitele obcí nízká podpora vyšších státních orgánů. Příčinou tohoto stavu může být nízká úroveň komunikace a spolupráce těchto orgánů s jednotlivými obcemi při řešení problematiky regionálního rozvoje i dalších otázek.

Obr. 25: Jaké jsou projevy hospodářského poklesu obce?

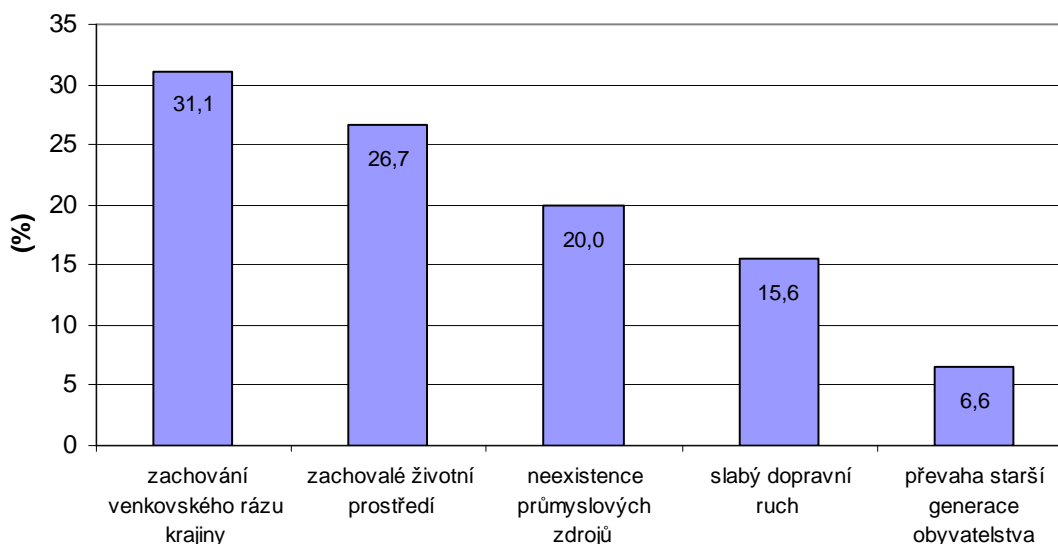
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Ačkoli nezaměstnanost aktuálně patří mezi nejčastěji diskutovaná témata, nebyla podle respondentů hlavním projevem hospodářské stagnace sledovaných obcí. V současnosti se obce na Zábřežsku nejvíce potýkají s nedostatkem finančních prostředků, který je způsoben především nízkou daňovou výtěžností a naopak vysokými veřejnými výdaji na straně druhé. Tuto možnost uvedlo celkem 19,7 % dotazovaných. Dalším významným projevem hospodářského poklesu obcí je podle jejich představitelů nízká kupní síla obyvatelstva, která patří v celém šumperském okresu mezi nejnižší v celé České republice³⁰. Nízká koupěschopnost obyvatel na Zábřežsku je ovlivněna zejména vysokou mírou nezaměstnanosti a nízkou průměrnou mzdou. Všechny tyto výše uvedené faktory se poté podílí na celkovém snížení životní úrovně obyvatel v obcích regionu.

Komentáře účastníků řízeného rozhovoru se shodují v tom, že současná hospodářská situace regionu je dědictvím 90. let minulého století. Tehdy v rámci restrukturalizace hospodářství začaly upadat tradiční průmyslová odvětví, jako byl textilní a potravinářský průmysl a největší podniky na Zábřežsku patřily právě k těmto útlumovým oborům. V posledním desetiletí se jako velmi problematický jeví také útlum v regionu tradiční strojírenské výroby. Samotné město Zábřeh podle jeho starosty již propáslo období, kdy do průmyslových zón přicházeli noví investoři. Z tohoto pohledu byl diskutován záměr společnosti HELLA, která v roce 1992 projevila zájem o výstavbu

³⁰ <http://www.incoma.cz/cz/ols/reader.aspx?msg=1197&lng=CZ&ctr=203>

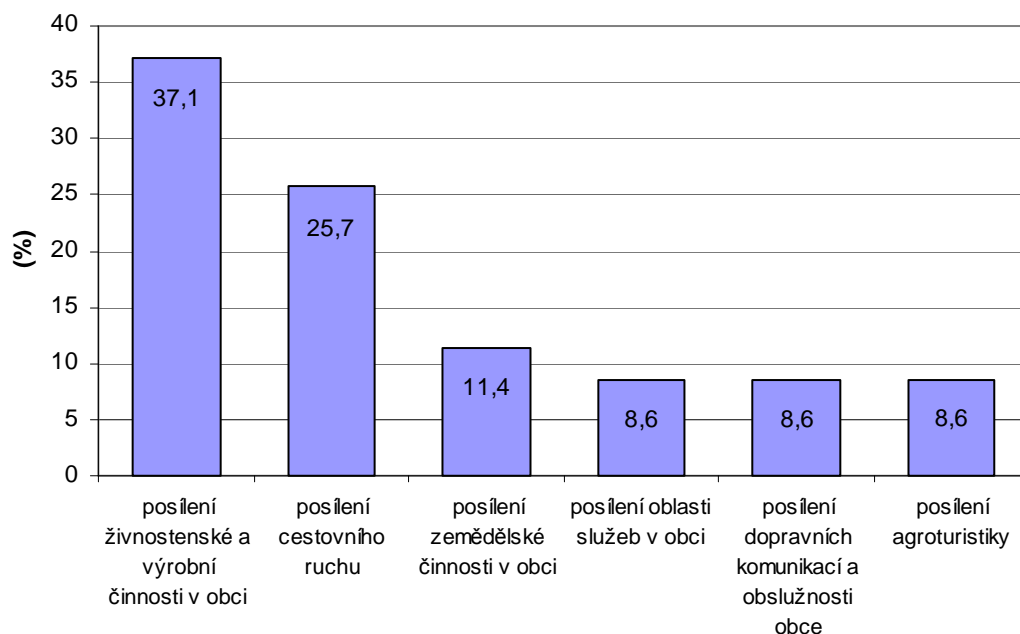
svého závodu ve městě Zábřeh. Ten však nebyl tehdejším zastupitelstvem města akceptován. Společnost se tak rozhodla svůj závod na výrobu světlometů, zadních svítilen, blinkrů a vstřikovačů světlometů umístit do nedaleké Mohelnice. V současnosti patří mezi nejprogresivnější průmyslové podniky v Olomouckém kraji a je významným zaměstnavatelem regionu Mohelnicka i jeho širšího okolí.

Obr. 26: Jaké Je možné ve Vaší obci i přes její hospodářskou situaci identifikovat některé pozitivní aspekty?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

U hospodářsky slabých obcí regionu lze i přes jejich nepříznivou situaci sledovat některé pozitivní aspekty. V posledních letech byla intenzita bytové výstavby velmi nízká a díky tomu se v intravilánu obcí podařilo zachovat venkovský charakter zástavby. Venkovský ráz extravilánu obcí dotváří i okolní krajina, tvořená zejména zemědělsky intenzivně využívanými plochami spolu s lesními a travnatými porosty. Dalšími pozitivními aspekty, které respondenti uváděli jsou nízká intenzita dopravy a absence významnějších průmyslových zdrojů. Všechny tyto faktory se pak spolupodílejí na dobré kvalitě životního prostředí, kterou jako druhý nejčastější aspekt uvedla více než čtvrtina dotazovaných.

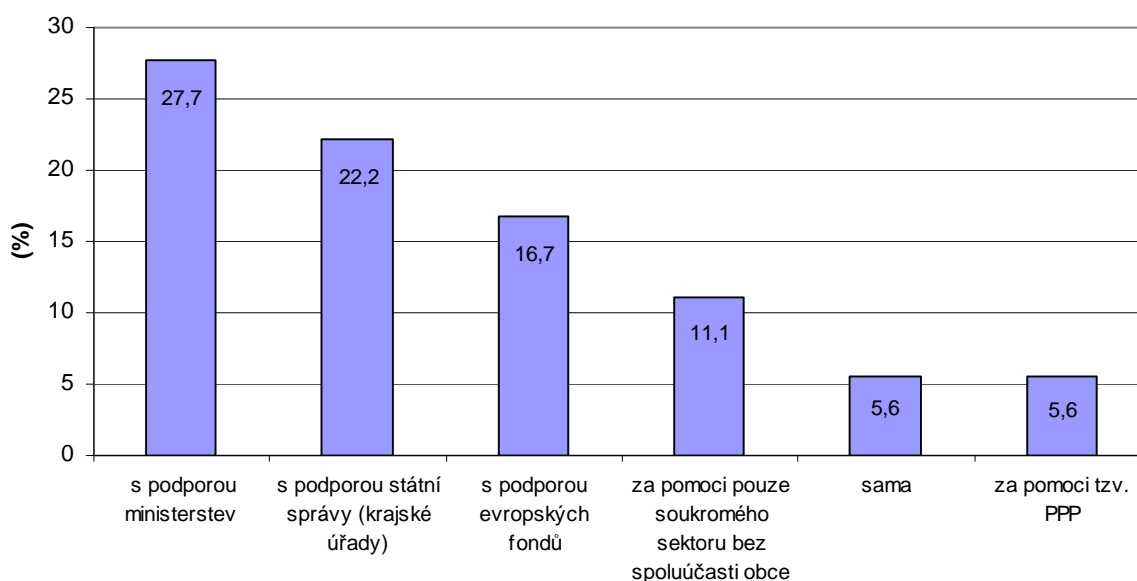
Obr. 27: Jaké oblasti posílení hospodářské úrovně obce byste preferovali?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Dle představitelů obcí by k řešení současné hospodářské situace pomohlo zejména posílení živnostenské a výrobní činnosti v obcích. K dosažení tohoto cíle je důležitý zejména rozvoj malého středního podnikání v obcích s nejvyšší mírou nezaměstnanosti s důrazem na vytváření nových pracovních míst. V sektoru malého a středního podnikání existuje v současnosti silné konkurenční prostředí. Pro zvýšení své konkurenceschopnosti na trhu a vytváření vhodných podmínek pro další rozvoj mohou podnikatelé využít finanční podpory, která je v současnosti poskytována zejména prostřednictvím Evropského fondu regionálního rozvoje. Další respondenty často zmiňovanou oblastí bylo posílení cestovního ruchu a s ním souvisejících aktivit. Z tohoto pohledu je největším problémem nedostatečný rozsah a kapacita ubytovacích služeb v regionu a nízký potenciál jeho kulturněhistorických a technických památek. Zemědělství a rozvoj venkova jsou dlouhodobě ustáleným spojením v oblasti regionálního rozvoje. Zemědělské činnosti se podílí na stabilizaci rozvoje venkovských obcí a stále jsou důležitým odvětvím zaměstnanosti venkovské populace, což potvrzují i samotní představitelé obcí. Důležité je však na tomto místě zmínit, že pro rozvoj venkovských oblastí je třeba posilovat i činnosti nezemědělského charakteru, prostřednictvím právě výše zmíněných malých a středních podniků.

Mezi nejčastěji konkrétně uváděné návrhy, které by posílily hospodářský rozvoj obcí patřily investice do technické a dopravní infrastruktury. Především se jednalo

o výstavbu kanalizace, vodovodního řadu a jejich nutné opravy. Dostupnost technické a dopravní infrastruktury je důležitým předpokladem pro hospodářský rozvoj obcí a činitelem podmiňujícím příliv nového obyvatelstva. V opačném případě se naopak stává bariérou jejich rozvoje. Největším problémem v současnosti je její kapacita a neuspokojivý technický stav, což často brání realizaci záměrů na novou bytovou výstavbu. Řada respondentů v této souvislosti upozorňuje na nutnost pořízení nové územně plánovací dokumentace, která by zahrnovala možnosti rozvoje ploch občanské vybavenosti a průmyslových zón. Představitelé obcí postižených útlumem průmyslové výroby považují za nutné posílit konkurenceschopnost místních průmyslových podniků a také stabilizovat jejich výrobní program. Další návrhy se týkaly zejména investic do rekonstrukce a výstavby objektů občanské vybavenosti. Konkrétně se jednalo o mateřské a základní školy, kulturní domy a různé varianty hřišť pro volnočasové aktivity, děti, organizované sporty apod. V jednom případě byla uvedena také skutečnost, že v podmínkách malé obce je řešení hospodářského rozvoje velmi problematické a v tomto ohledu je třeba spolupracovat s úřady státní správy a dalšími institucemi.

Obr. 28: Tyto návrhy je obec schopna financovat
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Při financování výše zmíněných návrhů by představitelé obcí preferovali především podporu ministerstev. Jejich jednotlivé resorty jsou současně řídicími orgány tematických operačních programů pro získání finanční podpory z fondů EU. Většina respondentů uváděných oblastí spadá pod programy a dotační tituly poskytované

prostřednictvím Ministerstva pro místní rozvoj. Zmínit lze například programy pro podporu výstavby technické infrastruktury, podporu obnovy a rozvoje venkova a podporu cestovního ruchu³¹. Obdobně lze pokračovat i u dalších resortů. Programy Ministerstva průmyslu a obchodu jsou zaměřeny na podporu konkurenceschopnosti zejména malých a středních podniků a také na podporu průmyslových zón a technologických center³². Obce také mohou čerpat finanční prostředky z Programu pro rozvoje venkova České republiky, který zajišťuje Ministerstvo zemědělství. Jeho opatření jsou zaměřena na udržitelný rozvoj venkovského prostoru, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů zemědělských činností. Cílem programu je také podpora a diverzifikace ekonomických aktivit s cílem rozvíjet podnikání, vytvářet nová pracovní místa, snížit míru nezaměstnanosti na venkově a posílit soudržnost obyvatel s venkovským prostorem³³. Další možnou variantou pro financování navrhovaných oblastí je využití Regionálního operačního programu Střední Morava, jehož řídicím orgánem je regionální rada regionu soudržnosti Střední Morava. Jedná se o územní statistickou jednotku, která je tvořena Olomouckým a Zlínským krajem a byla zřízena pro realizaci politik hospodářské a sociální soudržnosti, spočívající zejména ve využití finančních prostředků ze strukturálních fondů EU.

V programovém období 2007 – 2013 je možné využít 4 prioritních os: Doprava, Integrovaný rozvoj a obnova regionu, Cestovní ruch a Technická pomoc³⁴. Nejzávažnější bariérou pro čerpání dotací z fondů EU je pro obce nedostatek financí na úhradu spoluúčasti. Nejvíce jsou takto limitovány především populačně malé obce, které nemají možnost tuto formu podpory čerpat a musí spoléhat na jiné zdroje financování svých projektů.

Samotný Olomoucký kraj poskytuje obcím ze svého rozpočtu finanční příspěvky formou různě tematicky zaměřených dotačních titulů. Pro navrhované oblasti posílení hospodářského rozvoje obcí na Zábřežsku je možné využít prostředků z Programu obnovy venkova Olomouckého kraje. Tento dotační titul podporuje obnovu a budování infrastruktury obcí, realizaci integrovaných projektů venkovských mikroregionů

³¹ <http://www.mmr.cz/Programy-a-dotace>

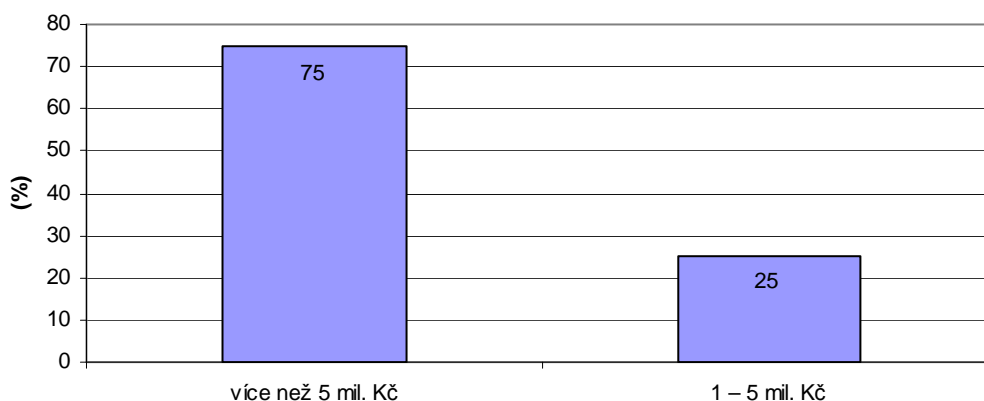
³² <http://www.mpo.cz/cz/podpora-podnikani/>

³³ <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/>

³⁴ <http://www.rr-strednimorava.cz/rop-sm/programovy-dokument>

a zpracování územně plánovací dokumentace obcí. Další tituly jsou zaměřeny na podporu výstavby a obnovy vodohospodářské infrastruktury či cyklostezek³⁵.

Financování uvedených návrhů z vlastních rozpočtů preferují představitelé obcí nejméně, což vyplývá z jejich nízké daňové výtěžnosti i celkových příjmů. Skepticky se staví také vůči tzv. PPP projektům, přestože se může jednat o velmi efektivní spolupráci soukromého a veřejného sektoru. Toto partnerství však může přinášet i určitá rizika, což je pravděpodobně důvodem tohoto postoje.

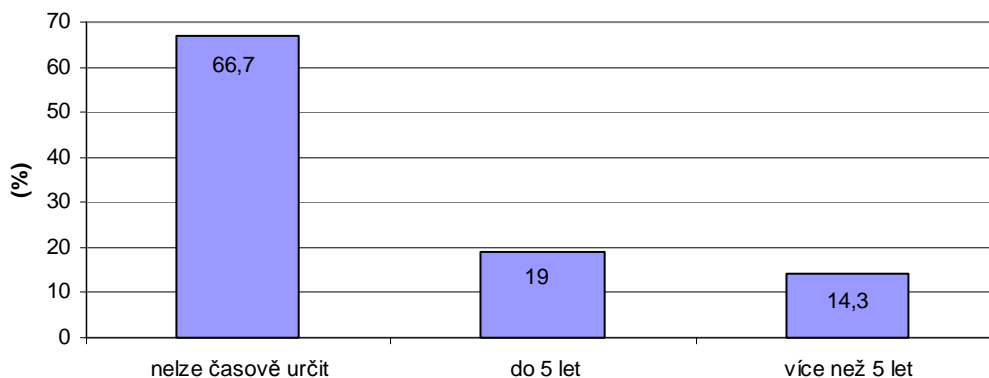

Obr. 29: Můžete odhadnout jaká výše finančních prostředků by nastartovala hospodářský růst ve Vaší obci?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

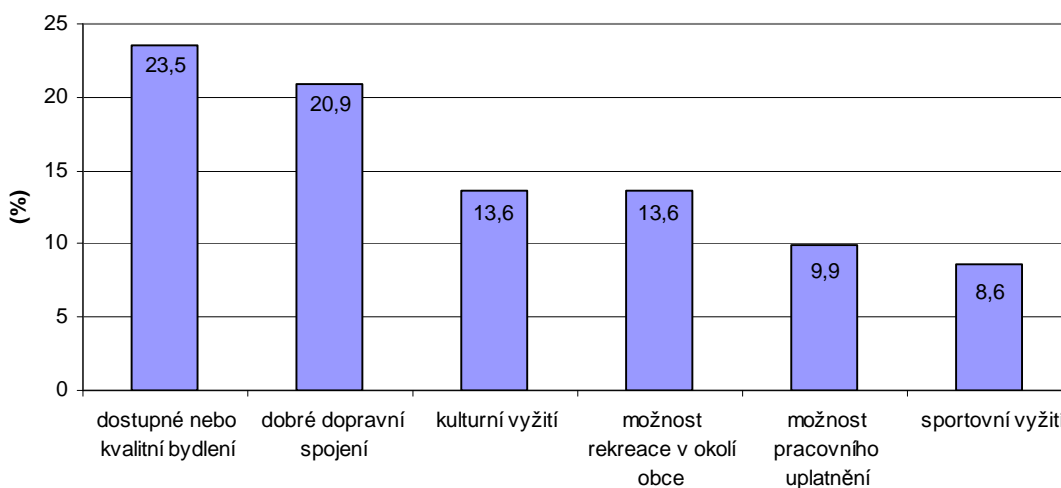
Vzhledem k nízkým daňovým příjmům obcí se finanční částky, které by pomohly akcelarovat jejich hospodářský růst pohybují řádově v milionech korun. Zpravidla se totiž jedná o finančně velmi náročné investice do veřejné infrastruktury, veřejných prostranství či opravy obecního majetku a proto tři čtvrtiny respondentů uvedly částku vyšší než pět milionů korun. Žádný z respondentů neuvedl částku nižší než 1 milion korun. Na tomto místě je třeba zmínit význam dlouhodobých strategií a vizí rozvoje obcí, které by daným projektům zajistily dlouhodobou udržitelnost. Podstatné nejsou totiž pouze investice na realizaci těchto záměrů, ale také finance na jejich další provoz. Příkladem může být financování provozu čistíren odpadních vod, objektů občanské vybavenosti a také údržba veřejných prostranství. Zlepšení hospodářské situace však nemusí být pouze otázkou financí, ale také o spolupráci s krajskými úřady a úřady státní správy.

³⁵ <http://www.kr-olomoucky.cz/program-obnovy-venkova-cl-692.html>

Obr. 30: Zlepšení hospodářské situace Vaší obce vidíte v horizontu let
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

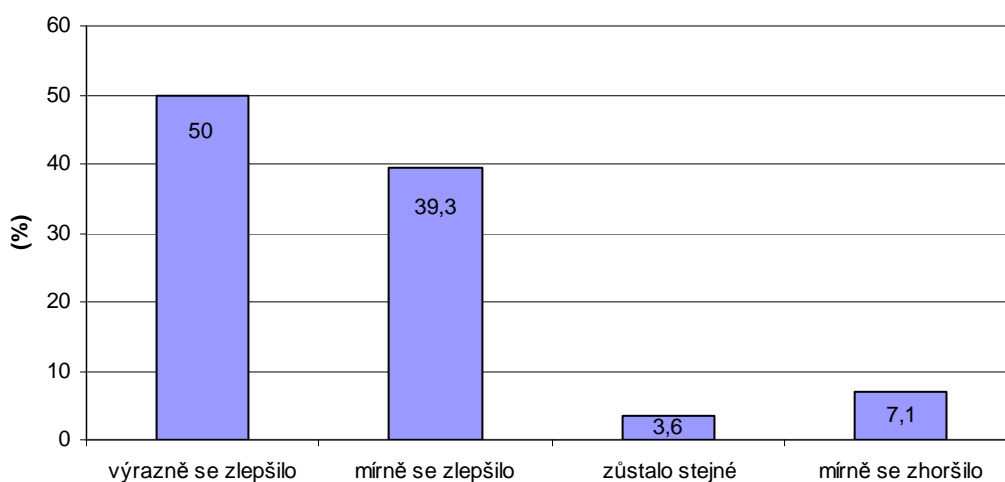
Regionální rozvoj je dlouhodobý proces, který závisí na řadě faktorů. Zároveň vyžaduje, aby všechny tyto faktory byly ve vzájemné synergii a finálním výsledkem byl vyvážený hospodářský i sociální rozvoj. Možná i z tohoto důvodu téměř tři čtvrtiny respondentů nedokázaly zlepšení hospodářské situace obcí na Zábřežsku blíže časově identifikovat. Pozitivnější prognózu nabízí necelá čtvrtina představitelů obcí, kteří obrat oproti současnému stavu vidí v horizontu do pěti let. Neoptimističtější možnou variantu odpovědi, tedy zlepšení situace do jednoho roku, nevedl ani jeden respondent.

Obr. 31: Které oblasti se podle Vás v obci jeví jako nejvíce atraktivní pro její obyvatele, případně pro nově příchozí obyvatelstvo?
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Atraktivita obcí na Zábřežsku podle necelé čtvrtiny respondentů spočívá zejména v dostupném a kvalitním bydlení. Dostupnost bydlení přímo souvisí s problematikou územního plánování, neboť nabídka rozvojových ploch pro bydlení je do

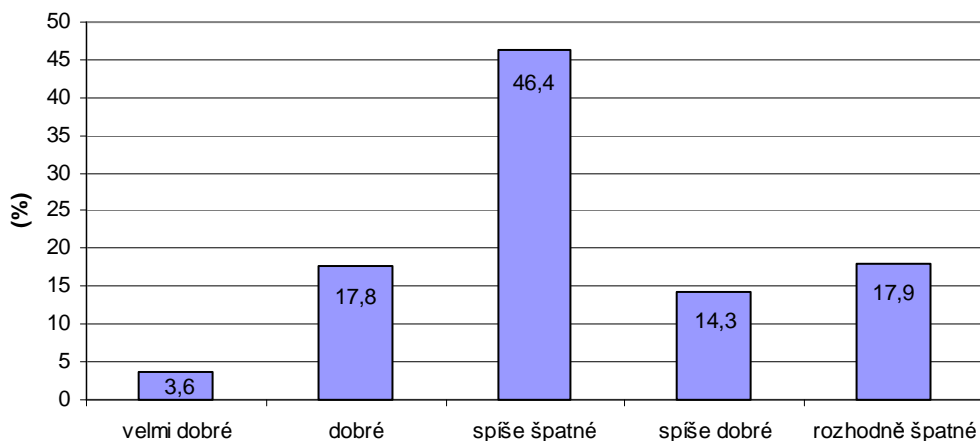
značné míry určena územními plány obcí a tyto návrhové plochy svým rozsahem a alokací v území zásadně ovlivňují míru fyzické dostupnosti bydlení (Hadlač et al., 2009). Jak již bylo uvedeno v kapitole věnované dopravní charakteristice, je dopravní dostupnost a obslužnost obcí na Zábřesku na velmi dobré úrovni, což potvrzují i samotní respondenti. Vzhledem k nerentabilitě některých spojů se však do budoucna uvažuje o snížení jejich počtu. Dalším argumentem pro nově příchozí obyvatelstvo je možnost nejen kulturního, ale také sportovního vyžití. Kulturní a sportovní akce mají velký význam pro oblast sociálních vztahů a vazeb mezi obyvateli. Obce regionu mají díky okolní zalesněné krajině a kvalitním životním prostředím vhodné předpoklady pro krátkodobou i dlouhodobou individuální rekreaci.

Obr. 32: Jak se v posledních 20 letech změnilo celkové prostředí obce?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

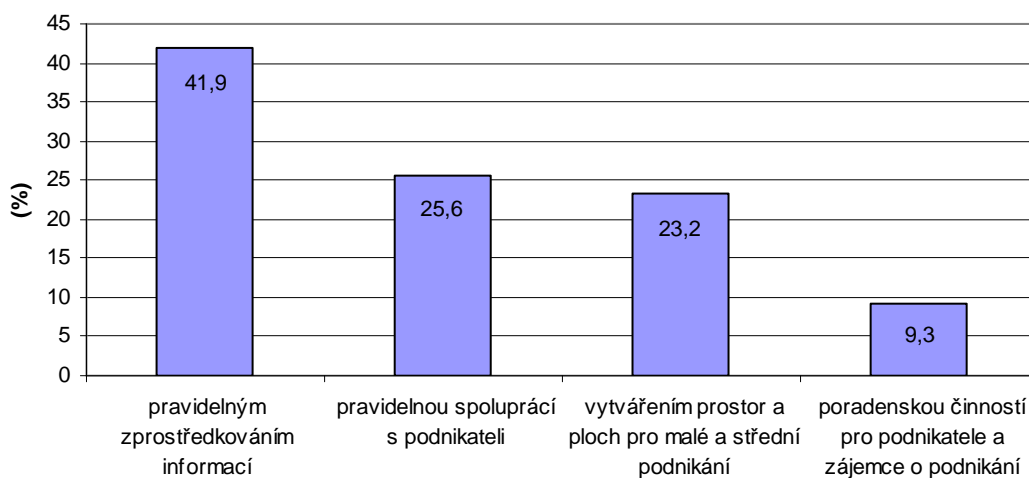
Celkové prostředí obce tvoří nejen přírodní prvky, ve kterých je obec zasazena, ale také její celkové územní uspořádání, soubor budov, zařízení a jejich architektonické řešení, komunikace, veřejná prostranství, veřejná zeleň a další krajinné či architektonické prvky (viz Vaštíková, 2011). Vývoj celkového prostředí obcí za posledních 20 let byl respondenty hodnocen velmi pozitivně, když celá polovina z nich zaznamenala jeho výrazné zlepšení. Na jeho přírodní složce se pozitivně projevil výrazný posun v oblasti legislativy životního prostředí probíhající od začátku 90. let minulého století. Podobný vývoj probíhal i v legislativě územního plánování a stavebního řádu, která z velké části ovlivňuje ostatní složky celkového prostředí obce.

Obr. 33: Jaké jsou možnosti občanů z pohledu zaměstnání v obci nebo v jejím blízkém okolí?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Nezaměstnanost je v současnosti ústředním problémem, se kterým se potýkají nejen obce na Zábřežsku, ale i v jiných regionech České republiky. Snahy o odstranění jejích příčin a řešení důsledků nerovnováhy na trhu práce jsou zatím málo efektivní. Přitom dopady nezaměstnanosti pro další rozvoj obcí nejsou pouze ekonomické, ale také sociální. Vzhledem k její dlouhodobě vysoké míře jsou podmínky pro získání zaměstnání v regionu spíše nepříznivé, podle některých představitelů obcí dokonce velmi špatné. Přestože je aktivní i pasivní politika nezaměstnanosti plně v kompetenci státu, mohou se i samotné obce (resp. kraje) částečně podílet na jejím snížení. Jedná se například o investice do průmyslových zón a jejich infrastruktury, které mohou umožnit příchod nových investorů do obce.

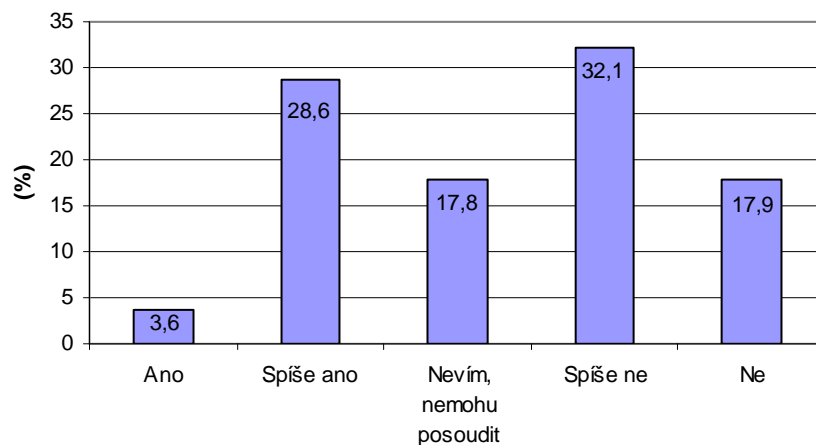

Obr. 34: Jakým způsobem obec podporuje podnikání?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

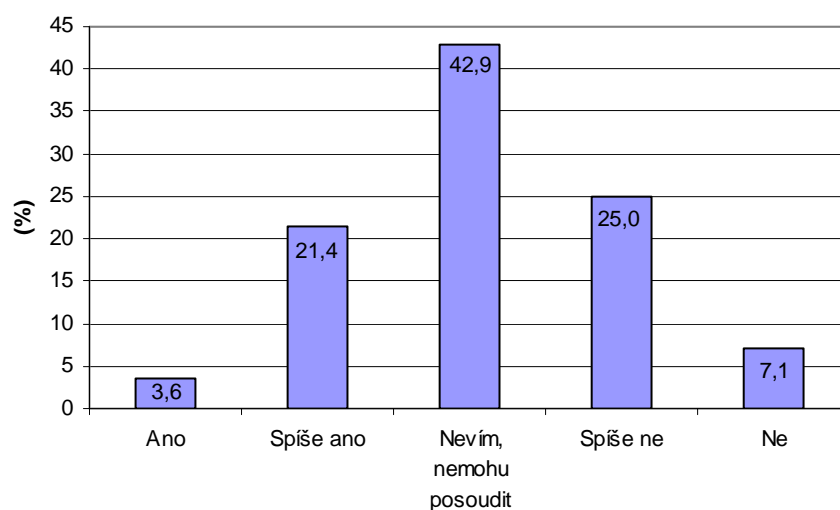
Obce na Zábřežsku podporují podnikání především pravidelným zprostředkováním informací. Jedná se zejména o informace pro začínající podnikatele o možnostech získání finanční podpory z prostředků EU, ministerstev a krajských rozpočtů a také získání výhodných úvěrů na rozvoj podnikání apod. Velmi důležitá je také pravidelná spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem, která spočívá v synergickém efektu, tedy vzájemné spolupráci a podpoře pro dosažení určitého cíle. Zatímco obcím jde zejména o rozvoj svého území v širších souvislostech, podnikatelé se snaží být prosperujícími ekonomickými subjekty. Pro rozvoj regionu je velmi důležitá jejich vzájemná spolupráce, která má pozitivní dopad nejen na rozvoj samotných obcí, ale i na posilování konkurenceschopnosti místních podnikatelů. Ti pro rozvoj svých aktivit potřebují dostupné a kvalitní zázemí. Dobře připravené plochy pro podnikání jsou důležitým faktorem nejen pro příliv nových podnikatelů, ale i udržení těch stávajících.

Politika města Zábřeh je podle jeho starosty na vytváření příznivého podnikatelského prostředí zaměřena po všech stránkách. V případě využití průmyslových zón ve městě klade město důraz na nezvyšování zátěže životního prostředí a hledání takového investora a odvětví výroby, které tyto podmínky zaručí. Podle všech zúčastněných mohou průmyslové zóny při správném využití zásadně ovlivnit současnou hospodářskou situaci regionu. Jejich rozvoj však v poslední době negativně ovlivnily dva faktory. Prvním zmíněným byla hospodářská krize a druhým zákon o zpoplatnění vyjmutí pozemků z půdního fondu, který způsobil rozmach výstavby fotovoltaických elektráren v rámci projektu obnovitelných zdrojů. Dochází tedy k situaci, že některé již vybudované průmyslové zóny nejsou optimálně využívány. Naopak obce, které mají pro jejich rozvoj vhodné předpoklady je z důvodu finanční náročnosti realizovat nemohou. Další zásadní bariérou pro rozvoj regionu je špatná organizace regionu z pohledu optimální manažerské činnosti. Vzhledem k tomu má nízký potenciál z pohledu získávání dotací z EU.

Obr. 35: Spatřujete ve městě Zábřeh z pohledu investic a akumulace kapitálu přínos pro budoucí rozvoj regionu?
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

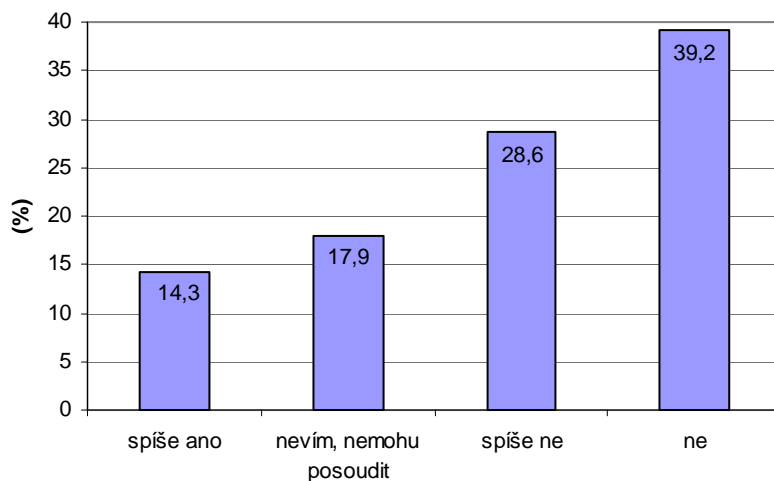
Město Zábřeh je přirozeným centrem regionu Zábřežsko. Je zde koncentrována téměř polovina jeho obyvatelstva a většina vzdělávacích institucí i podnikatelských subjektů. Město v současnosti hledá investory do nově připravované průmyslové zóny Leštinská II, kde by hlavní funkční náplní měla být průmyslová výroba smíšená s logistikou, komerčními a technickými funkcemi. Zábřeh by se tak v budoucnu měl stát hlavním akcelerátorem hospodářského rozvoje regionu. Samotný postoj představitelů obcí vůči Zábřehu je však v tomto ohledu velmi rozdílný. Téměř polovina respondentů se k městu v této otázce staví spíše negativně (resp. negativně) a nepředpokládá výrazný vliv akumulace kapitálu a investic v Zábřehu na další rozvoj regionu.

Obr. 36: Domníváte se, že je region Zábřežsko atraktivní pro zahraniční investory?
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

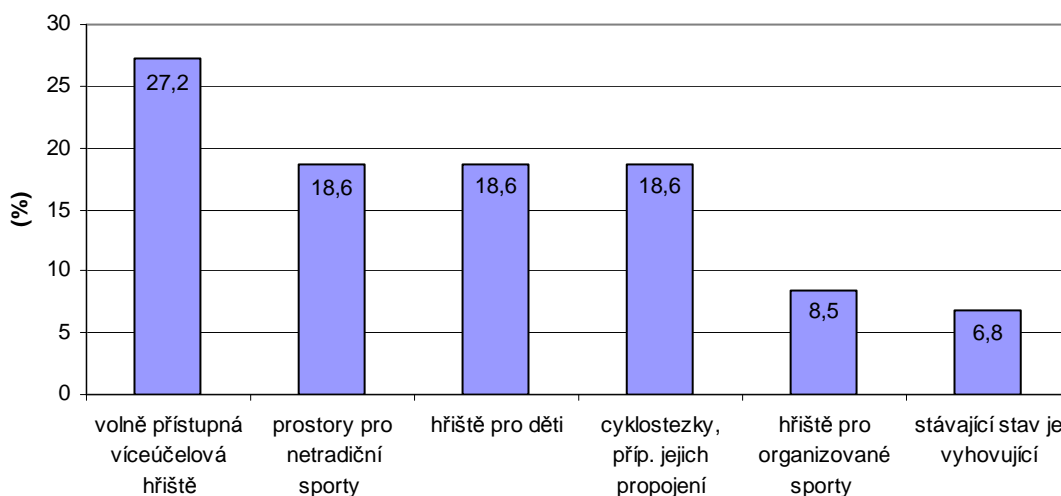
Hodnotit investiční atraktivitu regionu se pokusilo pouze 57,1 % dotazovaných. Z nich se více než polovina domnívá, že Zábřezsko je pro nově příchozí investory neatraktivní. Opodstatnění tohoto názoru lze hledat v dlouhodobé absenci významnějšího zahraničního či domácího investora. Téměř 43 % představitelů obcí nedokázalo investiční atraktivitu regionu ohodnotit. Obecně tak lze učinit např. na základě analýzy lokalizačních faktorů. Podle Viturky (2000) tyto faktory členíme na obchodní, infrastrukturní, pracovní, lokální, nákladové a environmentální, přičemž jejich výběr závisí na zkušenostech a preferencích daných investorů. Důležité je také zmínit, že investoři si vybírají ty regiony, kde je dobrý předpoklad návratnosti a zhodnocení jejich investice.

Zábřezsko je pro investory atraktivní především z pohledu kvalifikované pracovní síly, kterou region disponuje. Dalším zmíněným pozitivem byla také výhodná dopravní (železniční) poloha regionu, jehož územím prochází dvě železniční tratě celostátního významu. Podle aktérů řízeného rozhovoru má Zábřezsko velmi dobré předpoklady pro rozvoj agroturistiky, která by měla mít návaznost na potravinářství a výroby s regionální značkou. Tento způsob turismu by pomohl rozvoji venkovských obcí, především podporou malého a středního podnikání, snížením nezaměstnanosti v obcích a také při revitalizaci nevyužívaných objektů. Díky výhodné poloze regionu v rámci distribuční sítě elektrické energie zazněl návrh, že by mohl mít potenciál pro výstavbu elektrárny. Vzhledem k výše uvedenému byl však zamítnut. Velmi zajímavý návrh možné investice v regionu uvedl zastupitel Pavel Trhal, který zmínil potenciál těžby krystalických vápenců ve vitošovském lomu pro farmaceutický průmysl a možnou lokalizaci tohoto odvětví v regionu. V současnosti jsou vitošovské vápence přes svoji vysokou kvalitu používány především v chemickém a stavebním průmyslu, ve farmaceutickém pouze okrajově.

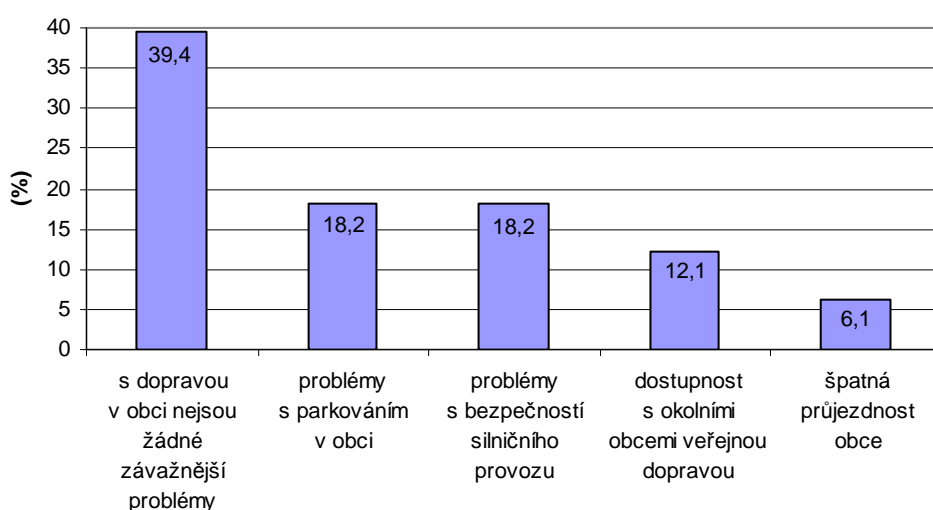
Obr. 37: Myslíte si, že záměr společnosti Wanemi CZ a.s. postavit v Zábřehu papírnu a teplárnu, bude mít pro rozvoj regionu Zábřežsko kladný přínos?
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

U této otázky dostali představitelé obcí možnost se vyjádřit k připravovanému projektu společnosti Wanemi CZ a.s. vybudovat v Zábřehu papírnu a energetický zdroj. Podle většiny respondentů by realizace tohoto investičního záměru pozitivní vliv na další rozvoj regionu nepřinesla. Hlavním argumentem pro tento postoj je zejména zhoršení současného stavu životního prostředí, nárůst dopravního zatížení, hluk a snížení cen nemovitostí v okolí papírny. Pouze 14,3 % dotazovaných se k tomuto záměru staví spíše pozitivně a vidí v něm hlavní přínos ve vytvoření nových pracovních míst. Společnost Wanemi CZ a.s. je v současnosti jediným investorem, který má v průmyslové zóně Leštinská zájem realizovat svůj záměr.

Obr. 38: Jaká zařízení pro volný čas v obci výrazně chybí?
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

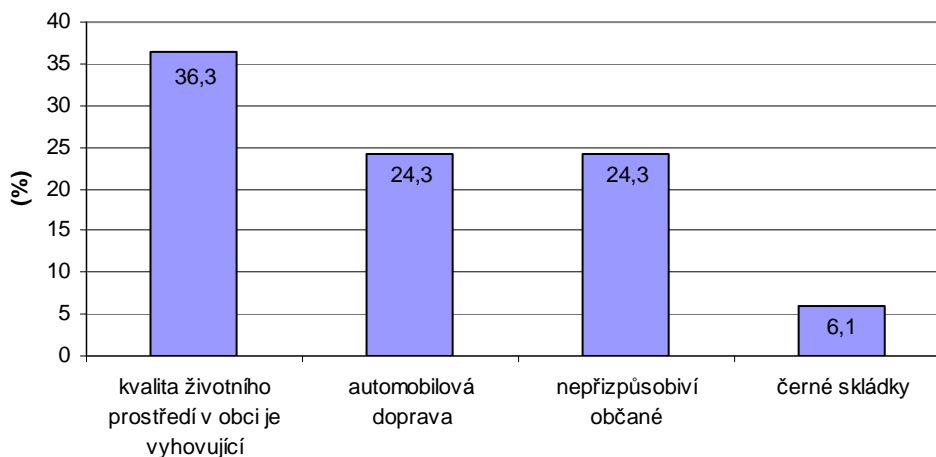
Zařízení pro volný čas slouží především k aktivnímu odpočinku obyvatelstva. V obcích regionu podle jejich představitelů nejcitelněji chybí víceúčelová hřiště, jejichž výhoda spočívá v možnosti využití pro více druhů sportů. Další rozvoj cykloturistiky na území regionu je podmíněn dobudováním plánovaných cyklotras a dalšího zázemí pro místní cyklistickou dopravu. Jeho největší překážkou je nedostatek finančních prostředků v rozpočtech obcí. Stejný počet respondentů se vyjádřil o nutnosti vybudování hřišť pro děti předškolního věku a také hřišť pro netradiční sporty (např. „U“ rampy, lezecké stěny apod.). Tato zařízení pro volný čas jsou však ve srovnání s cyklostezkami finančně daleko méně náročné.

Obr. 39: Jaké jsou případné problémy s dopravou v obci a ve spojení s okolními obcemi (resp. městy)?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Velmi pozitivním zjištěním je skutečnost, že velká část obcí regionu nemá s dopravou závažnější problémy. Část respondentů poukazuje na sníženou bezpečnost silničního provozu v intravilánu obcí. Zde je nejčastějším problémem úzký profil a kvalita vozovky. Problematika parkování v obcích souvisí s nedostatkem vhodných ploch a svou roli zde samozřejmě hraje také finanční hledisko. Při nedostatku parkovacích míst automobily často parkují na plochách, které k tomuto účelu nejsou uzpůsobeny, a tak je devastují. Velmi závažnou se tato situace stává v okamžiku, kdy automobily parkují podél místních komunikací a tím snižují průjezdný profil vozovky pro vozidla záchranného systému. Z jiných možností respondenti uvedli jako největší problém špatnou koordinaci krajů v oblasti dopravní obslužnosti. Tato varianta odpovědi se týká především obcí v západní (resp. severozápadní) části regionu, kde spolu sousedí Olomoucký a Pardubický kraj.

Obr. 40: Co podle Vás nejvíce zhoršuje kvalitu životního prostředí v obci?
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Více než jedna třetina respondentů konstatovala, že kvalita životního prostředí v jejich obci je na vyhovující úrovni. Přesto se na území regionu diferencují obce se zhoršenou kvalitou životního prostředí, způsobenou především antropogenní činností. Jako významný problém vnímá téměř čtvrtina dotazovaných intenzivní automobilovou dopravu spojenou s řadou již zmiňovaných negativních dopadů. Kvalitu životního prostředí mohou samozřejmě ovlivnit i samotní obyvatelé obcí, kteří by měli zvažovat dlouhodobé dopady a důsledky svého chování. V tomto ohledu je velmi důležitý systém výchovy a vzdělávání nejen obyvatelstva, ale i pracovníků samosprávy. Neodpovědné environmentální chování obyvatelstva vnímají respondenti za stejně závažný problém, jako intenzivní automobilovou dopravu.

8. INVESTIČNÍ ZÁMĚR SPOLEČNOSTI WANEMI CZ A.S.

8.1 Kapacitní údaje záměru³⁶

Záměr společnosti WANEMI CZ a.s. v průmyslové zóně v Zábřehu na ulici Leštinské (tzv. Průmyslová zóna Leštinská I.) představuje vybudování energeticko-výrobního komplexu papírny a vlastního energetického zdroje na výrobu tepla a elektrické energie pro potřeby papírny. Závod má produkovat 250 000 t polotovarového papíru pro následnou výrobu kartonáže.

Provoz papírny tvoří kontinuální výrobní linka složená z vysokokapacitního papírenského stroje a zařízení pro rozvlákňování a třídění sběrového papíru a přípravu papírenské látky. Přepravu materiálů a materiálové toky představuje především dovoz suroviny pro výrobu papíru, dovoz paliva pro energetický zdroj a odvoz výrobku – polotovaru k dalšímu zpracování mimo závod. Doprava má být realizována převážně prostřednictvím kamionové přepravy. Při polovičním výkonu papírny je uváděn počet 300 velkoobjemových kamionů za den. Jedná se však o průměrný údaj, který může ovlivnit sezónní charakter získávání paliva, předzásobení surovinami apod. Mimoto je uváděno 10 železničních vagónů suroviny nebo paliva denně po železniční vlečce, která je stávající v místě plánovaného závodu .

Z hlediska zaměstnanosti má být počet vytvořených pracovních míst cca 160 přímo v provozech závodu. WANEMI CZ a.s. uvádí celkem až 300 nových pracovních míst včetně tzv. generovaných pracovních míst. Uváděný celkový investiční náklad z roku 2008 představuje cca 6,5 mld. Kč, což by byla 3. nejrozsáhlejší plánovaná investice v srovnatelném období v rámci ČR. V současné době je v oficiálních zdrojích WANEMI CZ a.s. uváděna již investice ve výši 7,5 mld. Kč.

Jako investor v přípravných fázích záměru vystupuje společnost WANEMI CZ a.s. se sídlem na ulici Lidická 1005/23b v Brně³⁷. Předmětem podnikání společnosti je správa a údržba nemovitostí, zprostředkování obchodu a služeb, velkoobchod, specializovaný maloobchod se smíšeným zbožím a od 05.10.2006 činnost výroba vláknin, papíru a lepenky a zboží těchto materiálů³⁸.

³⁶ Zdroj: <http://www.wanemi.cz>

³⁷ Pozn.: do roku 2010 původní sídlo Nemile č. p. 159, 789 01 Zábřeh

³⁸ http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ares/darv_rzp.cgi?ico=26867281&jazyk=cz&xml=1&rozsah=0

Při porovnání s kapacitami v rámci České republiky je záměr svou velikostí nezanedbatelný. Celková potřeba papíru pro opětovnou výrobu vlnitých lepenek je v České republice více než 500 000 t/rok, z toho zahraniční dovoz tohoto papíru je více než 360 000 t/rok. WANEMI CZ a. s. se má stát největším výrobcem a dodavatelem tohoto papíru svojí produkcí 250 000 t/rok, tj. cca 50 % celkové potřeby, resp. 69 % z množství celkových dovozů do našeho státu. V roce 2006 (rok zveřejnění záměru) byl zpracován sběrový papír této kategorie v množství cca 470 000 tun v celé České republice. WANEMI CZ, a.s. bude potřebovat pro svoji výrobu sběrový papír v množství cca 275 000 t/rok, tj. 59 % celkového množství sběrového papíru v rámci ČR v porovnání se statistikami roku 2006³⁹.

Obr. 41: Průmyslová zóna Leštinská I.
Zdroj: www.denik.cz

Obr. 42: Vizualizace záměru Wanemi CZ
Zdroj: www.denik.cz

8.2 Počátky záměru a jeho změny

Historie záměru sahá do začátku roku 2006, kdy je investorem záměr zveřejněn s uváděnou výrobní kapacitou 113 000 t papíru k recyklaci a 100 000 t papíru na výstupu. V podzimu roku 2006, na posledním zasedání tehdejšího Zastupitelstva města Zábřehu, byla těsnou nadpoloviční většinou přijata smlouva o smlouvě budoucí mezi městem Zábřeh a WANEMI CZ, a.s. Smlouva zavazovala město k podpoře záměru vybudováním inženýrských sítí, výkupem pozemků v průmyslové zóně a k jejich budoucímu prodeji pro záměr. Od doby podání dokumentace EIA došlo ke změnám v záměru, jako např. ke zvýšení výšky komína z 50 m na 70 m, změna odběru vody z recipientu Moravská Sázava na recipient Morava, došlo ke změně místa odběru

³⁹ <http://rajecek-zabreh.cz/index.php/wanemi-zabreh-medialni-zpravy>

i vypouštění odpadních vod (původně Moravská Sázava, poté řeka Morava u obce Leština, nakonec o několik km výše proti jejímu proudu ležící obec Postřelmov) a změnila se palivová základna (nově jsou uváděny kontaminované řepkové pokruty).

8.3. Negativa a přínosy záměru pro rozvoj regionu

Od raných fází zveřejnění záměru byl patrný nesouhlas některých obcí Mikroregionu Zábřežsko (dále jen MiZ) s jeho zasahováním do již přijatých koncepčních materiálů MiZ, zejména pak do Energetické koncepce MiZ⁴⁰, kde je varianta s realizací záměru výslovně označena za nevhodnou pro rozvoj MiZ z hlediska negativního zásahu do palivové základny a celkové energetické bilance regionu. Dalším kolizním bodem byl ze strany MiZ shledáván rozpor se schválenou koncepcí Strategie rozvoje MiZ⁴¹, která nepředpokládá v regionu rozvoj směrem k energetice a dalšímu zatěžování životního prostředí, ale naopak předpokládá využití jeho stávajícího potenciálu a preferuje např. rozvoj agroturistiky, rozvoj rekreačního potenciálu regionu, rozvoj tradiční potravinářské výroby (zejména biopotravin) apod.

Společností WANEMI CZ a.s. deklarované přínosy případné realizace záměru pro region:

- vytvoření pracovních míst v počtu cca 160 přímo v provozech závodu, avšak WANEMI CZ a.s. uvádí celkem až 300 nových pracovních míst včetně tzv. „generovaných“ pracovních míst a vznik synergického efektu, kdy investice na sebe naváže další činnosti a aktivity a další nově vzniklá pracovní místa
- založení a dotování nadace pro rozvoj města
- následování trendu energetického využívání odpadů
- likvidace (zpracování) sběrového papíru

⁴⁰ <http://www.zabrezsko.cz/16-uzemni-energeticka-koncepce-mikroregionu-zabrezsko>

⁴¹ <http://www.zabrezsko.cz/17-strategie-rozvoje-miz>

Oponenty deklarované přínosy případné realizace záměru pro region:

- porušení strategických dokumentů (Energetická koncepce MiZ, Strategie rozvoje MiZ)
- výrazné zhoršení životních podmínek obyvatel v blízkém i širším okolí
- umístění výrobních kapacit do nevhodných podmínek (hustota osídlení, dopravní infrastruktura, nedostatek vody)
- nadměrná zátěž stávající nevyhovující dopravní infrastruktury těžkotonážní kamionovou přepravou
- absence vyšší přidané hodnoty, absence podpory vzniku kvalifikovaných pracovních míst přímých i z hlediska teoretické sekundární zaměstnanosti
- volné a nevyužívané papírenské kapacity v okolí, tzv. brownfields
- koncepčně neodpovídající umístění záměru mezi potravinářský průmysl (v blízkosti závod OLMA a.s.)

Přes deklarovaný určitý přínos záměru pro budoucí rozvoj regionu z výše uvedeného vyplývá, že negativa a rizika spojená se záměrem umístění tohoto závodu do Zábřehu jsou pro obyvatele regionu nezanedbatelná. Otázkou tedy zůstává, zda-li pro plochy určené pro průmyslovou výrobu v Zábřehu není možné najít investora s méně rizikovou výrobní činností. Vzhledem k tradici strojírenského průmyslu ve městě je možné uvést např. investory zabývající se progresivními průmyslovými technologiemi. Příkladem může být závod společnosti HELLA AUTOTECHNIK, s. r. o. v nedaleké Mohelnici.

9. SWOT analýza – zhodnocení rozvojových předpokladů

Dílčím cílem této diplomové práce bylo navrhnout relevantní opatření pro zkvalitnění dosavadních regionálně-rozvojových aktivit. Pro tento účel byla vypracována SWOT analýza, která hodnotí silné stránky (Strengths), slabé stránky (Weaknesses), příležitosti (Opportunities) a hrozby (Threats). Slabé a silné stránky jsou endogenní faktory, které analyzují potenciál schopností využít příležitostí a poučit se z hrozeb. Příležitosti a hrozby představují analýzu exogenního prostředí, které jsou velmi těžko ovlivnitelné. Silné stránky a příležitosti jsou faktory, které napomáhají k dosažení stanoveného cíle, naopak slabé stránky a hrozby jsou faktory, které brání dosažení cíle (Pěluha et al., 2006).

Z výsledné SWOT analýzy vyplývá, že základním rozvojovým předpokladem regionu je dostatek ploch vhodných pro podnikatelskou činnost a dostupnost kvalifikované pracovní síly (viz Tab. 11). Další silnou stránku z pohledu socioekonomického rozvoje představuje dobrá dopravní poloha regionu v rámci železniční sítě a dobrá dopravní obslužnost většiny obcí. Tyto faktory částečně vytváří vhodné podmínky pro příchod nového investora, které jsou však zásadně ovlivněny nedostatečnou připraveností průmyslových zón a ploch určených pro podnikání. Další rozvoj podnikatelských činností by jistě do značné míry pozitivně ovlivnil vysokou míru nezaměstnanosti. Velkou bariérou dalšího rozvoje obcí regionu jsou také v některých případech chybějící prvky technické infrastruktury, resp. jejich špatný technický stav a kapacita. S tím však souvisí nízké celkové příjmy obcí, které tak nejsou schopny se na budování technické infrastruktury finančně spolupodílet.

Při naplňování cílů socioekonomického rozvoje regionu je třeba uvažovat také o exogenních faktorech. Nedostatek pracovních míst je zásadním argumentem pro odchod mladého obyvatelstva za prací mimo region, přestože disponuje dostatkem vhodných ploch pro novou bytovou výstavbu. V tomto ohledu by se obce měly více zaměřit na prohloubení spolupráce veřejného a podnikatelského sektoru a také podporovat malé a střední podnikání všemi dostupnými prostředky. Zásadní hrozbou pro budoucí rozvoj regionu je možné zvýšení již tak vysoké míry nezaměstnanosti v důsledku omezení činnosti klíčových podnikatelských subjektů v regionu. Přestože na Zábřežsku existuje dlouholetá tradice průmyslové výroby, její více než dvě desetiletí probíhající útlum si vyžaduje příliv nových investic. Bez potřebných vstupů je však velmi reálná opačná varianta.

Tab. 11: SWOT analýza SO ORP Zábřeh

S – silné stránky	W – slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ● dlouhodobě konstantní počet obyvatel ● dostupná a levná kvalifikovaná pracovní síla ● dostatek ploch vhodných pro podnikatelskou činnost a investice ● nízká cena pozemků a nemovitostí ● tradice průmyslové výroby v regionu ● dlouhodobě se zlepšující kvalita životního prostředí ● velmi dobrá dopravní poloha regionu v rámci železniční sítě ● dobrá dopravní obslužnost většiny obcí 	<ul style="list-style-type: none"> ● vysoký podíl obyvatelstva v poproduktivním věku ● vysoká míra nezaměstnanosti ve srovnání s průměrnými hodnotami ČR ● nedostatečná připravenost průmyslových ploch ● úpadek tradičních průmyslových odvětví ● nízká kupní síla obyvatelstva ● nízké daňové i celkové příjmy obcí ● absence prvků technické infrastruktury, příp. jejich špatný technický stav a kapacita ● absence typických regionálních produktů ● nedostatečně rozvinutý turistický ruch, zejména v důsledku nedostatečné kapacity a struktury ubytovacích služeb
O – příležitosti	T – hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ● rozvoj ploch určených pro novou bytovou výstavbu a vytváření podmínek pro nově příchozí obyvatelstvo, zejména mladé rodiny ● nové pracovní příležitosti v důsledku příchodu nového investora či rozvoje stávajících podnikatelských subjektů ● prohloubení spolupráce veřejného a podnikatelského sektoru ● podpora malého a středního podnikání ● napojení regionu na rychlostní komunikaci ● rekonstrukce a výstavba chybějících prvků technické infrastruktury ● spolupráce obcí v rámci Svazku obcí Mikroregionu Zábřežsko ● podpora agroturistiky a na ní navazující výroby regionálních produktů 	<ul style="list-style-type: none"> ● odchod mladého a vzdělaného obyvatelstva za prací do jiných regionů ● stárnutí obyvatelstva ● zvýšení míry nezaměstnanosti v důsledku omezení činnosti klíčových podnikatelských subjektů v regionu ● odchod stávajících ekonomických subjektů v důsledku nepřipravenosti ploch pro podnikání ● nedostatek financí na rozvoj a budování infrastruktury ● nízká atraktivita regionu v oblasti cestovního ruchu

Zdroj: vlastní zpracování

10. ZÁVĚR

Cílem předkládané diplomové práce bylo identifikovat problémové oblasti regionu Zábřežsko a dále navrhnout opatření pro zkvalitnění jeho dosavadních regionálně-rozvojových aktivit. Zájmové území je typickým venkovským regionem se všemi jeho specifiky a je tvořeno mozaikou obcí s různým stupněm socioekonomického rozvoje. Východiskem pro naplnění prvního dílčího cíle byla klasifikace obcí podle dostupných statistických dat a jejich následné syntézy. Její využití umožnilo nalézt vzájemné souvislosti a vztahy mezi jednotlivými socioekonomickými charakteristikami. Tento komplexní přístup může obcím napomoci při řešení otázek jejich budoucího rozvoje a určit jeho požadovaný směr. Další rozvoj hospodářsky slabých či podprůměrných venkovských obcí na Zábřežsku však nezávisí pouze na aktivitách izolovaných v rámci jejich území, ale také na rozvoji samotného města Zábřeh jako přirozeného centra regionu. Posílení jeho rozvojového potenciálu může pozitivně ovlivnit i okolní venkovské obce. V tomto ohledu má významný vliv poloha obce. Většina hospodářsky slabých a podprůměrných obcí je totiž charakteristická horší dopravní polohou a větší vzdáleností od města. Nejméně příznivá situace nastává v případě, kdy dochází ke kumulaci obcí s nepříznivými rozvojovými předpoklady do souvislých územních celků. Tato situace nastala u několika obcí regionu, které si v tomto ohledu zaslouží zvýšenou pozornost.

Dalším dílčím cílem této práce byl návrh možných řešení současných problémových okruhů rozvoje, který vycházel nejen ze samotného dotazníkového šetření, ale také z poznatků od účastníků řízeného rozhovoru. Určité návrhy byly také diskutovány v rámci analytické a syntetické části práce a vycházely z jednotlivých socioekonomických charakteristik. Pro návrh relevantních opatření budoucího rozvoje regionu byla v závěru práce vypracována SWOT analýza. Shrneme-li stručně zásadní problémy regionu diskutované v řízeném rozhovoru, jedná se především o nedostatečnou připravenost průmyslových ploch a z toho vyplývající absence významného investora. Dále jsou to nízké daňové příjmy obcí a z toho částečně vyplývající špatný technický stav a kapacita technické infrastruktury. Impulsy pro rozhodování v těchto otázkách rozvoje však nemůže vycházet pouze z jednotlivých obcí regionu, ale je nutná spolupráce nejen s vyššími úrovněmi státní a veřejné správy, ale také spolupráce se soukromým sektorem. Závěrem je důležité konstatovat, že rozvoj

samotných venkovských obcí nezávisí pouze na jejich vedení. Zásadně ho může ovlivnit svou činností i samotné obyvatelstvo, ať už prostřednictvím různých zájmových společenství či aktivním zájmem o dění v obci.

Klíčová slova: obec, region, regionální rozvoj, regionální politika, venkovský prostor, strategie, Zábřežsko

11. SUMMARY

The aim of this diploma thesis was to identify problem areas in region Zábřežsko and suggest arrangements to improve its existing regional-development activities. The area is a typical rural region with all its specifics and is composed of a mosaic of municipalities with varying degrees of socio-economic development. The starting point for fulfilling the objectives of the first part was the classification of municipalities according to available statistical data and its subsequent synthesis. The application of synthesis made it possible to find reciprocal connection and the relationship between socio-economic characteristics. This comprehensive approach can assist municipalities in addressing their future development and determine its desired direction. Subsequent development of economically weak or substandard rural municipalities in the region however, depends not only on isolated activities within their territory, but also on the development of the city Zábřeh itself as a natural center of the region. Strengthening its development potential can positively affect the surrounding rural municipalities. In this regard has a significant impact the location of the village. Most of the economically weak and substandard municipalities are characterized by inadequate transport position and a greater distance from the city. The least favorable situation occurs when municipalities with developing adverse are accumulate into contiguous territorial units. This situation occurred in several municipalities of the region, which in this respect deserves attention.

Another part of this thesis was focused to propose possible solutions to problem areas of development, based not only on the survey itself, but also from the knowledge of participants in a guided interview. Certain proposals were discussed in analytical and synthetic parts of thesis and were based on the socioeconomic characteristics. For proposing relevant solutions of future development of the region was the conclusion drawn in the SWOT analysis. To summarize briefly the major problems of the region discussed in a controlled interview, it is mainly the lack of preparedness of industrial sites and the resulting absence of a major investor. Furthermore, this low tax revenues of municipalities that partially resulting poor technical condition and capacity of technical infrastructure. Pulses for decision-making in these development issues can not be based solely on individual communities of the region, but requires the cooperation not only with higher levels of government, but also cooperation with the private sector. Finally, it is important to note that the very development of rural

communities depends not only on their leadership. In principle, it can affect their activities and the population itself, whether through the different communities of interest or an active interest in events in the village.

Key words: municipality, region, regional development, regional policy, rural areas, strategies, Zábřežsko

12. ZDROJE:

Literatura:

ANDĚL, Jiří. *Sociogeografická regionalizace*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 1996, 85 s. ISBN 80-7044-112-7.

BARTOŠ, Josef, et al. *Zábřeh–750 let*. Zábřeh : Město Zábřeh, 2004. 158 s.

BARTOŠOVÁ, Anna; ZÍVALA, Zdenek. *Situační analýza Integrované strategie rozvoje regionu Zábřežsko : na období 2007–2013*. Šumperk : Centrum pro komunitní práci Střední Morava, 2008. 49 s.

BARUČÁK, Miroslav. *Územní energetická koncepce Mikroregionu Zábřežsko*. Frenštát pod Radhoštěm: ENERGOS, 2006, 108 s.

BAŠOVSKÝ, Oliver a Viliam LAUKO. *Úvod do regionálnej geografie*. Bratislava: SPN, 1990, 118 s. ISBN 80-08-00278-6.

BINEK, Jan, et al. *Venkovský prostor a jeho oživení*. Brno : Georgetown, 2007. 140 s. ISBN 80-251-19-5.

BINEK, Jan a Hana SVOBODOVÁ. Rozvoj venkova a rozvoj regionů: Společná zemědělská politika a regionální politika na jednom hřišti. *Regionální studia*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2009, roč. 2009, č. 01, s. 12-19. ISSN 1803-1471.

BLAŠKO, Michal, et al. *Strategie rozvoje cestovního ruchu Mikroregionu Zábřežsko*. Ostrava: Enterprise plc, s. r. o., 2005, 123 s.

BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Praha: Karolinum, 2002. 342 s. ISBN 80-246-0384-5.

ČESKÉ DRÁHY, A.S. *Sešitový jízdní řád 512 : pro tratě Hanušovice–Ústí nad Orlicí, Štíty–Dolní Lipka, Miedzylesie–Lichkov*. Olomouc : ObS SENA, 2005. 78 s.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991 za okres Šumperk*. Šumperk : Okresní statistická správa, 1992. 108 s.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ REPREZENTACE OLOMOUC. *Sčítání lidu, domů a bytů 2001. Okres Šumperk, Olomoucký kraj*. Praha : Český statistický úřad, 2003. 154 s. ISBN 80-250-0434-1.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ REPREZENTACE OLOMOUC. *Sčítání lidu, domů a bytů 2001 – dojížd'ka do zaměstnání a škol. Okres Šumperk*. Praha : Český statistický úřad, 2003. 91 s. ISBN 80-250-0630-1.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ SPRÁVA OLOMOUC. ODDĚLENÍ REGIONÁLNÍCH ANALÝZ A INFORMAČNÍCH SLUŽEB. *Postavení venkova v Olomouckém kraji*. Olomouc: Český statistický úřad, 2009, 131 s. ISBN 978-80-250-1944-3.

DUJKA, Vladimír, et al. *Odůvodnění územního plánu : textová část. Zábřeh : Město Zábřeh*, 2010. 75 s. Dostupné z WWW:
<http://www.zabreh.cz/images/stories/other/UP/Zab_Tx-B1.pdf>.

GORZELAK, Grzegorz a KUKLIŃSKI, Antoni. *Dilemmas of Regional Policies in Eastern and Central Europe*. Warsaw: European Institute for regional and Local Development, 1992. 312 s. ISBN 83-900283-87

HADLAČ, Michal, Milada KADLECOVÁ a Milan POLEDNIK. Disparity ve fyzické dostupnosti bydlení ve správních obvodech vybraných obcí s rozšířenou působností. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2009, č. 4, s. 5. ISSN 1212-0855.

HUBÁLEK, Josef, et al. *Zábřeh v minulosti i přítomnosti : Vlastivědný sborník, díl I.* Zábřeh : Okresní lidová knihovna v Zábřehu, 1959. 147 s.

CHABIČOVSKÁ, Kateřina. Vymezování problémových území v krajích ČR. In: *XI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách.: Sborník příspěvků z kolokvia*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 229-235. ISBN 978-80-210-4625-2.

JOHNSTON, Ronald John, et al. *The Dictionary of Human Geography*: 4th edition. Oxford : Wiley-Blackwell, 2000. 976 s. ISBN 978-0-631-20561-6.

KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. *Metodika vymezení hospodářsky slabých oblastí Libereckého kraje*. Liberec: Odbor hospodářského a regionálního rozvoje oddělení rozvojových koncepcí, 2007, 11 s.

LÉON, Yves. Rural Development in Europe: a research frontier for agricultural economists. *European Review of Agricultural Economics*. 2005, č. 3, s. 301-317. ISSN 0165-1587.

MAREK, Ivan, et al. *Marketingová studie pro město Zábřeh a mikroregion Zábřesko*. Olomouc: Reklamní a marketingová agentura m-ARK, 2005, 76 s.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY. *Strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2006, 109 s.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 - 2013*. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2007, 324 s.

NETOLICKÝ, Martin. Kritérium rozlohy a zvýhodnění malých obcí při rozdělování daní?. *Obec a finance*. Praha: TRIADA spol. s r. o., 2008, č. 4, s. 24-25. ISSN 1211-4189.

NĚMEC, Jiří, et al. *Situační a výhledová zpráva : Půda*. Praha : Ministerstvo zemědělství, 2009. 93 s. ISBN 80-7084-800-5.

- PRSKAVCOVÁ, Martina a Pavla ŘEHOŘOVÁ. Metodika šetření hospodářské výkonnosti obcí České republiky. *E+M Ekonomie a Management*. 2008, č. 4, s. 77-83. ISSN 1212-3609.
- PĚLUCHA, Martin et al. *Rozvoj venkova v programovacím období 2007–2013 v kontextu reformy SZP EU*. Praha: IREAS, 2006, 162 s. ISBN 80–86684–42–3.
- PĚLUCHA, Martin et al. Možnosti nastavení efektivní politiky pro rozvoj venkova v Evropské unii. In: *Acta Oeconomica Pragensia*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2009, s. 53-69. ISSN 0572-3043.
- RŮŽKOVÁ, Jiřina, et al. *Historický lexikon obcí ČR 1869–2005 - 1. díl : Počet obyvatel a domů podle obcí a částí obcí v letech 1869–2001 podle správního rozdělení České republiky k 1. 1. 2005*. Praha : Český statistický úřad, 2006. 760 s. ISBN 80-250-1310-3.
- RŮŽKOVÁ, Jiřina, et al. *Historický lexikon obcí ČR 1869–2005 - 2. díl : Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869–2005*. Praha : Český statistický úřad, 2006. 624 s. ISBN 80-250-1311-1.
- SKOKAN, Karel. *Evropská regionální politika: v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava: Repronis, 2003, 114 s. ISBN 80-7329-023-5.
- STIMSON, Robert J., et al. *Regional economic development: analysis and planning strategy*. Berlin: Springer, 2006. 452 s. ISBN 3-540-34826-3.
- TOUŠEK, Václav, et al. *Ekonomická a sociální geografie*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4.
- VAŠTÍKOVÁ, Miroslava. *Marketing obcí*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2011. ISBN 978-80-7248-695-3.
- VITURKA, Milan. *Regionální ekonomie II. 1. vydání*. Brno : Masarykova univerzita, 2000. 91 s. ISBN 80-210-2257-4.
- VOLAC AGRO-BEST SPOL. S R.O. *Agrobrest zpravodaj*. Choceň: Volac Agro-Best spol. s r.o., 2011, 12 s. Dostupné z: <http://www.agrobrest.cz/img/pdf/newsletter/Agrobrest%20zpravodaj%20jaro%202011.pdf>
- WOKOUN, René. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Praha: Oeconomica, 2003, 326 s. ISBN 80-245-0517-7.
- WOKOUN, René et al. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.
- WOLF, Petr . *Socioekonomický rozvoj města Zábřeh*. Olomouc, 2009. 63 s. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

ŽÍTEK, Vladimír. *Regionální ekonomie a politika: distanční studijní opora*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2004, 156 s. ISBN 80-210-3478-5.

Internetové zdroje:

ADATIO. *ŽDB Group - Úvodní stránka* [online]. 2007 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <http://www.zdb.cz>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad / ČSÚ* [online]. 2011 [cit. 2011-10-21]. Dostupné z: <http://www.czso.cz>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. 2011 [cit. 2011-10-21]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz>

DÁLNIČE-SILNIČE.CZ. *Dálnice - Silnice . cz >> Silnice I/44 >> Mohlenice - Šumperk - Jeseník - Polsko* [online]. 2002-2011 [cit. 2012-06-11]. Dostupné z: <http://www.dalnice-silnice.cz/I/I-44.htm>

ESMEDIA A.S. *Program obnovy venkova / Olomoucký kraj* [online]. 2012 [cit. 2012-02-04]. Dostupné z: <http://www.kr-olomoucky.cz/program-obnovy-venkova-cl-692.html>

FARMY.CZ. *FARMY.CZ prodám pole ornou půdu statek farmu usedlost louku les koupím prodej* [online]. 2011 [cit. 2011-04-06]. Dostupné z: http://www.farmy.cz/cena_pudy.php

FTV PRODUCTION. *Klein & Blažek spol. s r.o. - Představení firmy* [online]. 2007 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <http://www.kleibl.cz>

HBI ČESKÁ REPUBLIKA S.R.O. *HBI Česká republika - B2B databáze firem* [online]. 2011 [cit. 2011-10-16]. Dostupný z: <http://www.hbi.cz>

HDO DRUCKGUBß - UND OBERFLÄCHENTECHNIK GMBH. *HDO Druckguß - und Oberflächentechnik GmbH* [online]. 2011 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <http://hdo-gmbh.com/cms/en>

INCOMA GfK. *Incoma GfK: Tiskové zprávy* [online]. 2011 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <http://www.incoma.cz/cz/ols/reader.aspx?msg=1197&lng=CZ&ctr=203>

JIP – PAPIRNY VĚTRNÍ, A.S. *Společnost JIP - Papírny Větrník, a.s. - Výroba papíru*. [online]. 2009-2011 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <http://www.jip.cz>

MAPY.CZ, S.R.O. *Mapy.cz* [online]. 2011 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <http://www.mapy.cz>

MBG. *Návrh prodejen / Vybavení obchodů – MBG* [online]. 2010 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <http://www.mbg.cz>

- MINISTERSTVO DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY. *IDOS - Vlaky + Autobusy - Vyhledání spojení* [online]. 2011 [cit. 2011-08-23]. Dostupné z: <http://jizdnirady.idnes.cz/vlakyautobusy/spojeni>
- MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *ARES - Administrativní registr ekonomických subjektů* [online]. 2011 [cit. 2011-11-17]. Dostupné z: <http://www.info.mfcr.cz/ares/ares.html.cz>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-09-19]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz>
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY. *MMR - Programy a dotace* [online]. 2012 [cit. 2012-02-04]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/Programy-a-dotace>
- MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *MPO / Podpora podnikání* [online]. 2012 [cit. 2012-02-04]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/cz/podpora-podnikani>
- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Formulář pro lustraci - ISIR - Insolvenční rejstřík* [online]. 2011 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz>
- M.K.R. PLUS SPOL. S.R.O. *M.K.R. PLUS spol. s r.o.* [online]. 2010 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <http://www.mkrplus.cz/pages.php?lang=cz>
- NEZÁVISLÝ ODBOROVÝ SVAZ PRACOVNÍKŮ POTRAVINÁŘSKÉHO PRŮMYSLU A PŘÍBUZNÝCH OBORŮ ČECH A MORAVY. *Olma Olomouc: nákup druhé části zábrěžské mlékárny | Nezávislý odborový svaz pracovníků potravinářského průmyslu a příbuzných oborů Čech a Moravy* [online]. 2003-2011 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <http://nosppp.cmkos.cz/?q=node/425>
- OLMA, A.S. *Olma, a.s.* [online]. 2011 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <http://www.olma.cz>
- REGIONÁLNÍ RADA REGIONU SOUDRŽNOSTI STŘEDNÍ MORAVA. *Programový dokument ROP, Regionální rada regionu soudržnosti Střední Morava* [online]. 2012 [cit. 2012-02-04]. Dostupné z: <http://www.rr-strednimorava.cz/rop-sm/programovy-dokument>
- REJ.CZ. *REJ.cz - zpravodajství pro Šumperk, Zábřeh, Hanušovice, Jeseníky a okolí* [online]. 2011 [cit. 2011-06-11]. Dostupné z: <http://sumpersky.rej.cz>
- SDRUŽENÍ ZA ZDRAVÝ RÁJEČEK. *Zneužitá ekologie aneb Wanemi CZ a Zábřeh vs. Sdružení Za zdravý Ráječek - Vítejte na webu odpůrců záměru Wanemi* [online]. 2011 [cit. 2011-11-17]. Dostupné z: <http://rajecek-zabreh.cz>
- SLOVÁCKÉ STROJÍRNY, A.S. UHERSKÝ BROD. *Slovácké strojírny, a.s. Uherský Brod* [online]. 2011 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <http://www.sub.cz>

SULKO. *SULKO - Spolehlivá okna - aktuální informace, ceník oken, tepelné úspory oken* [online]. 2011 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <http://www.sulko.cz>

SVAZEK OBCÍ MIKROREGIONU ZÁBŘEŽSKO. *Svazek obcí mikroregionu Zábřežsko* [online]. 2010 [cit. 2011-11-17]. Dostupné z: <http://www.zabrezsko.cz>

VÁPENKA VITOŠOV S.R.O. *VÁPENKA VITOŠOV s.r.o.* [online]. 2011 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <http://www.vapenka-vitosov.cz/>

VLTAVA-LABE-PRESS, a.s. *Deník.cz* [online]. 2005-2012 [cit. 2011-11-17]. Dostupné z: <http://www.denik.cz>

WANEMI CZ A.S. *WANEMI CZ a.s.* [online]. 2007-2008 [cit. 2011-11-17]. Dostupné z: <http://www.wanemi.cz/index.php>

WCONTACT S.R.O. *Elektrizace železnic Praha a.s.* [online]. 2011 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <http://www.elzel.cz>

Legislativní zdroje:

Česká republika. Vyhláška č. 388 ze dne 15. srpna 2002 o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, s. 7818 - 7883. ISSN 1211-1244.

Česká republika. Vyhláška č. 388 ze dne 24. června 2004, kterou se mění vyhláška č. 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, s. 7741 - 7743. ISSN 1211-1244.

Česká republika. Zákon č. 128 ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, s. 1737 - 1764. ISSN 1211-1244.

Česká republika. Zákon č. 243 ze dne 29. června 2000 o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, s. 3513 - 3515. ISSN 1211-1244.

Česká republika. Zákon č. 248 ze dne 29. června 2000 o podpoře regionálního rozvoje. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, s. 3549 - 3554. ISSN 1211-1244.

Česká republika. Zákon č. 314 ze dne 13. června 2002 o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, s. 6630 - 6633. ISSN 1211-1244.

Česká republika. Zákon č. 377 ze dne 6. prosince 2007, kterým se mění zákon č. 243/2000Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, s. 5335 - 5337. ISSN 1211-1244.

13. SEZNAM PŘÍLOH

1. Dotazník „Problémové oblasti regionálního rozvoje Zábřežska a jejich řešení“
2. Tab. 1: Přehled ukazatelů pro výpočet syntetického indexu
3. Tab. 2: Přehled kritérií bodování pro určení polohy obce
4. Tab. 3: Zařazení obcí do polohových kategorií
5. Tab. 4: Vývoj počtu obyvatel v obcích SO ORP Zábřeh v letech 1869–2001
6. Tab. 5: Vývoj počtu obyvatel vybraných územních celků v letech 1869–2001
7. Tab. 6: Struktura obyvatelstva podle věku a pohlaví v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991
8. Tab. 7: Struktura obyvatelstva podle věku a pohlaví v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001
9. Tab. 8: Vzdělanostní struktura obyvatelstva v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001
10. Tab. 9: Struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva dle odvětví v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001
11. Tab. 10: Míra ekonomické aktivity obyvatelstva v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991 a 2001
12. Tab. 11: Nezaměstnanost v obcích SO ORP Zábřeh k 31. 12. v letech 2005 a 2010
13. Tab. 12: Vývoj nezaměstnanosti v obcích SO ORP Zábřeh v letech 2001–2010
14. Tab. 13: Půdní bilance a cena zemědělské půdy v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2010
15. Tab. 14: Bilance dojížděky do zaměstnání obyvatel obcí SO ORP Zábřeh v roce 2001
16. Tab. 15: Obce SO ORP Zábřeh podle pracovní funkce v roce 2001
17. Tab. 16: Počet spojů hromadné dopravy v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2011
18. Tab. 17: Syntetické indexy obcí SO ORP Zábřeh
19. Obr. 1: Srovnání hustoty zalidnění v SO ORP Zábřeh v letech 1961 a 2001
20. Obr. 2: Hustota zalidnění obcí SO ORP Zábřeh v roce 1991
21. Obr. 3: Index stáří v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991
22. Obr. 4: Index stáří v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001
23. Obr. 5: Podíl obyvatel v předproduktivním věku v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991
24. Obr. 6: Podíl obyvatel v předproduktivním věku v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001

25. Obr. 7: Podíl obyvatel v poproduktivním věku v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991
26. Obr. 8: Podíl obyvatel v poproduktivním věku v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001
27. Obr. 9: Podíl EAO v primárním sektoru v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991
28. Obr. 10: Podíl EAO v primárním sektoru v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001
29. Obr. 11: Podíl EAO v sekundárním sektoru v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991
30. Obr. 12: Podíl EAO v sekundárním sektoru v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001
31. Obr. 13: Podíl EAO v terciérním sektoru v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991
32. Obr. 14: Podíl EAO v terciérním sektoru v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001
33. Obr. 15: Podíl zemědělské půdy na celkové rozloze obcí
34. Obr. 16: Podíl orné půdy na celkové rozloze obcí SO ORP Zábřeh v roce 2010
35. Obr. 17: Podíl lesů na celkové rozloze obcí SO ORP Zábřeh v roce 2010
36. Obr. 18: Úřední cena zemědělské půdy v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2011
37. Obr. 19: Počet návratových spojů hromadné dopravy ze Zábřehu do obcí SO ORP Zábřeh v běžných pracovních dnech v roce 2011
38. Obr. 20: Počet spojů hromadné dopravy z obcí SO ORP Zábřeh do města Zábřeh v sobotu v roce 2011

DOTAZNÍK

PROBLÉMOVÉ OBLASTI REGIONÁLNÍHO ROZVOJE
ZÁBŘEŽSKA A JEJICH ŘEŠENÍ

Obec:

Vážená paní starostko, vážený pane starosto

V rámci své diplomové práce se zabývám problémovými oblastmi regionálního rozvoje Zábřežska. Součástí této práce je empirický výzkum realizovaný prostřednictvím dotazníkového šetření. Tímto mi dovoluji, abych Vám položil několik otázek, týkajících se Vašich osobních pocitů a názorů na problematiku regionálního rozvoje Vaší obce. Odhadovaný čas na zpracování dotazníku je cca 10 minut. Informace získané z tohoto dotazníkového šetření budou sloužit jako výstup pro hodnocení rozvoje regionu a mohou mít vypovídající hodnotu i pro Vaši obec. Vaše odpovědi jsou anonymní a budou použity pouze pro výzkumné účely. Jsem si velmi vědom Vaší pracovní zaneprázdněnosti a proto Vám mnohokrát děkuji za Váš čas a spolupráci. V případě jakékoli nejasnosti mne prosím neváhejte kontaktovat.

Kontakt: Bc. Petr Wolf (Katedra geografie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 17. listopadu 1192/12, 771 46, tel: 731 893 483, e-mail: wolfpetr@email.cz)

Část A: OBLAST POPISU

1. Vnímáte Vaši obec jako tzv. hospodářsky slabou oblast?

Prosím vyberte jednu z uvedených možností.

- A obec je komplexně hospodářsky slabá
 B pouze vybrané části obce jsou hospodářsky slabé
 C obec není hospodářsky slabá

V případě, že jste označili možnost **1A** nebo **1B** vyplňte prosím všechny následující dotazy. V případě, že jste označili možnost **1C**, pokračujte po zodpovězení **druhého** dotazu až částí dotazníku **C: Oblast dodatková**.

Děkuji.

2. Jak hodnotíte úroveň životního prostředí v obci?

Prosím vyberte jednu z uvedených možností.

- jako velmi dobrou
 jako dobrou
 jako ani dobrou, ani špatnou
 jako špatnou.
 jako velmi špatnou

3. Jaké jsou příčiny hospodářského poklesu Vaší obce?

Vyberte dle situace v obci.

- příčinou je převaha zemědělských oborů
- příčinou je pokles průmyslových činností
- příčinou je absence sektoru služeb
- příčinou je nízký podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel obce
- příčinou je vysoký podíl starších obyvatel (nad 50 let)
- příčinou je špatná sociální struktura občanů obce
- příčinou je nízké povědomí o ekologických přístupech k životu v obci
- příčinou je neatraktivita regionu (z hlediska cestovního ruchu)
- příčinou je nedostatečná komunikační infrastruktura (tel. a mobil. sítě, internet)
- příčinou je nedostatečná technická infrastruktura (inženýrské sítě)
- příčinou je nedostatečná dopravní komunikace (silniční, železniční sítě)
- příčinou je nedostatečná dopravní obslužnost obce (pravidelné autobusové linky atd.)
- příčinou je nízká podpora vyšších správních orgánů
- příčinou je špatná národní politika v oblasti popisu a odstraňování slabých oblastí
- příčinou je špatná evropská politika podpory regionálního rozvoje čl. zemí
- jiné (prosím popište):

4. Jaké jsou projevy hospodářského poklesu Vaší obce?

Vyberte dle situace v obci.

- projevem je vysoká míra nezaměstnanosti v obci
- projevem je celkové snížení životní úrovně obyvatel v obci
- projevem je snížení životní úrovně pouze některé sociální skupiny
- projevem je nízká úroveň příjmů obyvatelstva (nízká kupní síla)
- projevem je nízká daňová výtěžnost obce
- projevem je absence zájmu investorů a developerů o lokalitu
- projevem je odchod obyvatel z obce
- projevem je stárnutí populace
- projevem je zvýšení kriminality v obci
- projevem je uzavírání škol a jiných vzdělávacích institucí v obci
- projevem je úpadek kulturní úrovně v obci
- projevem je úpadek spolkové činnosti
- projevem je omezování frekvence veřejné dopravy
- projevem je zvýšený výskyt objektů typu „brownfields“ (nevyužívané a chátrající)
- projevem je nezájem občanů o „věci veřejné“
- jiné (prosím popište):

5. Je možné ve Vaší obci i přes její hospodářskou situaci identifikovat některé pozitivní aspekty?

Vyberte dle situace v obci.

- zachovalé životní prostředí
- slabý dopravní ruch (absence hluku, emisí, dopravní nehodovosti apod.)
- neexistence průmyslových zdrojů (vyloučení různých havárií apod.)
- převaha starší generace obyvatelstva (vyloučení agresiv. chování, „nočních zábav“ apod.)
- zachování venkovského rázu krajiny
- jiné (prosím popište):

Část B: OBLAST NÁVRHOVÁ A DOPORUČUJÍCÍ

6. Jaké oblasti posílení hospodářské úrovně obce byste preferovali?

Vyberte dle Vašich osobních preferencí.

V případě, že jste označil(a) poslední možnost, pokračujte prosím otázkou č. 9.

- posílení živnostenské a výrobní činnosti v obci
- posílení oblasti služeb v obci
- posílení dopravních komunikací v obci a dopravní obslužnosti obce
- posílení cestovního ruchu a souvisejících aktivity (např. cyklostezky, sportovní akce..)
- posílení agroturistiky.
- posílení zemědělské činnosti v obci
- jiné (prosím popište):

☐ žádné

7. Máte již nějaké konkrétní návrhy pro posílení hospodářského rozvoje obce?

Uveďte prosím počet návrhů a oblast předpokládaného rozvoje.

.....
.....

8. Tyto návrhy je obec schopna financovat:

Vyberte dle situace v obci.

- sama
- s podporou státní správy (krajské úřady)
- s podporou ministerstev (MF ČR, MMR, MPO, MŠMT....)
- s podporou vlády (krizové situace jako povodně apod.)
- s podporou evropských fondů
- za pomoci tzv. PPP (spolupráce se soukromým sektorem)
- za pomoci pouze soukromého sektoru bez spoluúčasti obce
- jiná možnost (prosím uveďte jaká):

9. Můžete odhadnout jaká výše finančních prostředků by nastartovala hospodářský růst ve Vaší obci?

Prosím označte jednu z uvedených možností.

- do 1 mil. Kč
- 1 – 5 mil. Kč
- více než 5 mil. Kč

10. Zlepšení hospodářské situace Vaší obce vidíte v horizontu let:

Prosím označte jednu z uvedených možností.

- do 1 roku
- do 5 let
- více než 5 let
- nelze časově určit

Část C: OBLAST DODATKOVÁ

11. Které oblasti se podle Vás v obci jeví jako nejvíce atraktivní pro její obyvatele, případně pro nově příchozí obyvatelstvo?

Označit můžete maximálně 3 odpovědi.

- možnost pracovního uplatnění
- možnost podnikání
- dostupné nebo kvalitní bydlení
- kulturní vyžití
- sportovní vyžití
- dobré dopravní spojení
- možnost rekreace v okolí obce
- jiné (prosím vypiště):

12. Jak se v posledních 20 letech změnilo celkové prostředí obce?

Prosím označte jednu z uvedených možností.

- výrazně se zlepšilo
- mírně se zlepšilo
- zůstalo stejné
- mírně se zhoršilo
- výrazně se zhoršilo

13. Jaké jsou možnosti občanů z pohledu zaměstnání v obci nebo v jejím blízkém okolí?

Prosím označte jednu z uvedených možností.

- velmi dobré
- spíše dobré
- dobré
- spíše špatné
- rozhodně špatné

14. Jakým způsobem obec podporuje podnikání?

Vyberte dle situace v obci.

- vytvářením prostor a ploch pro malé a střední podnikání
- poradenskou činností pro podnikatele a zájemce o podnikání
- pravidelnou spoluprací s podnikateli
- pravidelným zprostředkováním informací
- jinak (prosím vypište):

15. Spatřujete ve městě Zábřeh z pohledu investic a akumulace kapitálu přínos pro budoucí rozvoj regionu?

Prosím označte jednu z uvedených možností.

- ano
- spíše ano
- nevím, nemohu posoudit
- spíše ne
- ne

16. Domníváte se, že je region Zábřežsko atraktivní pro zahraniční investory?

Prosím označte jednu z uvedených možností.

- ano
- spíše ano
- nevím, nemohu posoudit
- spíše ne
- ne

17. Myslíte si, že záměr společnosti Wanemi CZ a.s. postavit v Zábřehu papírnu a teplárnu, bude mít pro rozvoj regionu Zábřežsko kladný přínos?

Prosím označte jednu z uvedených možností.

- ano
- spíše ano
- nevím, nemohu posoudit
- spíše ne
- ne

18. Jaká zařízení pro volný čas v obci výrazně chybí?

Vyberte dle situace v obci.

- volně přístupná víceúčelová hřiště pro různé druhy sportů
- hřiště pro organizované sporty (volejbal, tenis apod.)
- hřiště pro děti
- prostory pro netradiční sporty (skateboard, lezecká stěna, minigolf atd.)
- cyklostezky, příp. jejich propojení
- veřejná prostranství pro setkávání lidí
- obecní nebo kulturní dům (společenská místnost, klubovny spolků, knihovna)
- stávající stav je vyhovující
- jiné (prosím vypište):

19. Jaké jsou případné problémy s dopravou v obci a ve spojení s okolními obcemi (resp. městy)?

Označit můžete maximálně 3 odpovědi.

- problémy s parkováním v obci
- špatná průjezdnost obce
- dostupnost s okolními obcemi (městy) veřejnou dopravou
- dostupnost s okolními obcemi (městy) individuální dopravou
- problémy s bezpečností silničního provozu
- s dopravou v obci nejsou žádné závažnější problémy
- jiné problémy (prosím vypište):

20. Co podle Vás nejvíce zhoršuje kvalitu životního prostředí v obci?

Vyberte dle situace v obci.

- znečištěné ovzduší
- hluk v okolí (rušné silnice, restaurace, těžba v okolí obce...)
- automobilová doprava
- černé skládky
- nepravidelná nebo nedostatečná intenzita odvozu odpadků
- nedostatek kontejnerů na tříděný odpad
- nedostatečná informovanost občanů o životním prostředí
- nepřízniví občané
- kvalita životního prostředí v obci je vyhovující
- jiné (prosím vypište):

21. Zde máte možnost uvést další připomínky, pokud tak nebylo umožněno výše:

Tab. 1: Přehled ukazatelů pro výpočet syntetického indexu

ukazatel	váha	pro období	výpočet
1. Intenzita bytové výstavby (BYT)	7	2005 – 2010	(počet dokončených bytů za období 5ti let / počet obyvatel)
2. Index vzdělanosti (VZD)	8	2001	(1 * počet obyvatel se základním vzděláním + 2 * počet obyvatel se SŠ bez maturity + 3 * počet obyvatel s maturitou a VOŠ + 4 * počet obyvatel s VŠ vzděláním) / počet obyvatel starších 15 let
3. Index ekonomického zatížení (EZ)	10	2001	(počet obyvatel do 14 let + počet obyvatel nad 65 let) / (počet obyvatel ve věku 15-65 let) * 100
4. Počet pracovních příležitostí (PP)	14	2001	(počet EAO – počet obyvatel vyjíždějících z obce za prací + počet obyvatel dojíždějících do obce za prací) / počet EAO
5. Míra nezaměstnanosti (NEZ)	15	2005 – 2010	(dosažitelní uchazeči o zaměstnání/EAO) * 100
6. Intenzita podnikatelské aktivity (POD)	15	2011	(počet podnikatelských subjektů / počet obyvatel) * 1000
7. Celkové příjmy (PRI)	7	2009	celkové příjmy obce v Kč / počet obyvatel
8. Dopravní obslužnost (ST, SO)	8 (5)	2011	počet spojů zastavujících v obcích ve středu a v sobotu
9. Technická infrastruktura (KAN, VOD, PL)	(1,1,1)	2001	podíl domů napojených na kanalizaci, vodovod a plynovod na celkovém počtu domů
10. Občanská vybavenost (ZZ, SKO)	(2,5)	2001	počet ordinací praktického lékaře (pro děti a dorost, pro dospělé), včetně detašovaných pracovišť; (2 * počet ordinací + 1 * počet detašovaných pracovišť) / 2; počet základních škol pro 1–9. třídu v obci
11. Hustota zalidnění (HUS)	1	2001	počet obyvatel / rozloha km ²

Zdroj: Metodika vymezení hospodářsky slabých oblastí Libereckého kraje. Krajský úřad Libereckého kraje, 2007.

Příloha č. 3

Tab. 2: Přehled kritérií bodování pro určení polohy obce

typ infrastruktury	dopravní kritérium	body
silnice	vzdálenost intravilánu obce od sjezdu z D/R do 5,0 km	5
	vzdálenost intravilánu obce od sjezdu z D/R v rozmezí 5,5–10,0 km	3
	vzdálenost intravilánu obce od sjezdu z D/R v rozmezí 10,5–15 km	1
	průjezd silnice první třídy intravilánem obce	4
	vzdálenost intravilánu obce od silnice I. Třídy do 5 km	2
	vzdálenost intravilánu obce od silnice I. Třídy v rozmezí 5,1–10 km	1
	průjezd silnice druhé třídy intravilánem obce	1
železnice	průjezd národního koridoru	1
	průjezd celostátní dráhy	2
	průjezd regionální dráhy	1
	průjezd dráhy s více dopravními kolejemi (dvou a více kolejné dráhy)	1
	průjezd elektrizované dráhy	1

Zdroj: *Venkovský prostor a jeho oživení*. Binek et al., 2006.

Příloha č. 4

Tab. 3: Zařazení obcí do polohových kategorií

polohové kategorie	počet bodů
zázemí měst	-
obce s velmi dobrou dopravní polohou	6 a více
obce s průměrnou dopravní polohou	3–5
obce se špatnou dopravní polohou	méně než 3

Zdroj: *Venkovský prostor a jeho oživení*. Binek et al., 2006.

Příloha č. 5

Tab. 4: Vývoj počtu obyvatel v obcích SO ORP Zábřeh v letech 1869–2001

	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Bohuslavice	556	559	557	594	555	555	551	448	474	428	464	430	470
Brníčko	871	927	938	1 034	1 090	964	1 015	731	760	727	689	604	615
Drozdov	855	811	812	802	740	690	679	424	451	358	387	364	340
Dubicko	721	774	790	820	890	932	983	794	825	836	1 010	1 004	1 066
Horní Studénky	680	671	682	663	698	683	656	499	478	428	406	347	346
Hoštejn	323	296	302	343	336	364	423	310	347	328	376	433	450
Hrabová	606	650	689	840	928	819	854	619	711	696	647	609	557
Hynčina	1 757	1 727	1 559	1 565	1 397	1 265	1 196	400	419	347	312	212	209
Jedlův	1 576	1 462	1 396	1 287	1 214	1 175	1 180	813	820	775	763	723	711
Jestřebí	934	944	952	992	927	931	1 043	576	664	572	597	509	552
Kamenná	534	505	554	553	530	452	449	367	429	492	674	635	577
Kolšov	291	323	380	391	399	432	484	489	615	604	682	723	742
Kosov	485	471	486	505	532	503	526	374	411	339	290	278	283
Lesnice	604	672	757	805	880	815	845	642	636	568	549	528	583
Leština	659	745	827	974	1 063	960	1 030	963	1 029	1 076	1 183	1 184	1 254
Lukavice	846	885	922	874	790	819	885	711	727	680	842	976	936
Nemile	596	642	680	690	735	702	782	645	667	606	544	516	577
Postřelmov	855	1 145	1 179	1 316	1 767	1 798	1 975	1 735	2 148	2 429	2 819	3 204	3 235
Postřelmůvek	409	414	422	413	395	404	404	338	377	358	366	340	341
Rájec	642	609	630	596	641	651	613	505	506	491	503	451	470
Rohle	2 194	2 262	2 239	2 114	1 957	1 732	1 704	1 068	1 092	913	776	676	665
Rovensko	617	685	677	744	764	749	746	676	721	710	714	674	732
Svébohov	805	768	788	767	740	664	641	508	524	462	452	408	439
Štítý	4 496	4 396	4 168	3 887	3 465	3 173	3 025	1 712	1 821	1 780	1 883	1 993	2 029
Vyšehoří	291	278	268	294	300	291	311	241	252	233	206	169	197
Zábřeh	5 790	6 017	6 599	7 166	7 918	8 078	9 122	8 449	9 293	11 420	14 253	15 005	14 561
Zborov	457	430	389	391	415	417	378	278	291	218	246	236	211
Zvole	926	914	919	985	963	971	938	750	767	739	704	704	781
SO ORP Zábřeh	30 376	30 982	31 561	32 405	33 029	31 989	33 438	26 065	28 255	29 613	33 337	33 935	33 929

Zdroj: *Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005 – I. Díl*. ČSÚ Praha, 2006; vlastní výpočty.

Tab. 5: Vývoj počtu obyvatel vybraných územních celků v letech 1869–2001

rok	SO ORP Zábřeh			okres Šumperk			Olomoucký kraj			ČR		
	Počet obyvatel	Bi (%)	Ři (%)	Počet obyvatel	Bi (%)	Ři (%)	Počet obyvatel	Bi (%)	Ři (%)	Počet obyvatel	Bi (%)	Ři (%)
1869	30 376	100,0	100,0	131 968	100,0	100,0	540 670	100,0	100,0	7 565 463	100	100
1880	30 982	102,0	102,0	137 243	104,0	104,0	583 621	107,9	107,9	8 223 227	108,7	108,7
1890	31 561	103,9	101,9	140 433	106,4	102,3	608 458	112,5	104,3	8 666 456	114,6	105,4
1900	32 405	106,7	102,7	140 288	106,3	99,9	632 806	117,0	104,0	9 374 028	123,9	108,2
1910	33 029	108,7	101,9	143 110	108,4	102,0	665 500	123,1	105,2	10 076 727	133,2	107,5
1921	31 989	105,3	96,9	136 633	103,5	95,5	660 848	122,2	99,3	10 009 480	132,3	99,3
1930	33 438	110,1	104,5	142 571	108,0	104,3	698 075	129,1	105,6	10 674 240	121,1	106,6
1950	26 065	85,8	78,0	102 488	77,7	71,9	565 223	104,5	81,0	8 896 086	117,6	83,3
1961	28 255	93,0	108,4	110 156	83,5	107,5	600 425	111,1	106,2	9 571 531	126,5	107,6
1970	29 613	97,5	104,8	113 958	86,4	103,5	615 370	113,8	102,5	9 807 696	129,6	102,5
1980	33 337	109,7	112,6	124 096	94,0	108,9	648 403	119,9	105,4	10 291 927	136,0	104,9
1991	33 935	111,7	101,8	125 972	95,5	101,5	647 341	119,7	99,8	10 302 215	136,2	100,1
2001	33 929	111,7	100,0	126 355	95,7	100,3	643 817	119,1	99,5	10 230 060	135,2	99,3

Zdroj: *Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005 – I. Díl*. ČSÚ Praha, 2006; vlastní výpočty.

Pozn.: Bi – bazický index, Ři – řetězový index

Příloha č. 7

Tab. 6: Struktura obyvatelstva podle věku a pohlaví v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991

obec	obyvatelstvo úhrnem			z toho ve věku						index feminity (%)	index stáří (%)	index ekonomické závislosti (%)
	celkem	v tom		0 - 14		15 - 64		65 a více				
		muži	ženy	abs.	%	abs.	%	Abs.	%			
Bohuslavice	430	212	218	93	21,6	286	66,5	51	11,9	1 028,3	54,8	50,3
Brničko	604	284	320	117	19,4	395	65,4	92	15,2	1 126,8	78,6	52,9
Drozdov	364	188	176	80	22,0	241	66,2	43	11,8	936,2	53,8	51,0
Dubicko	1 004	495	509	260	25,9	652	64,9	92	9,2	1 028,3	35,4	54,0
Horní Studénky	347	183	164	70	20,2	220	63,4	57	16,4	896,2	81,4	57,7
Hoštejn	433	213	220	114	26,3	279	64,4	40	9,2	1 032,9	35,1	55,2
Hrabová	609	309	300	133	21,8	400	65,7	76	12,5	970,9	57,1	52,3
Hynčína	212	106	106	36	17,0	146	68,9	30	14,2	1 000,0	83,3	45,2
Jedlí	723	352	371	167	23,1	474	65,6	82	11,3	1 054,0	49,1	52,5
Jestřebí	509	245	264	84	16,5	335	65,8	90	17,7	1 077,6	107,1	51,9
Kamenná	635	322	313	144	22,7	444	69,9	47	7,4	972,0	32,6	43,0
Kolšov	723	351	372	163	22,5	478	66,1	82	11,3	1 059,8	50,3	51,3
Kosov	278	128	150	68	24,5	165	59,4	45	16,2	1 171,9	66,2	68,5
Lesnice	528	238	290	125	23,7	326	61,7	77	14,6	1 218,5	61,6	62,0
Leština	1 184	567	617	255	21,5	783	66,1	146	12,3	1 088,2	57,3	51,2
Lukavice	976	485	491	260	26,6	621	63,6	95	9,7	1 012,4	36,5	57,2
Nemile	516	255	261	110	21,3	330	64,0	76	14,7	1 023,5	69,1	56,4
Postřelmov	3 204	1 562	1 642	774	24,2	2 125	66,3	305	9,5	1 051,2	39,4	50,8
Postřelmůvek	340	158	182	83	24,4	215	63,2	42	12,4	1 151,9	50,6	58,1
Rájec	451	229	222	90	20,0	294	65,2	67	14,9	969,4	74,4	53,4
Rohle	676	317	359	137	20,3	427	63,2	112	16,6	1 132,5	81,8	58,3
Rovensko	674	350	324	133	19,7	440	65,3	101	15,0	925,7	75,9	53,2
Svébohov	408	198	210	83	20,3	264	64,7	61	15,0	1 060,6	73,5	54,5
Štůty	1 993	995	998	496	24,9	1 282	64,3	215	10,8	1 003,0	43,3	55,5
Vyšehoří	169	82	87	36	21,3	113	66,9	20	11,8	1 061,0	55,6	49,6
Zábřeh	15 005	7328	7 677	3 577	23,8	9 952	66,3	1 476	9,8	1 047,6	41,3	50,8
Zborov	236	112	124	53	22,5	145	61,4	38	16,1	1 107,1	71,7	62,8
Zvole	704	346	358	169	24,0	451	64,1	84	11,9	1 034,7	49,7	56,1
SO ORP Zábřeh	33935	16610	17325	7910	23,3	22283	65,7	3742	11,0	1 043,0	47,3	52,3

Zdroj: SLDB 1991: Okres Šumperk. Okresní statistická správa v Šumperku, 1993; vlastní výpočty.

Příloha č. 8

Tab. 7: Struktura obyvatelstva podle věku a pohlaví v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001

obec	obyvatelstvo úhrnem			z toho ve věku						index feminity (%)	index stáří (%)	index ekonomické závislosti (%)
	celkem	v tom		0 - 14		15 - 64		65 a více				
		muži	ženy	abs.	%	abs.	%	abs.	%			
Bohuslavice	470	226	244	85	18,1	329	70,0	56	11,9	1 079,6	65,9	42,9
Brníčko	615	303	312	110	17,9	400	65,0	105	17,1	1 029,7	95,5	53,8
Drozdov	340	177	163	47	13,8	252	74,1	41	12,1	920,9	87,2	34,9
Dubicko	1 066	527	539	200	18,8	758	71,1	108	10,1	1 022,8	54,0	40,6
Horní Studénky	346	188	158	56	16,2	245	70,8	45	13,0	840,4	80,4	41,2
Hoštejn	450	217	233	108	24,0	296	65,8	46	10,2	1 073,7	42,6	52,0
Hrabová	557	286	271	97	17,4	371	66,6	89	16,0	947,6	91,8	50,1
Hynčína	209	101	108	31	14,8	142	67,9	36	17,2	1 069,3	116,1	47,2
Jedlí	711	349	362	125	17,6	490	68,9	96	13,5	1 037,2	76,8	45,1
Jestřebí	552	268	284	87	15,8	388	70,3	77	13,9	1 059,7	88,5	42,3
Kamenná	577	295	282	96	16,6	406	70,4	75	13,0	955,9	78,1	42,1
Kolšov	742	363	379	107	14,4	535	72,1	100	13,5	1 044,1	93,5	38,7
Kosov	283	131	152	61	21,6	190	67,1	32	11,3	1 160,3	52,5	48,9
Lesnice	583	273	310	107	18,4	393	67,4	83	14,2	1 135,5	77,6	48,3
Leština	1 254	627	627	235	18,7	860	68,6	159	12,7	1 000,0	67,7	45,8
Lukavice	936	459	477	175	18,7	677	72,3	84	9,0	1 039,2	48,0	38,3
Nemile	577	293	284	107	18,5	388	67,2	82	14,2	969,3	76,6	48,7
Postřelmov	3 235	1 560	1 675	577	17,8	2 266	70,0	392	12,1	1 073,7	67,9	42,8
Postřelmůvek	341	165	176	54	15,8	241	70,7	46	13,5	1 066,7	85,2	41,5
Rájec	470	243	227	96	20,4	299	63,6	75	16,0	934,2	78,1	57,2
Rohle	665	323	342	115	17,3	443	66,6	107	16,1	1 058,8	93,0	50,1
Rovensko	732	370	362	145	19,8	489	66,8	98	13,4	978,4	67,6	49,7
Svébohov	439	208	231	79	18,0	296	67,4	64	14,6	1 110,6	81,0	48,3
Štůty	2 029	1 005	1 024	372	18,3	1 421	70,0	236	11,6	1 018,9	63,4	42,8
Vyšehouř	197	94	103	30	15,2	132	67,0	35	17,8	1 095,7	116,7	49,2
Zábřeh	14 561	7 062	7 499	2 493	17,1	10 295	70,7	1 773	12,2	1 061,9	71,1	41,4
Zborov	211	106	105	29	13,7	147	69,7	35	16,6	990,6	120,7	43,5
Zvole	781	381	400	146	18,7	527	67,5	108	13,8	1 049,9	74,0	48,2
SO ORP Zábřeh	33 929	16 600	17 329	5 970	17,6	23 676	69,8	4 283	12,6	1 043,9	71,7	43,3

Zdroj: SLDB 2001. Okres Šumperk. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty.

Tab. 8: Vzdělanostní struktura obyvatelstva v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001

	obyvatelstvo 15 a více let	v tom podle stupně ukončeného vzdělání							syntetický ukazatel vzdělanosti
		bez vzdělání	základní a neukončené základní	vyučení a střední odborné bez maturity	úplné střední s maturitou	vyšší odborné a nástavbové	vysokoškolské	nezjištěné	
Bohuslavice	385	-	121	148	82	10	24	-	2,05
Brníčko	505	4	143	246	77	7	19	9	1,91
Drozdov	293	4	84	147	41	4	9	4	1,87
Dubicko	866	1	229	353	195	26	58	4	2,11
Horní Studénky	290	3	83	122	61	8	10	3	1,98
Hoštejn	342	1	73	143	97	10	14	4	2,15
Hrabová	460	2	142	207	88	10	10	1	1,93
Hynčína	178	2	82	59	19	4	10	2	1,74
Jedlí	586	2	164	273	109	6	28	4	1,99
Jestřebí	465	1	155	212	76	7	12	2	1,88
Kamenná	481	3	166	211	79	6	11	5	1,84
Kolšov	635	1	175	293	131	21	14	-	2,00
Kosov	222	1	63	96	45	4	12	1	2,03
Lesnice	476	-	133	225	96	6	13	3	1,98
Leština	1 019	-	261	460	228	24	45	1	2,08
Lukavice	761	4	268	316	124	15	21	13	1,84
Nemile	470	3	119	215	89	17	22	5	2,03
Postřelmov	2 658	10	607	1 138	664	64	161	14	2,15
Postřelmůvek	287	1	78	130	61	3	11	3	2,00
Rájec	374	-	110	184	61	4	12	3	1,93
Rohle	550	7	205	228	75	6	16	13	1,76
Rovensko	587	-	142	245	158	18	23	1	2,13
Svébohov	360	1	98	143	86	11	18	3	2,08
Štítý	1 657	9	554	695	298	30	58	13	1,91
Vyšehoří	167	1	41	68	48	6	3	-	2,10
Zábřeh	12 068	27	2 716	4 718	3 098	490	928	91	2,21
Zborov	182	-	65	74	36	3	4	-	1,90
Zvole	635	1	173	281	131	9	37	3	2,05
SO ORP Zábřeh	27 959	89	7 250	11 630	6 353	829	1 603	205	2,09

Zdroj: SLDB 2001. Okres Šumperk. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty.

Tab. 9: Struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva dle odvětví v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001

	ekonomicky aktivní obyvatelstvo celkem	z toho							
		primér		sekundér		terciér		nezjištěno	
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Bohuslavice	227	39	17,2	133	58,6	52	22,9	3	1,3
Brníčko	282	22	7,8	140	49,6	109	38,7	11	3,9
Drozdov	174	19	10,9	83	47,7	63	36,2	9	5,2
Dubicko	542	79	14,6	274	50,6	163	30,1	26	4,8
Horní Studénky	185	22	11,9	99	53,5	47	25,4	17	9,2
Hoštejn	206	14	6,8	90	43,7	91	44,2	11	5,3
Hrabová	263	36	13,7	144	54,8	74	28,1	9	3,4
Hynčína	84	21	25,0	30	35,7	16	19,0	17	20,2
Jedlí	349	64	18,3	162	46,4	89	25,5	34	9,7
Jestřebí	255	23	9,0	153	60,0	70	27,5	9	3,5
Kamenná	292	15	5,1	206	70,5	46	15,8	25	8,6
Kolšov	385	13	3,4	187	48,6	143	37,1	42	10,9
Kosov	132	15	11,4	58	43,9	55	41,7	4	3,0
Lesnice	300	20	6,7	162	54,0	79	26,3	39	13,0
Leština	605	50	8,3	338	55,9	191	31,6	26	4,3
Lukavice	485	50	10,3	306	63,1	104	21,4	25	5,2
Nemile	272	12	4,4	143	52,6	107	39,3	10	3,7
Postřelmov	1 615	57	3,5	845	52,3	592	36,7	121	7,5
Postřelmůvek	164	10	6,1	92	56,1	57	34,8	5	3,0
Rájec	206	16	7,8	119	57,8	60	29,1	11	5,3
Rohle	291	56	19,2	119	40,9	88	30,2	28	9,6
Rovensko	353	32	9,1	176	49,9	122	34,6	23	6,5
Svébohov	213	19	8,9	100	46,9	72	33,8	22	10,3
Štítý	1 000	91	9,1	511	51,1	330	33,0	68	6,8
Vyšehoří	98	11	11,2	46	46,9	40	40,8	1	1,0
Zábřeh	7 422	211	2,8	3 257	43,9	3 351	45,1	603	8,1
Zborov	113	12	10,6	60	53,1	39	34,5	2	1,8
Zvole	372	31	8,3	203	54,6	121	32,5	17	4,6
SO ORP Zábřeh	16 885	1 060	6,3	8 236	48,8	6 371	37,7	1 218	7,2

Zdroj: SLDB 2001. Okres Šumperk. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty.

Příloha č. 11

Tab. 10: Míra ekonomické aktivity obyvatelstva v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991 a 2001

	rok 1991			rok 2001		
	ekonomicky aktivní celkem	počet obyvatel 15+	míra ekonomické aktivity (%)	ekonomicky aktivní celkem	počet obyvatel 15+	míra ekonomické aktivity (%)
Bohuslavice	224	337	66,47	227	385	58,96
Brníčko	288	487	59,14	282	505	55,84
Drozdov	192	284	67,61	174	293	59,39
Dubicko	532	744	71,51	542	866	62,59
Horní Studénky	159	277	57,40	185	290	63,79
Hoštejn	223	319	69,91	206	342	60,23
Hrabová	309	476	64,92	263	460	57,17
Hynčína	103	176	58,52	84	178	47,19
Jedlí	364	556	65,47	349	586	59,56
Jestřebí	256	425	60,24	255	465	54,84
Kamenná	342	491	69,65	292	481	60,71
Kolšov	367	560	65,54	385	635	60,63
Kosov	126	210	60,00	132	222	59,46
Lesnice	253	403	62,78	300	476	63,03
Leština	608	929	65,45	605	1 019	59,37
Lukavice	509	716	71,09	485	761	63,73
Nemile	242	406	59,61	272	470	57,87
Postřelmov	1 726	2 430	71,03	1 615	2 658	60,76
Postřelmůvek	159	257	61,87	164	287	57,14
Rájec	237	361	65,65	206	374	55,08
Rohle	336	539	62,34	291	550	52,91
Rovensko	351	541	64,88	353	587	60,14
Svébohov	195	325	60,00	213	360	59,17
Štíty	1 116	1 497	74,55	1 000	1 657	60,35
Vyšehoří	81	133	60,90	98	167	58,68
Zábřeh	8 135	11428	71,18	7 422	12 068	61,50
Zborov	100	183	54,64	113	182	62,09
Zvole	345	535	64,49	372	635	58,58
SO ORP Zábřeh	17 878	26 025	68,70	16 885	27 959	60,39

Zdroj: SLDB 1991: Okres Šumperk. Okresní statistická správa v Šumperku, 1993; SLDB 2001. Okres Šumperk. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty.

Tab. 11: Nezaměstnanost v obcích SO ORP Zábřeh k 31. 12. v letech 2005 a 2010

obec	12/2005				12/2010			
	míra nezaměstnanosti	dosažitelní uchazeči	EAO	volná místa	míra nezaměstnanosti	dosažitelní uchazeči	EAO	volná místa
Bohuslavice	15,0	34	227	1	14,5	33	227	0
Brníčko	14,5	41	282	0	17,0	48	282	0
Drozdov	8,6	15	174	0	10,9	19	174	0
Dubicko	9,0	49	542	4	11,1	60	542	0
Horní Studénky	7,0	13	185	0	6,5	12	185	0
Hoštejn	10,2	21	206	0	18,0	37	206	0
Hrabová	13,3	35	263	4	12,2	32	263	1
Hynčína	25,0	21	84	0	22,6	19	84	0
Jedlí	6,3	22	349	2	10,0	35	349	3
Jestřebí	22,4	57	255	0	23,1	59	255	0
Kamenná	22,6	66	292	5	16,4	48	292	0
Kolšov	14,3	55	385	0	11,2	43	385	0
Kosov	20,5	27	132	0	27,3	36	132	0
Lesnice	12,7	38	300	11	14,3	43	300	10
Leština	13,1	79	605	9	12,9	78	605	2
Lukavice	14,0	68	485	1	25,4	75	295	0
Nemile	12,5	34	272	1	18,6	219	1 176	18
Postřelmov	12,9	209	1 615	7	13,7	222	1 615	1
Postřelmůvek	9,8	16	164	0	16,5	27	164	0
Rájec	16,0	33	206	2	12,1	25	206	0
Rohle	21,3	62	291	0	27,1	79	291	0
Rovensko	13,9	49	353	3	17,3	61	353	0
Svébohov	11,7	25	213	4	12,2	26	213	0
Štíty	10,9	109	1 000	4	10,8	108	1 000	5
Vyšehoří	19,4	19	98	0	11,2	11	98	1
Zábřeh	13,3	986	7 422	66	12,6	934	7 422	33
Zborov	16,8	19	113	0	15,0	17	113	0
Zvole	15,9	59	372	1	11,3	42	372	0
SO ORP Zábřeh	13,4	2 261	16 885	125	13,9	2 448	17 599	74

Zdroj: <http://portal.mpsv.cz>; vlastní výpočty a zpracování.

Tab. 12: Vývoj nezaměstnanosti v obcích SO ORP Zábřeh v letech 2001–2010

obec	míra nezaměstnanosti (%)									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bohuslavice	12,5	12,5	13,7	12,8	15,0	12,3	8,8	6,6	14,5	14,5
Brníčko	15,8	14,4	14,5	15,2	14,5	11,7	10,6	11,3	13,5	17
Drozdov	16,0	13,8	13,2	13,2	8,6	9,8	10,3	9,2	13,2	10,9
Dubicko	10,5	11,1	8,1	9,8	9,0	6,8	4,6	7,9	11,8	11,1
Horní Studénky	9,8	8,2	9,7	9,7	7,0	4,9	2,2	3,2	9,2	6,5
Hoštejn	15,7	14,2	10,2	11,7	10,2	9,2	7,8	6,3	18,9	18
Hrabová	10,5	10,5	10,3	11,8	13,3	5,7	4,9	5,3	13,7	12,2
Hynčina	25,3	32,9	26,2	23,8	25,0	25,0	17,9	23,8	25	22,6
Jedlí	8,1	7,2	8,6	8,3	6,3	4,6	3,2	2,9	8,6	10
Jestřebí	16,7	19,6	20,4	21,2	22,4	21,2	12,9	10,6	22,4	23,1
Kamenná	21,2	21,8	20,9	22,6	22,6	14,0	12,7	8,6	22,3	16,4
Kolšov	12,2	10,6	12,7	12,2	14,3	11,9	8,3	7,5	9,9	11,2
Kosov	15,3	16,8	17,4	19,7	20,5	15,9	14,4	15,2	22,7	27,3
Lesnice	12,8	14,8	12,0	12,0	12,7	11,7	7,3	6,0	13,3	14,3
Leština	11,4	12,0	9,9	11,6	13,1	9,1	8,3	8,6	14,7	12,9
Lukavice	11,7	13,2	14,2	12,8	14,0	10,1	6,4	5,4	14,2	13,2
Nemile	10,6	10,6	12,9	11,4	12,5	8,1	4,0	6,6	14,3	16,9
Postřelmov	11,0	11,9	12,1	13,3	12,9	11,1	7,4	7,4	13,6	20
Postřelmůvek	9,2	7,2	5,5	9,8	9,8	8,5	11,0	7,9	15,2	13,7
Rájec	7,1	6,6	7,8	7,8	16,0	15,0	6,3	8,7	14,6	16,5
Rohle	21,3	27,0	24,7	25,8	21,3	17,2	12,4	13,4	28,2	27,1
Rovensko	12,6	9,4	12,5	11,9	13,9	11,9	7,9	8,2	15,6	17,7
Svébohov	9,9	7,4	7,0	9,4	11,7	8,5	7,5	3,8	10,3	20
Štítý	8,8	9,9	9,6	11,4	10,9	10,9	8,0	7,8	10,8	11,8
Vyšehoří	6,1	9,2	14,3	11,2	19,4	9,2	8,2	2,0	10,2	11,2
Zábřeh	12,2	11,6	11,7	12,7	13,3	10,5	7,3	7,0	12,8	12,6
Zborov	11,2	12,1	13,3	14,2	16,8	11,5	8,8	10,6	11,5	15
Zvole	12,5	9,9	12,6	10,5	15,9	8,9	5,4	7,8	14,8	11,3
SO ORP Zábřeh	12,1	12,0	12,0	12,8	13,4	10,6	7,6	7,4	13,6	13,4

Zdroj: <http://portal.mpsv.cz>.

Tab. 13: Půdní bilance a cena zemědělské půdy v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2010

obec	půdní bilance (ha)				cena zemědělské půdy (Kč/m ²)	
	celková výměra	zemědělská půda		nezemědělská půda		
		abs.	z toho orná půda	abs.		z toho lesy
Bohuslavice	397	346	257	51	10	9,30
Brníčko	848	426	221	422	367	4,73
Drozdov	1 370	653	605	717	71	2,21
Dubicko	783	402	183	381	901	9,19
Horní Studénky	724	499	232	225	163	2,03
Hoštejn	183	90	8	93	52	2,10
Hrabová	811	333	253	478	401	6,15
Hynčina	2544	610	226	1 934	1 827	2,11
Jedlí	993	695	288	298	215	2,45
Jestřebí	869	500	284	369	306	4,91
Kamenná	512	144	109	368	341	4,29
Kolšov	381	164	132	217	193	6,67
Kosov	547	300	121	247	209	2,61
Lesnice	733	295	211	438	329	5,78
Leština	525	444	290	81	6	3,52
Lukavice	1 122	718	503	404	291	10,93
Nemile	553	227	140	326	255	4,61
Postřelmov	955	789	704	166	8	7,06
Postřelmůvek	402	264	186	138	111	5,90
Rájec	491	315	255	176	107	7,40
Rohle	1 856	909	612	947	855	7,74
Rovensko	742	552	471	190	130	7,60
Svébohov	614	368	217	246	202	2,56
Štítý	2 992	1 677	1 065	1 315	1 033	2,46
Vyšehoří	347	192	82	155	126	4,31
Zábřeh	3 458	1 783	1 158	1 675	1 031	7,00
Zborov	316	216	116	103	75	2,02
Zvole	658	460	281	198	130	6,19
SO ORP Zábřeh	26 726	14 371	9 210	12 358	9 745	5,14

Zdroj: http://www.farmy.cz/cena_pudy.php;http://www.czso.cz/lexikon/mos_vdb.nsf/okresy/CZ0715.

Tab. 14: Bilance dojížděky do zaměstnání obyvatel obcí SO ORP Zábřeh v roce 2001

obec	počet zaměstnaných v obci	míra vyjížděky (%)	dojíždějící	vyjíždějící	saldo dojížděky	počet vyjíždějících do Zábřehu ⁴²
Bohuslavice	203	84,7	20	172	-152	13
Brníčko	247	83,0	33	205	-172	52
Drozdov	151	84,8	11	128	-117	74
Dubicko	502	62,0	198	311	-113	63
Horní Studénky	166	81,9	14	136	-122	30
Hoštejn	179	69,3	47	124	-77	62
Hrabová	242	74,4	215	180	35	43
Hynčina	71	71,8	4	51	-47	16
Jedlí	319	64,9	73	207	-134	75
Jestřebí	221	77,8	27	172	-145	104
Kamenná	254	34,6	103	88	15	0
Kolšov	352	86,1	17	303	-286	48
Kosov	111	81,1	5	90	-85	51
Lesnice	264	81,1	7	214	-207	91
Leština	543	79,7	77	433	-356	198
Lukavice	444	56,5	343	251	92	56
Nemile	248	80,2	48	199	-151	145
Postřelmov	1 440	55,8	576	804	-228	291
Postřelmuve k	155	88,4	13	137	-124	60
Rájec	198	85,9	30	170	-140	82
Rohle	242	71,5	23	173	-150	18
Rovensko	312	77,2	29	241	-212	132
Svébohov	194	80,9	58	157	-99	87
Štítý	918	33,9	365	311	54	42
Vyšehoří	89	86,5	7	77	-70	29
Zábřeh	6 652	33,1	3 001	2 202	799	-
Zborov	96	89,6	1	86	-85	13
Zvole	334	79,6	33	266	-233	75
SO ORP Zábřeh	15 147	52,1	5 378	7 888	-2 510	1 950

Zdroj: SLDB 2001. *Dojížděka do zaměstnání a škol*. Okres Šumperk. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty.

⁴² Pozn.: tučně zvýrazněno, pokud se zároveň jedná o hlavní směr vyjížděky

Příloha č. 16

Tab. 15: Obce SO ORP Zábřeh podle pracovní funkce v roce 2001

obec	počet zaměstnaných	obsazená pracovní místa		index pracovní funkce	kategorie obce
		celkem	na 1 000 zaměstnaných osob		
Bohuslavice	203	51	251,2	0,25	výrazně obytná
Brníčko	247	75	303,6	0,30	obytná
Drozdov	151	34	225,2	0,23	výrazně obytná
Dubicko	502	389	774,9	0,77	pracovně obytná
Horní Studénky	166	44	265,1	0,27	obytná
Hoštejn	179	102	569,8	0,57	obytně pracovní
Hrabová	242	277	1 144,6	1,14	pracovní
Hynčina	71	24	338,0	0,34	obytná
Jedlí	319	185	579,9	0,58	obytně pracovní
Jestřebí	221	76	343,9	0,34	obytná
Kamenná	254	269	1 059,1	1,06	pracovní
Kolšov	352	66	187,5	0,19	výrazně obytná
Kosov	111	26	234,2	0,23	výrazně obytná
Lesnice	264	57	215,9	0,22	výrazně obytná
Leština	543	187	344,4	0,35	obytná
Lukavice	444	536	1 207,2	1,21	pracovní
Nemile	248	97	391,1	0,39	obytná
Postřelmov	1 440	1 212	841,7	0,84	pracovně obytná
Postřelmůvek	155	31	200,0	0,20	výrazně obytná
Rájec	198	58	292,9	0,29	obytná
Rohle	242	92	380,2	0,38	obytná
Rovensko	312	100	320,5	0,32	obytná
Svébohov	194	95	489,7	0,49	obytná
Štíty	918	972	1 058,8	1,06	pracovní
Vyšehoří	89	19	213,5	0,21	výrazně obytná
Zábřeh	6 652	7 451	1 120,1	1,12	pracovní
Zborov	96	11	114,6	0,11	výrazně obytná
Zvole	334	101	302,4	0,30	obytná
SO ORP Zábřeh	15 147	12 637	834,3	-	-

Zdroj: SLDB 2001. Dojíždka do zaměstnání a škol. Okres Šumperk. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty.

Příloha č. 17

Tab. 16: Počet spojů hromadné dopravy v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2011

obec	počet spojů hromadné dopravy			
	do Zábřeha		ze Zábřeha	
	5:00-9:00	sobota	14:30-19:00	19:01-24:00
Bohuslavice	4	4	2	1
Brníčko	4	4	6	1
Drozdov	2	0	3	1
Dubicko	8	4	6	1
Horní Studénky	3	2	3	0
Hoštejn	5	9	7	2
Hrabová	8	5	4	2
Hynčina	1	0	2	0
Jedlí	4	5	5	1
Jestřebí	2	2	3	0
Kamenná	5	3	4	0
Kolšov	7	6	8	0
Kosov	6	1	4	1
Lesnice	8	7	7	2
Leština	13	4	6	1
Lukavice	18	18	13	9
Nemile	5	9	7	3
Postřelmov	21	30	25	10
Postřelmůvek	8	3	6	1
Rájec	12	2	8	3
Rohle	5	7	3	0
Rovensko	9	4	6	1
Svébohov	5	5	5	1
Štíty	4	7	7	1
Vyšehoří	8	3	7	1
Zborov	3	7	3	0
Zvole	14	3	9	4

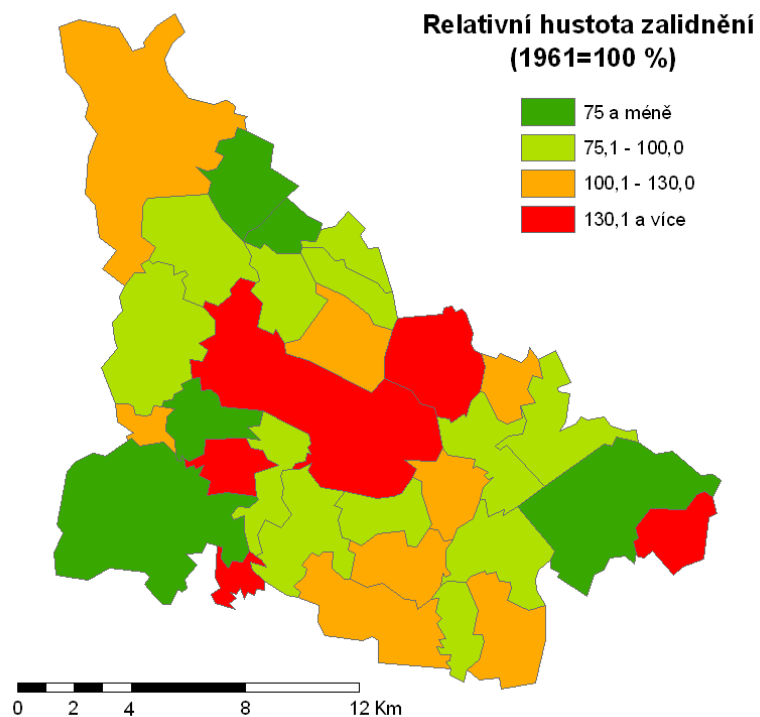
Zdroj: <http://jizdnirady.idnes.cz/vlakyautobusy/spojeni>.

Tab. 17: Syntetické indexy obcí SO ORP Zábřeh

Obec	BYT	VZD	EZ	PP	NEZ	POD	PŘI	ST	SO	KAN	VOD	PL	ZZ	SKO	HUS	INDEX
Hynčina	547,4	664,1	1090,1	724,3	-165,9	1156,5	793,2	135,8	0,0	17,7	68,0	9,3	0,0	0,0	6,5	5046,96
Kosov	682,5	775,4	1129,3	585,5	363,6	1796,6	458,3	301,9	56,6	0,0	87,4	5,3	0,0	0,0	40,7	6283,22
Postřelmůvek	307,3	765,1	958,4	401,1	1497,7	1319,9	390,6	362,3	113,1	29,5	102,0	5,3	0,0	0,0	66,8	6319,11
Rohle	314,3	673,3	1157,0	796,8	281,8	1253,4	438,1	452,8	56,6	0,0	85,6	1,1	323,1	560,0	28,2	6422,10
Drozdov	614,0	716,8	806,0	538,7	1590,9	1299,3	531,1	241,5	0,0	167,1	89,6	6,2	0,0	0,0	19,5	6620,75
Kamenná	0,0	705,5	972,3	1728,9	804,5	895,6	413,9	573,6	169,7	0,0	107,3	2,8	0,0	560,0	88,7	7022,86
Jestřebí	1066,4	720,7	976,9	709,4	440,9	1691,2	438,4	226,4	113,1	0,0	94,6	81,8	0,0	560,0	50,0	7169,87
Vyšehoří	758,9	804,1	1136,3	469,8	1631,8	1438,5	339,9	377,4	84,8	17,3	87,4	4,1	0,0	0,0	44,7	7195,03
Rájec	886,5	737,5	1321,0	526,9	1247,7	1064,0	415,0	935,8	113,1	0,0	101,2	181,3	0,0	0,0	75,4	7605,50
Kolšov	701,3	766,9	893,8	422,9	1565,9	1291,8	349,2	498,1	282,8	86,5	108,1	9,4	0,0	560,0	155,4	7692,08
Bohuslavice	976,6	784,0	990,8	543,3	1370,5	1170,4	497,4	181,1	56,6	218,6	108,1	217,4	0,0	560,0	93,2	7768,08
Zborov	1888,9	727,3	1004,6	407,5	1313,6	1185,1	688,6	271,7	254,5	0,0	81,4	3,8	0,0	0,0	52,6	7879,59
Svébohov	360,6	793,8	1115,5	880,1	1595,5	1196,1	399,6	483,0	226,3	15,7	84,1	117,8	0,0	560,0	56,3	7884,42
Jedlí	153,6	761,8	1041,6	1013,1	2190,9	926,1	378,6	407,5	226,3	0,0	85,7	9,3	215,4	560,0	56,4	8026,41
Horní Studénky	446,2	757,2	951,5	560,0	2250,0	1349,0	587,7	196,2	226,3	0,0	78,6	56,8	0,0	560,0	37,6	8057,17
Leština	247,3	794,8	1057,7	676,8	1484,1	1189,8	603,3	679,2	339,4	171,8	107,7	109,2	0,0	560,0	188,1	8209,19
Brničko	932,3	729,5	1242,5	641,5	1213,6	1314,6	411,8	649,1	396,0	13,6	88,6	3,7	0,0	560,0	57,1	8253,87
Hoštejn	711,2	823,3	1200,9	1029,8	1400,0	1074,3	413,1	528,3	537,4	201,4	104,9	2,5	0,0	560,0	193,6	8780,73
Rovensko	1630,7	815,9	1147,8	656,8	1290,9	1571,4	425,5	498,1	113,1	10,6	101,9	1,2	0,0	560,0	77,7	8901,71
Zvole	969,8	785,0	1113,2	614,5	1543,2	1430,1	529,7	1177,4	169,7	85,6	103,1	198,2	215,4	560,0	93,5	9588,27
Dubicko	539,5	808,4	937,6	1301,6	1836,4	1446,5	579,5	618,9	226,3	50,6	104,4	199,5	323,1	560,0	107,2	9639,48
Lukavice	173,0	704,3	884,5	1956,4	1561,4	935,0	590,8	890,6	989,9	26,2	100,5	201,4	107,7	560,0	65,8	9747,32
Lesnice	1554,1	756,3	1115,5	509,8	1515,9	1458,3	1075,4	543,4	452,5	0,0	98,6	54,9	0,0	560,0	62,6	9757,35
Nemile	1824,2	777,3	1124,7	731,5	1581,8	1531,2	383,6	528,3	650,5	28,5	99,4	99,4	0,0	560,0	82,2	10002,69
Hrabová	1628,1	740,2	1157,0	1863,3	1747,7	1705,9	1032,4	422,6	169,7	183,5	103,3	0,0	107,7	560,0	54,1	11475,54
Štítý	1116,7	729,6	988,5	1733,3	1631,8	1417,2	731,5	1343,4	650,5	52,0	93,0	84,1	430,8	560,0	53,4	11615,60
Postřelmov	392,3	822,0	988,5	1412,3	1354,5	1561,4	632,6	2218,9	2262,6	207,1	106,9	145,7	969,2	560,0	266,7	13900,79
Zábřeh	656,8	844,1	956,1	1821,5	1556,8	1696,1	886,8	6656,6	5062,6	177,0	107,3	147,2	2907,7	2800,0	331,6	26608,19
SO ORP Zábřeh	700	800	1000	1400	1500	1500	700	800	500	100	100	100	200	500	100	10000

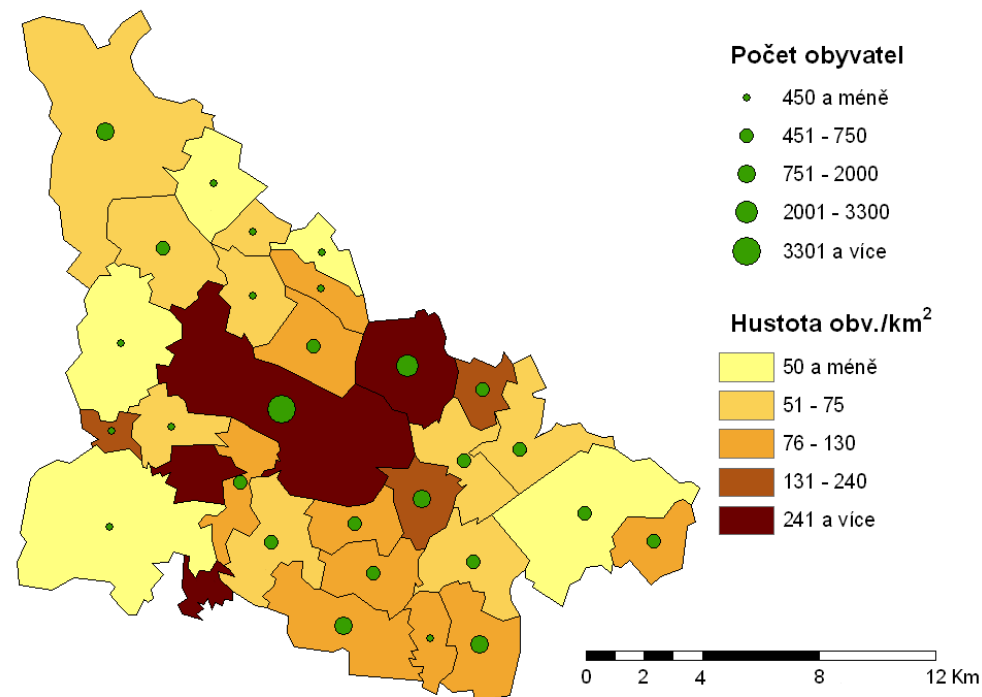
Zdroj: <http://vdb.czso.cz>; <http://portal.mpsv.cz>; <http://jizdnirady.idnes.cz/vlakyaubusy/spojeni>; vlastní výpočty a zpracování

Příloha č. 19

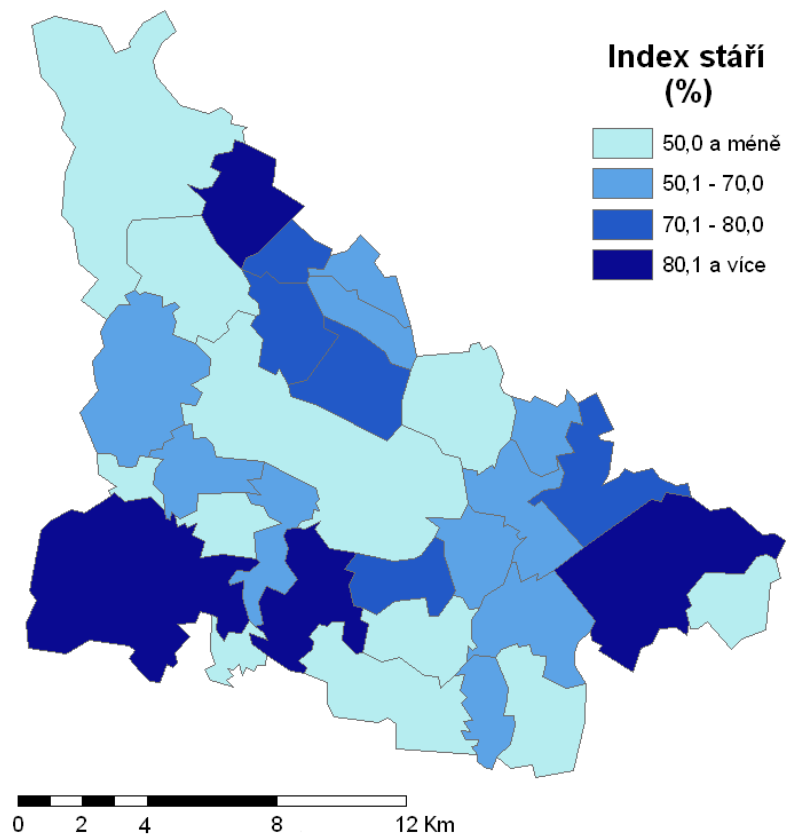
Obr. 1: Srovnání hustoty zalidnění v SO ORP Zábřeh v letech 1961 a 2001
Zdroj: *Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005 – I. Díl.*
ČSÚ Praha, 2006; SLDB 2001. Okres Šumperk. ČSÚ Praha, 2003;
vlastní výpočty a zpracování.

Příloha č. 20

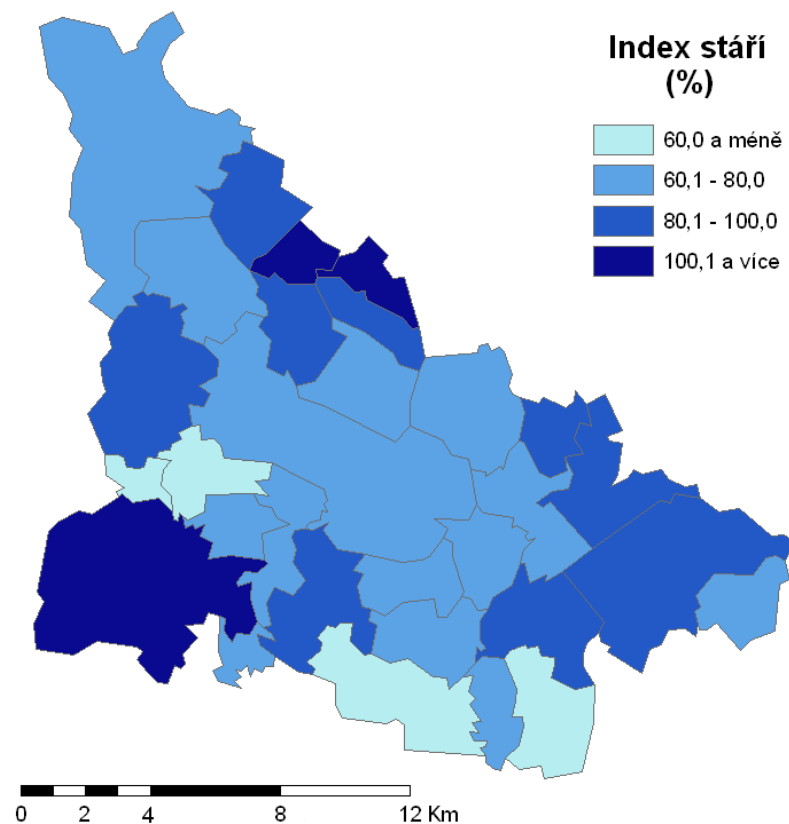
Obr. 2: Hustota zalidnění obcí SO ORP Zábřeh v roce 1991
Zdroj: *Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005 – I. Díl.*
ČSÚ Praha, 2006; <http://vdb.czso.cz>; vlastní výpočty a zpracování.

Příloha č. 21

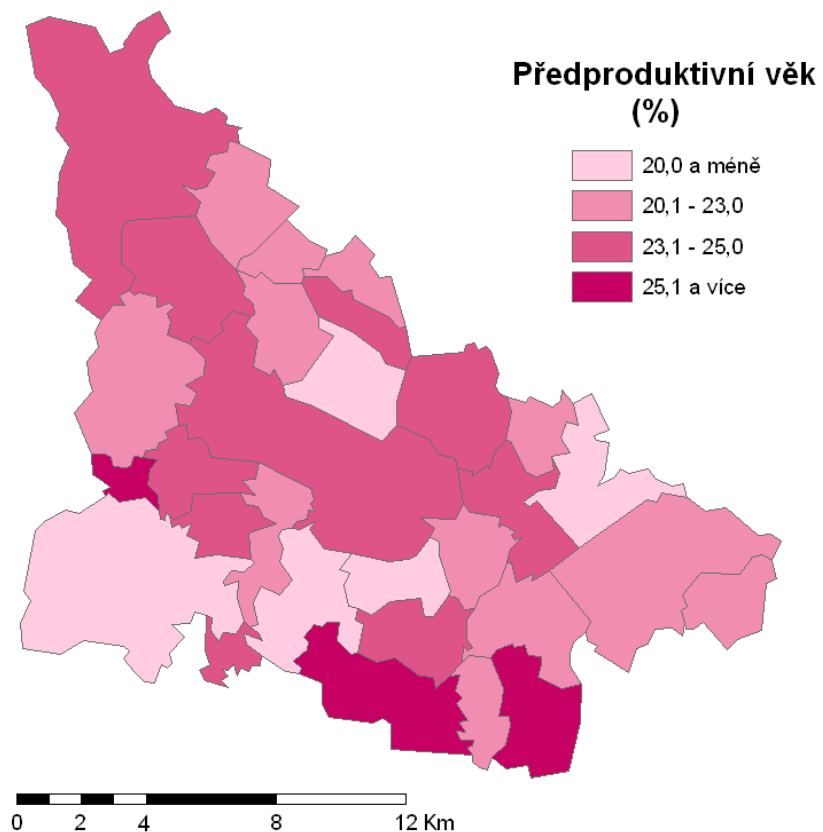
Obr. 3: Index stáří v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991
Zdroj: *SLDB 1991: Okres Šumperk*. Okresní statistická správa v Šumperku, 1993; vlastní výpočty a zpracování.

Příloha č. 22

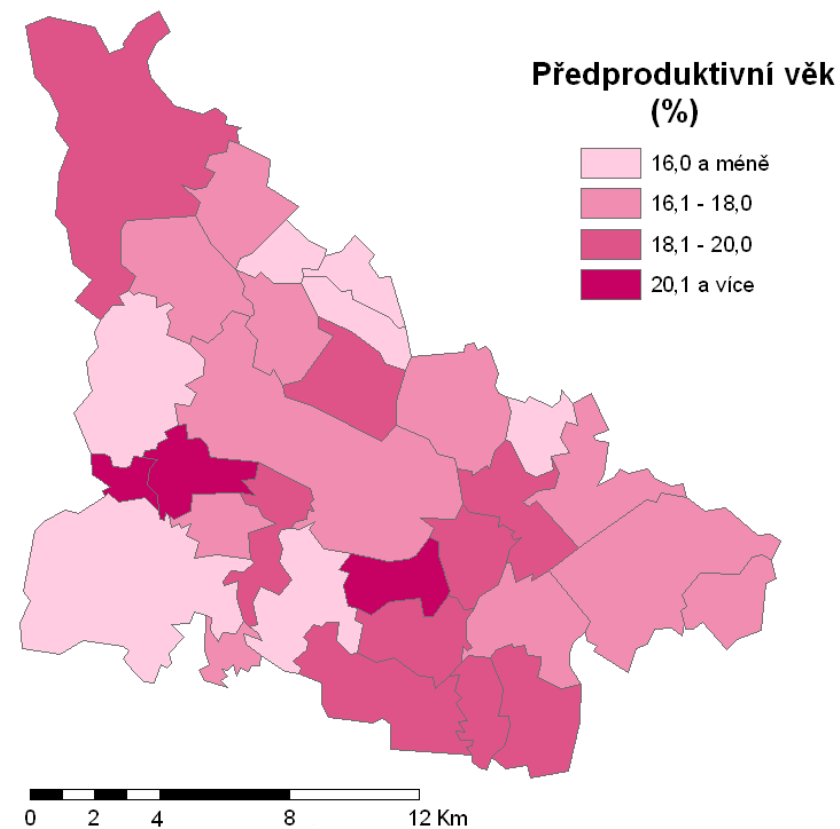
Obr. 4: Index stáří v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001
Zdroj: *SLDB 2001. Okres Šumperk*. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty a zpracování.

Příloha č. 23

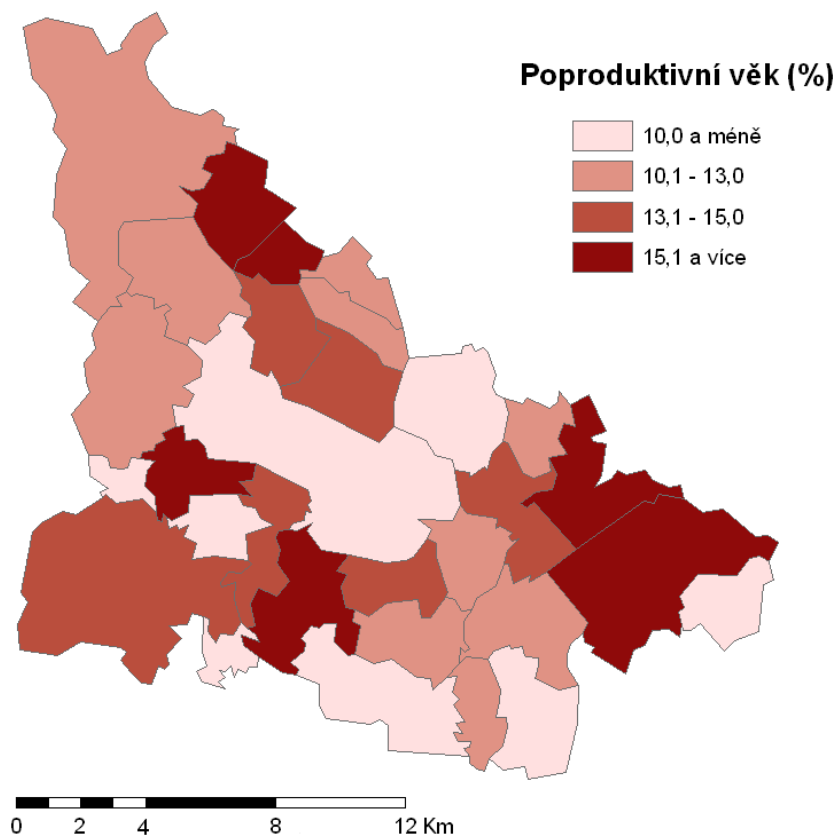
Obr. 5: Podíl obyvatel v předproduktivním věku v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991
Zdroj: *SLDB 1991: Okres Šumperk*. Okresní statistická správa v Šumperku, 1993; vlastní výpočty a zpracování.

Příloha č. 24

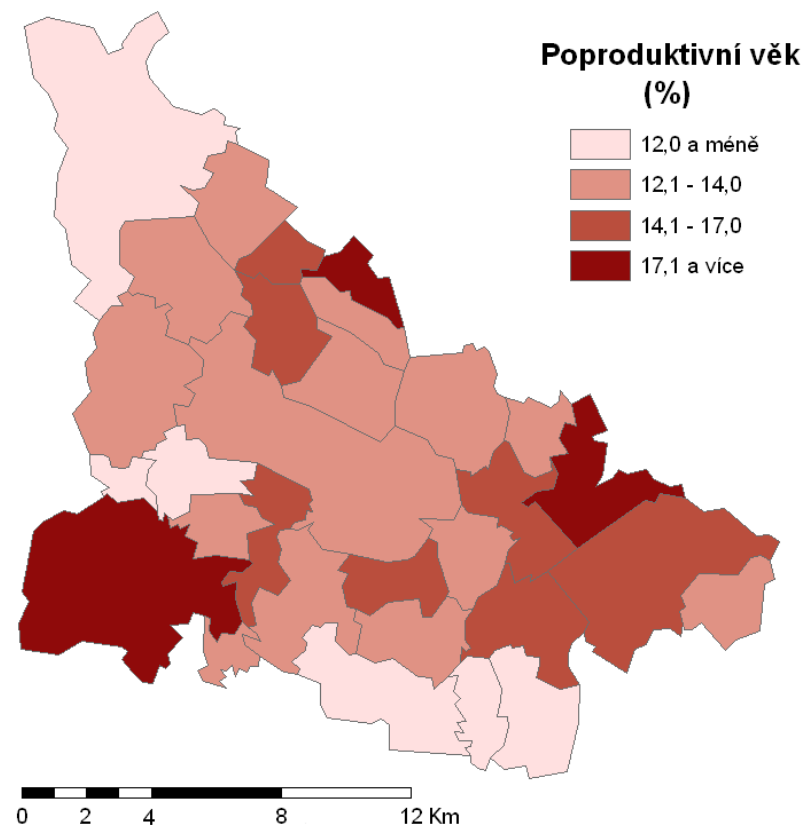
Obr. 6: Podíl obyvatel v předproduktivním věku v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001
Zdroj: *SLDB 2001. Okres Šumperk*. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty a zpracování.

Příloha č. 25

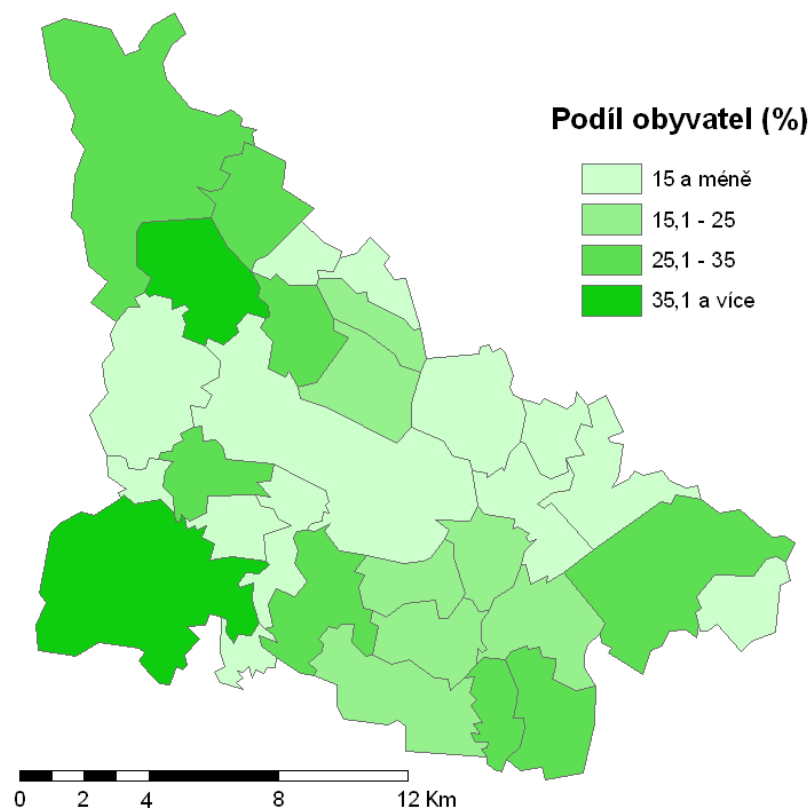
Obr. 7: Podíl obyvatel v poproduktivním věku v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991
Zdroj: *SLDB 1991: Okres Šumperk*. Okresní statistická správa v Šumperku, 1993; vlastní výpočty a zpracování.

Příloha č. 26

Obr. 8: Podíl obyvatel v poproduktivním věku v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001
Zdroj: *SLDB 2001. Okres Šumperk*. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty a zpracování.

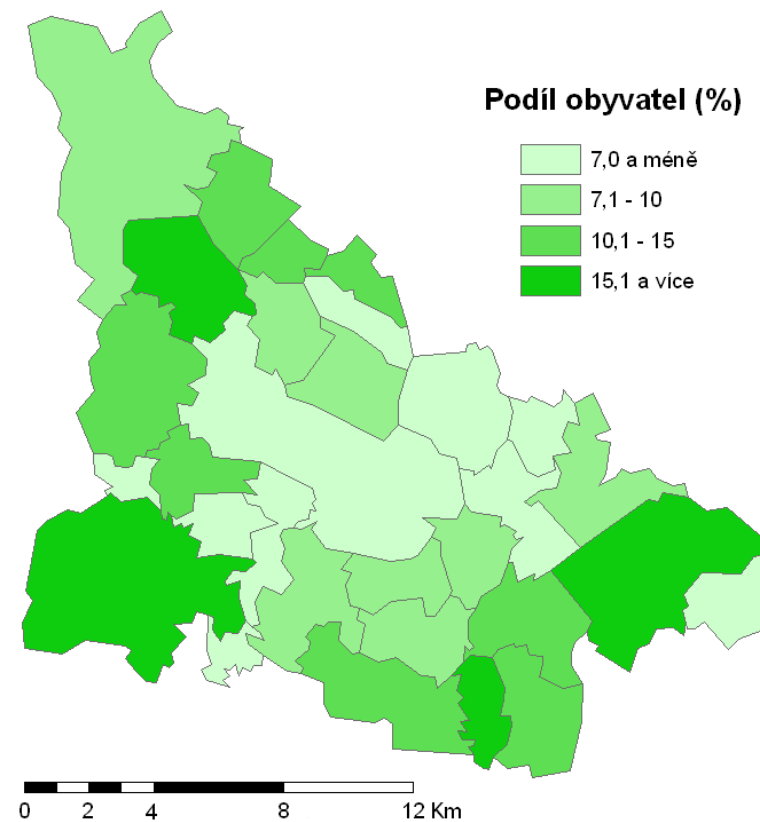
Příloha č. 27

Obr. 9: Podíl EAO v primárním sektoru v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991

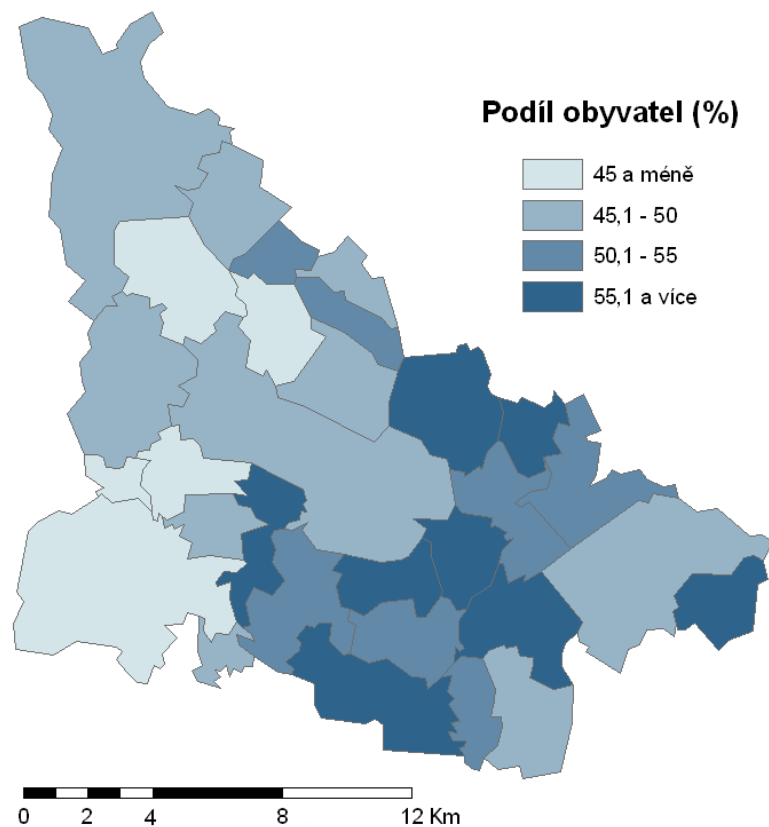
Zdroj: *SLDB 1991: Okres Šumperk*. Okresní statistická správa v Šumperku, 1993; vlastní výpočty a zpracování.

Příloha č. 28

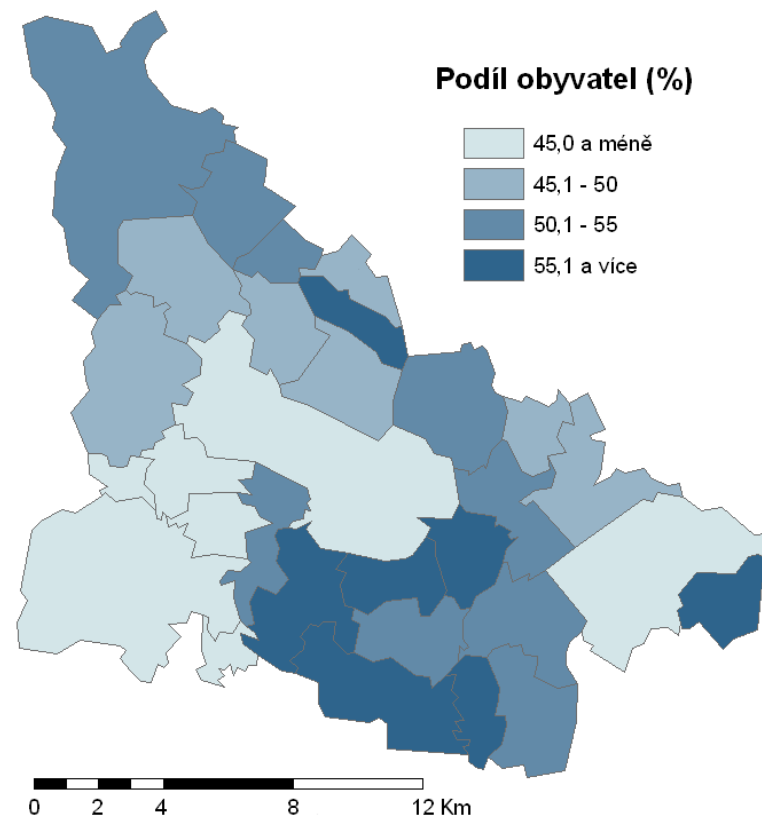

Obr. 10: Podíl EAO v primárním sektoru v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001

Zdroj: *SLDB 2001. Okres Šumperk*. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty a zpracování.

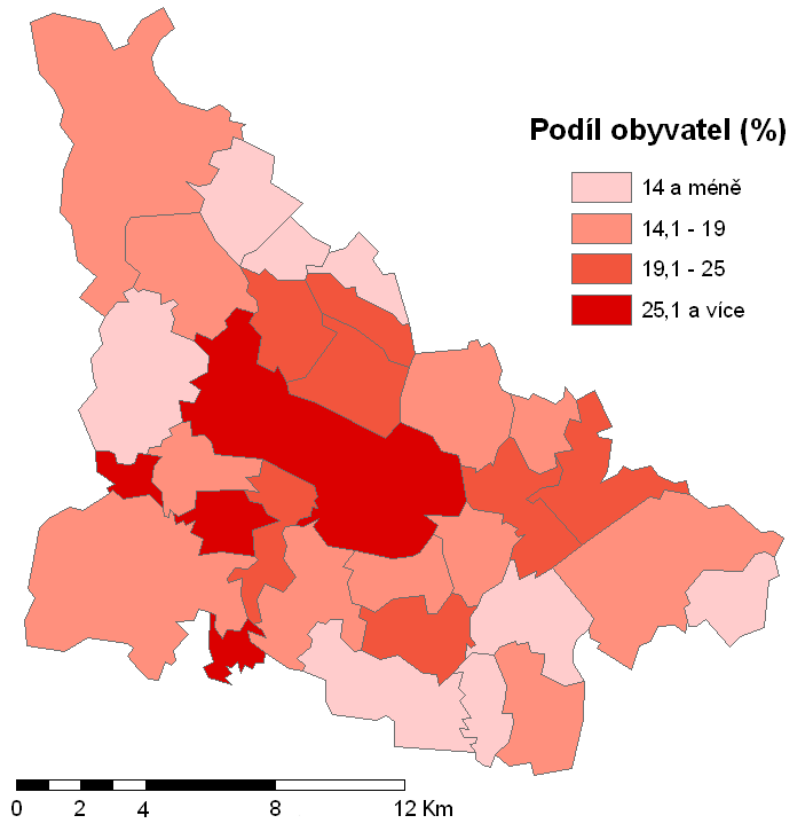

Obr. 11: Podíl EAO v sekundárním sektoru v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991
 Zdroj: *SLDB 1991: Okres Šumperk*. Okresní statistická správa v Šumperku, 1993; vlastní výpočty a zpracování.

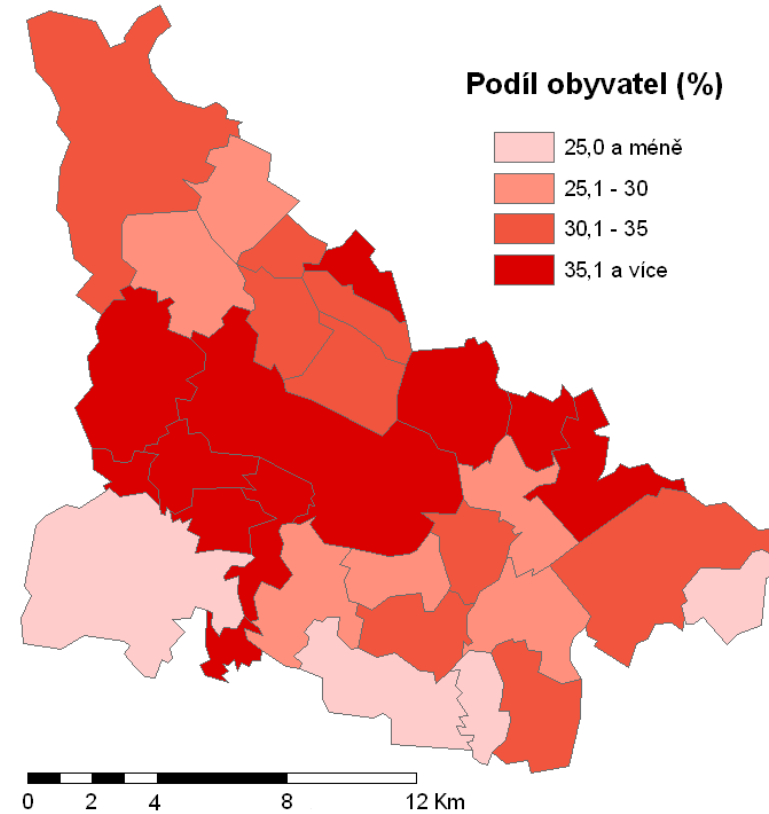

Obr. 12: Podíl EAO v sekundárním sektoru v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001
 Zdroj: *SLDB 2001. Okres Šumperk*. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty a zpracování.

Příloha č. 31

Příloha č. 32

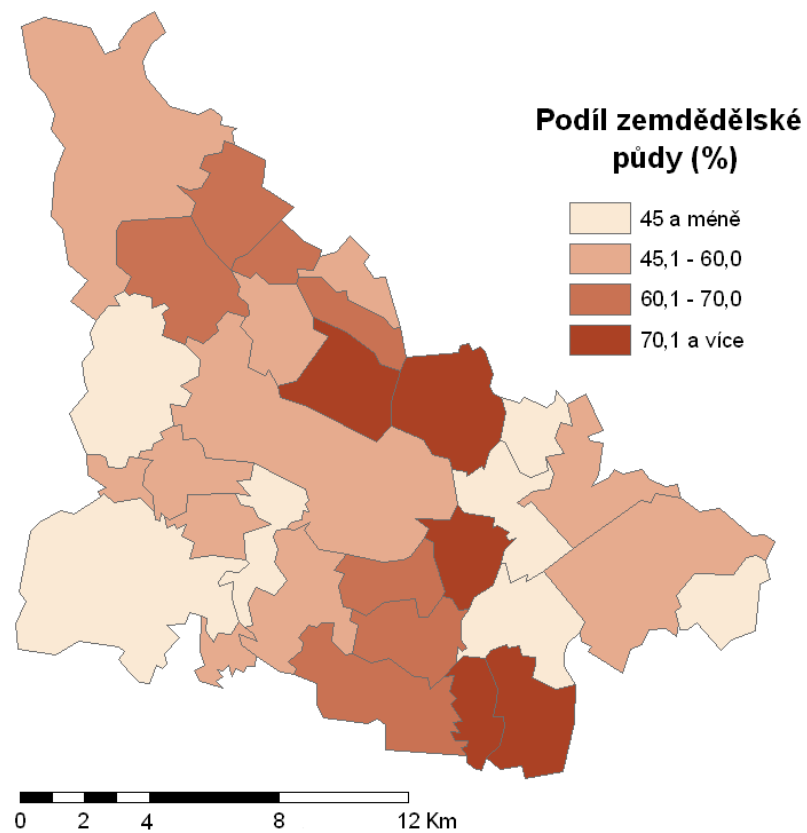
Obr. 13: Podíl EAO v terciérním sektoru v obcích SO ORP Zábřeh v roce 1991

Zdroj: *SLDB 1991: Okres Šumperk*. Okresní statistická správa v Šumperku, 1993; vlastní výpočty a zpracování.

Obr. 14: Podíl EAO v terciérním sektoru v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2001

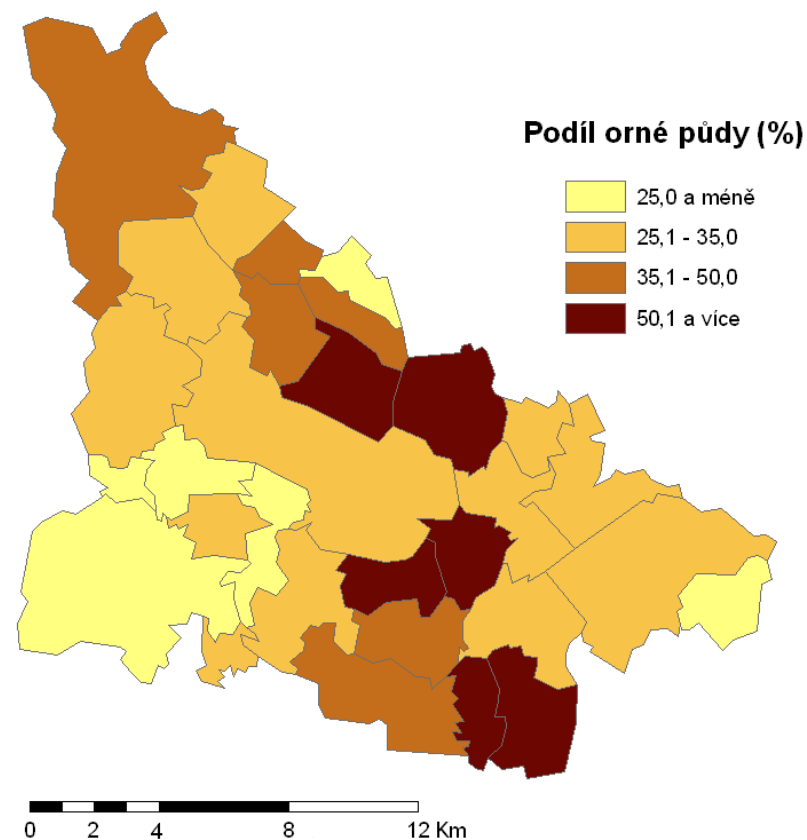
Zdroj: *SLDB 2001. Okres Šumperk*. ČSÚ Praha, 2003; vlastní výpočty a zpracování.

Příloha č. 33

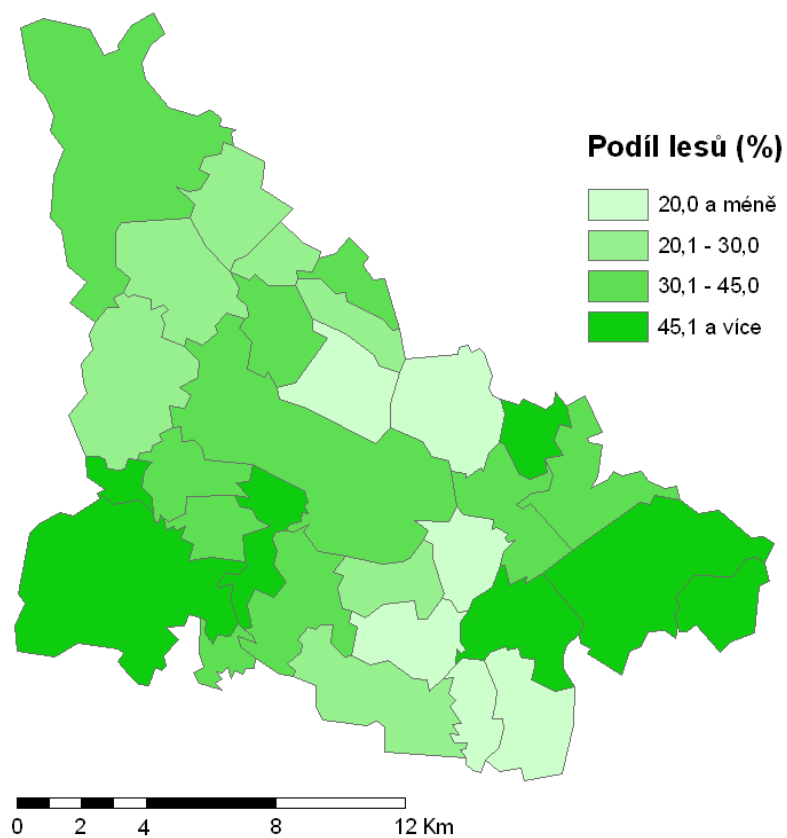
Obr 15: Podíl zemědělské půdy na celkové rozloze obcí SO ORP Zábřeh v roce 2001
Zdroj: <http://vdb.czso.cz>; vlastní zpracování.

Příloha č. 34

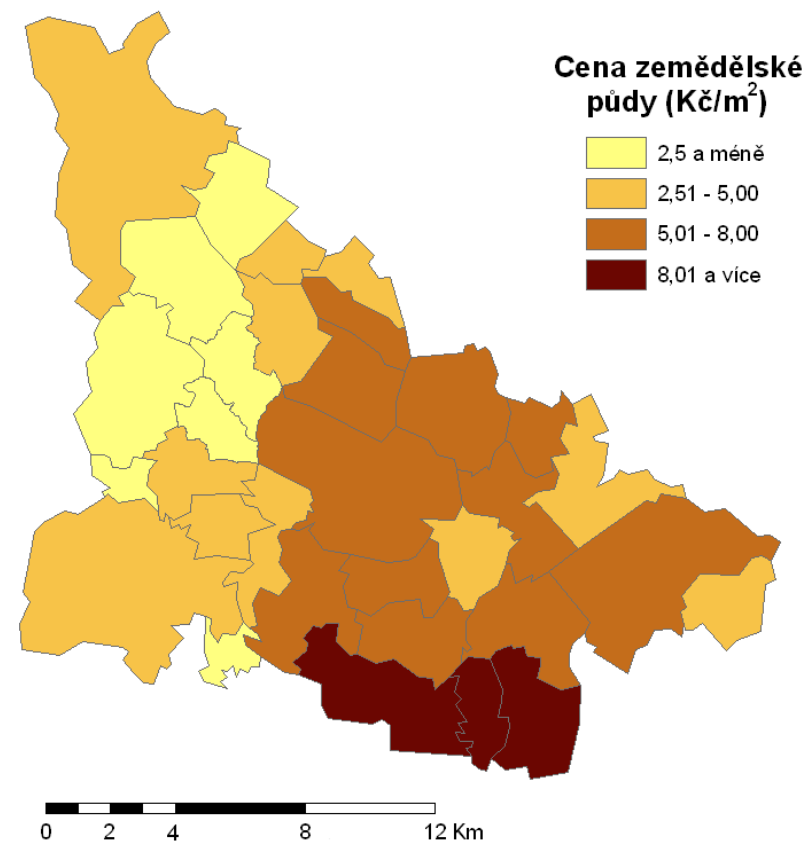
Obr. 16: Podíl orné půdy na celkové rozloze obcí SO ORP Zábřeh v roce 2010
Zdroj: <http://vdb.czso.cz>; vlastní zpracování.

Příloha č. 35

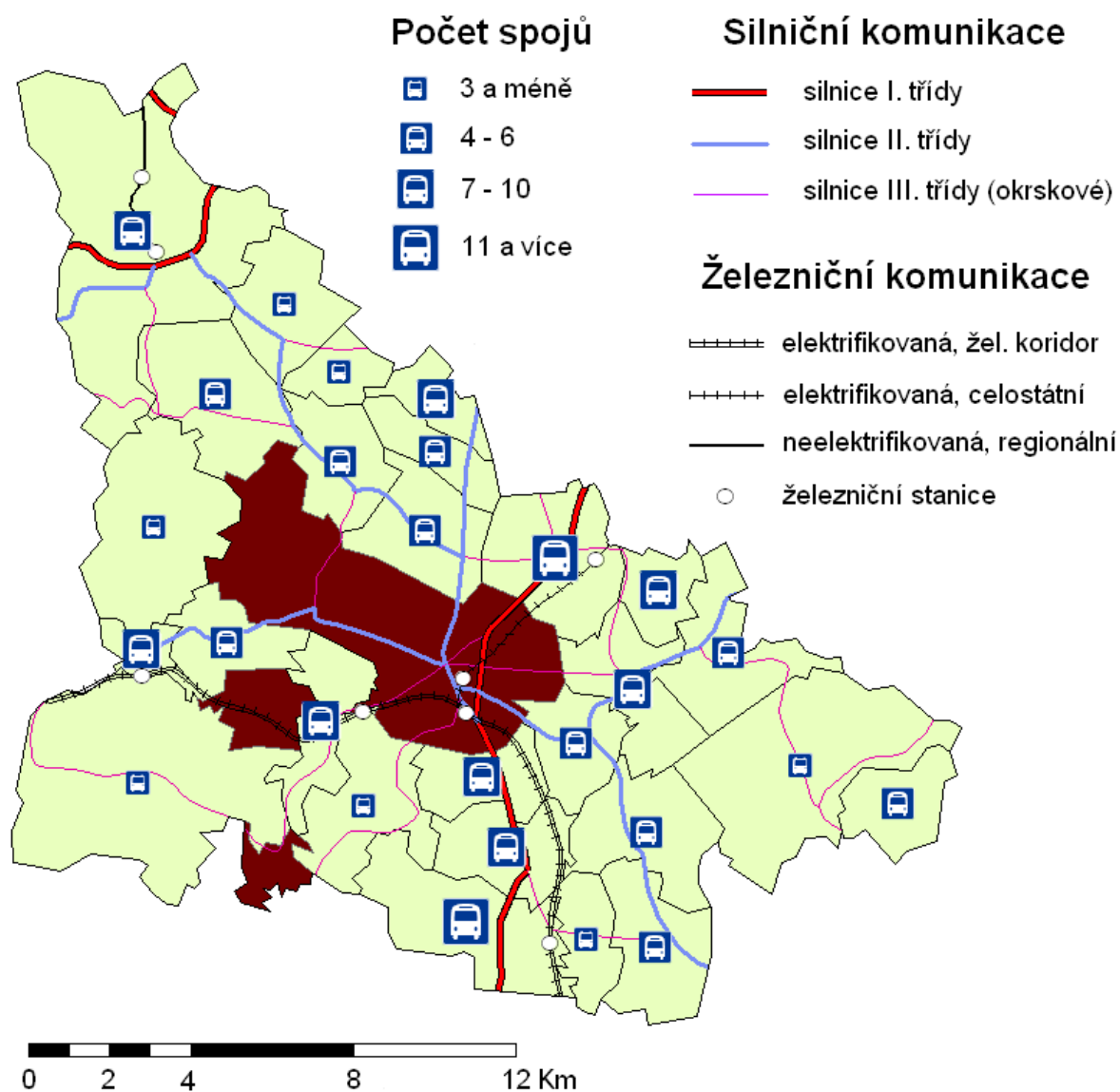

Obr. 17: Podíl lesů na celkové rozloze obcí SO ORP Zábřeh v roce 2010
Zdroj: <http://vdb.czso.cz>; vlastní zpracování.

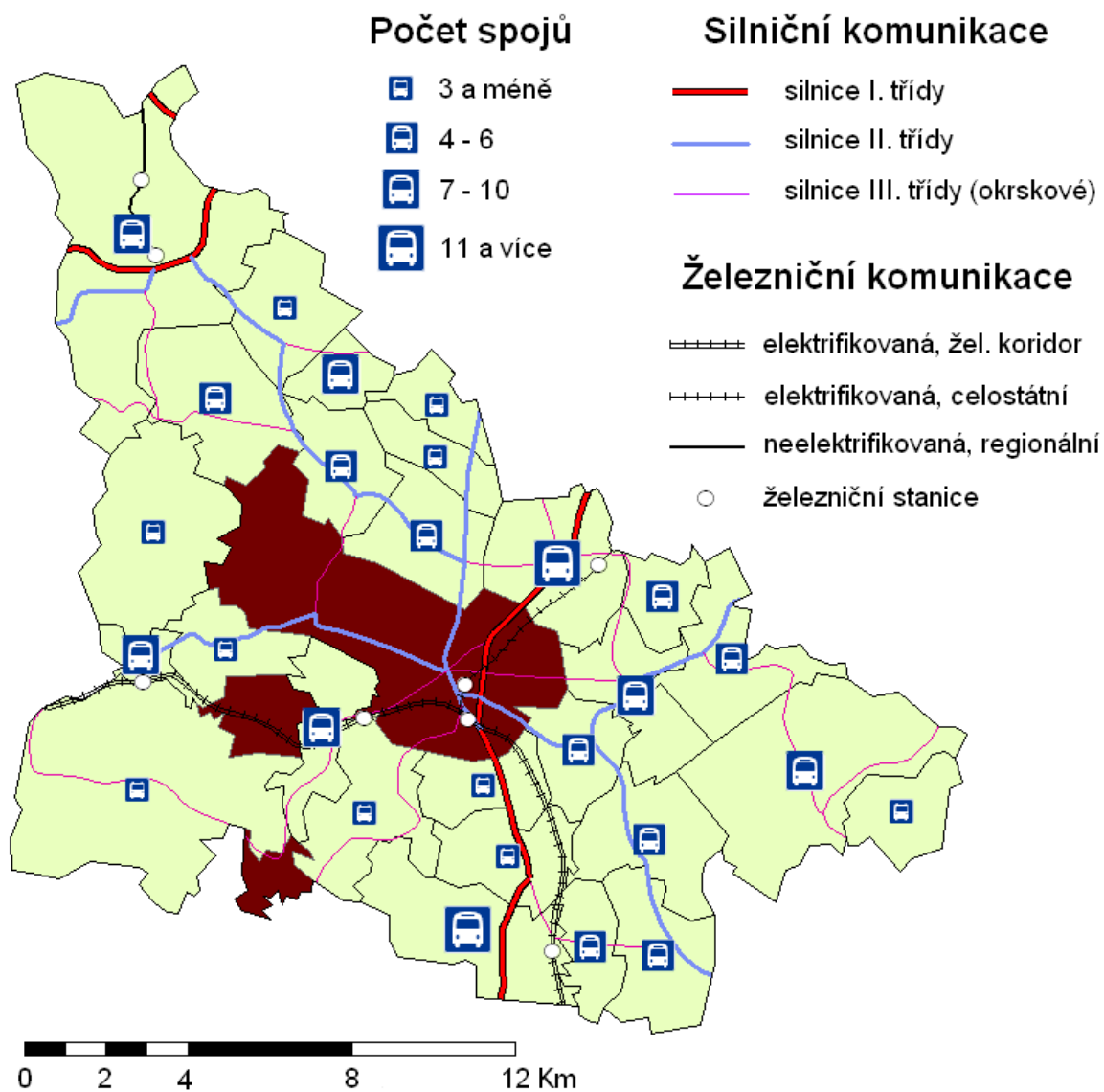
Příloha č. 36

Obr. 18: Úřední cena zemědělské půdy v obcích SO ORP Zábřeh v roce 2011
Zdroj: http://www.farmy.cz/cena_pudy.php; vlastní zpracování.

Obr. 19: Počet návratových spojů hromadné dopravy ze Zábřehu do obcí SO ORP Zábřeh v běžných pracovních dnech v roce 2011
 Zdroj: <http://jizdnirady.idnes.cz/vlakyautobusy/spojeni/>.

Obr. 20: Počet spojů hromadné dopravy z obcí SO ORP Zábřeh do města Zábřeh v sobotu v roce 2011

Zdroj: <http://jizdnirady.idnes.cz/vlakyautobusy/spojeni/>.